

НИКОЛА ЛУКАЧ, ГРАДОНАЧЕЛНИК КИКИНДЕ

Изградња брзе саобраћајнице до Сомбора препородиће привреду и живот Кикинде!

ИСТОРИЧАР ИЛИЈА ПЕТРОВИЋ

Ја сам смијенио Милана Бабића, а не Милошевић

ПОНОСНА И ВЈЕЧНА! ПРВИХ ТРИДЕСЕТ ГОДИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ДОДИК: РЕПУБЛИКА СРПСКА ЈЕ СТВОРЕНА ИЗ СТРАХА ДА СЕ НЕ ПОНОВИ УСТАШКИ ГЕНОЦИД!

9. ЈАНУАР
ДАН РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

НАШИХ ПРВИХ

СВЕШТЕНИК ДАРКО РИСТОВ ЂОГО

**ТИ СИ МОЈЕ КРСТОЛИКО
И БИЈЕЛО ЗНАМЕЊЕ**

РАДЕ ЦРНОГОРАЦ

**РОЂЕН У
СРПСКОЈ**

ТРАДИЦИЈА КОЈА ОКУПЉА СВЕ ВИШЕ УЧЕСНИКА

**БОГОЈАВЉЕНСКО
ПЛИВАЊЕ ЗА ЧАСНИ
КРСТ ШИРОМ РЕГИОНА**

IN MEMORIAM СВЕТОЗАР ЛИВАДА (1928-2022)

**ХРОНИЧАР СРПСКОГ СТРАДАЊА У
ХРВАТСКОЈ ОТИЦАО У ВЈЕЧНОСТ**

ЈУГОСЛОВЕНСКА ВОЈСКА У ОТАЏИНИ

Срби мухамеданске вјере под командом ђенерала Драгољуба Драже Михаиловића

УВОДНИК

» Пише: Трифко Ђоровић

Тужаба из „лупешког народа“

Хрвати су се веома узнемирили због новог Закона о културном наслеђу Републике Србије, по коме се дубровачка књижевност до 1867. године сматра поједнако српском, колико и хрватском културом. Тако је Град Дубровник одбио да изда дозволу Радио Телевизији Србије која је имала намеру да сними филм о култури Срба у Дубровнику. Према ријечима градоначелника Дубровника Мата Франковића у допису који је упутила РТС јасно су наведена имена истакнутих Срба римокатолика међу којима су: Руђер Бошковић, Влахо Буковац, Валтазар Богишић, дон Иван Стојановић и многи други.

Жестоке реакције и тешке ријечи појединих политичара нису ништа необичајно, али у вријећању Срба овога пута најдаље је одмакао хрватски академик и дубровачки пјесник Луко Паљетак.

– Нисам читао закон, али нека Срби узму све што немају. Лупеж је увијек лупеж и доказивати да је украо нешто што није његово непрестано значи заправо бранити себе од чега од чега се не треба бранити... – поручио је Паљетак.

Занимљиво је да том истом Паљетку није сметало да се 2018. године у Мостару окити наградом која носи име пјесника „лупешког народа“ Алексе Шантића. Истина, и сам је био изненађен како је међу гомилом сјајних српских пјесника избор пао баш на њега, тим прије што је српска јавност јучно реаговала на чињеницу да је Паљетак свега неколико мјесеци прије додјеле Шантићеве награде од хрватске предсједнице Колинде Грабар Китаровић добио признање која носи име др Анте Старчевића, творца усташке идеологије.

Међутим, добре познаваоце прилика то није зачуло. Наиме, награду Алексе Шантића, аутора стихова „мене све ране мога рода боле“ додјело му је Српско просвјетно културно друштво Просвјета на чијем челу је тада био мостарски свештеник Радивоје Круљ. Овај контроверзни службеник СПЦ се хвалио да је докторанд повијести на хрватском мостарском свеучилишту. Круљ је гостујући у цивилној униформи, током емисије Политички кадар која се емитује на мостарској Први ТВ, а која је на дан Светих пребиловачких новомученика 2016. године окачена и на Јутуб, јавно стао у одбрану Алојзија Степинца представљајући га као српског добровољца са солунског фронта. То му је било мало, па је његову историјску улогу изједначио са вођом српског антифашистичког покрета ђенералом Драгољубом Михаиловићем. Заговарајући политику тзв. међурелигијског дијалога ревносни Радивоје Круљ је, у име владике Димитрија и свих свештеника Епархије ЗХИП, упутио осуду Србима у Гацку због непримјерених навијачких пјесама које су пуштане са разгласа поводом прославе Светог Стефана и Дана Републике Српске. Занимљиво је да ово саопштење никад није објављено на званичном сајту Епархије ЗХИП. За њега је јавност сазнала захваљујући федералним медијима. Како и не би кад је допис, на коме се види логотип СПЦО Мостар, дошао као наручен како би послужио бошњачким и хрватским политичарима као аргумент да кажу како „неуставни Дан Републике Српске не служи ничему осим да распирује националистичку мржњу“.

Да ли онда чуди што је ревност изостала у осуди увреда упућених српском народу од стране Луке Паљетка, који у својој званичној биографији на сајту ХАЗУ, наводи све своје награде, осим Шантићеве? Можда се он и не стиди награде, већ што је ту незаслужену почаст добио од тужаба из „лупешког народа“.

СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: **Савез Срба из региона**Главни и одговорни уредник: **Трифко Ђоровић**Лектор: **Драгана Бокун**Веб администратор: **Милисав Шапић**Редакција: **Драгана Бокун, Жељко Ђекић,****Драгана Шиповац и Јелена Рокнић**Сарадници: **Боро Ркман (Хрватска), Драган Башовић,****Ратко Бубало (правни савјети),****Шпиро Лазиница (правни савјети),****Наташа Дробац, (правни савјети)**Адреса: **Отона Јупанчића 14, Нови Београд**Дописништво: **Булевар ослобођења 26, Нови Сад**Мејл: **srpskokolo@ssr.org.rs**Телефон: **021/6613-600**Сајт: **www.ssr.org.rs**Тираж: **5.000 примјерака**Дизајн и прелом: **Студио Хум, Барајево**Штампа: **Штампариија Борба а. д., Београд**

ISSN 2466-3476

Израду овог броја Српског кола помогли су:
Град Кикинда, општина Петровац на Млави,
градске општине Младеновац и Барајево

ОТВОРЕНА БЕОГРАДСКА КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ПРАВНУ ПОМОЋ СРБИМА ИЗ ФБИХ И ПОРТАЛ СРПСКА ЗЕМЉА

Новине у заштити имовинских права избјеглих и прогнаних Срба из Федерације БиХ

Портал Српска земља и београдска Канцеларија за правну помоћ Србима који полагају право на некретнине у Федерацији БиХ представљени су у Прес центру Удружења новинара Србије у Београду.

Представници Србије и Републике Српске апеловали су на Србе поријеклом из ФБИХ да се информишу о својим правима и активно укључе како би спријечили да им кантоналне и федералне власти, без њиховог знања, у поступку успоставе нових земљишних књига, трајно одузму имовину.

Арно Гујон, директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, најавио је да, од данас у Београду, у улици Гаврила Принципа 16 почиње с радом Канцеларија за помоћ Србима избјеглим из БиХ у заштити њихове имовине у Федерацији. Он је истакао да ће портал Српска земља, који је финансијски подржала Управа, садржати све информације и обрасце неопходне за остваривање имовинских права.

– У Федерацији БиХ 1991. године живјело је 541.000 Срба, а према попису из 2013. године, остало је само 56.000. Према евиденцијама, 400.000 Срба полагају право на некретнине у ФБИХ. Власти у Федерацији нису предвидјеле да се позиви носиоцима имовинских права за упис у катастар шаљу лично већ се објављују само у Службеном листу и понеким дневним новинама, тако да Срби у расијању губе своју дједовину само зато што нису правовремено обавијештени. Апелујем да сви Срби широм свијета провјере да ли земља њихових предака и даље носи име њихових породица. С наше стране, ми ћемо наставити да се заједно боримо за поштовање основних људских права и права Срба на своју имовину – рекао је Гујон.

Он је подсетио и да је кампањи за очување имовине Срба у ФБИХ претходило информисање дипломатско-конзуларне мреже, удружења, црквено-

–школских општина, те стално и упорно објављивање на друштвеним мрежама.

Предсједник Одбора за заштити права Срба у ФБИХ Ђорђе Радановић је нагласио да ће портал Српска земља пружити Србима који полагају право на имовину у ФБИХ све информације о њиховој имовини и начину како да је задрже и спријече њено отимање.

– То је минимална морална култура насљедника према прецима. Уколико је већ дошло до одузимања имовине, власници имају механизам да је врате. Ако човек види да је дошло до неке злоупотребе, он може у складу са Законом о земљишним књигама ФБИХ, чланом 60, да поднесе захтјев да се исправи неисправан упис који је током хармонизације извршила грунтовница, земљишнокњижни уред, односно надлежни суд – рекао је Радановић и истакао да је укупна површина земље коју посјеђују Срби у ФБИХ сразмјерна површини два и по Београда, односно једнака подручју Косова и Метохије.

Комесар Комесаријата за избјеглице и миграције Србије Владимир Џуцић изјавио је да у преко 60 од 79 општина у ФБИХ не постоје никакви регистри и позвао насљеднике да, како је рекао, заштите коријен да би знали ко су и одакле су.

– Од 1.864 катастарске општине, бар из 1.500 нас никада нико обавијештени неће. Систем тако функционише. Говоримо о систему који признаје беговске

тапије. Ово је други пут у 20 година да се покушава отимање имовине – рекао је Џуцић, који је данас са Радановићем потписао и Споразум о сарадњи у области заштите и остваривања имовинских и стварних права избјеглих и расељених и других лица која полагају право на некретнине у ФБИХ.

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Милимир Вујадиновић указао је да је више од пола милиона људи насилно расељено с простора ФБИХ, а да Србија, која је увијек за њих била уточиште, преко својих институција покушава да помогне.

– У два мјесеца заједничке појачане кампање у 2021. години формирана су 3.254 нова предмета, што је око 78 одсто од броја предмета током претходне 3,5 године – рекао је Вујадиновић.

Директор Фонда АП Војводине за избјегла и расељена лица и сарадњу са Србима у региону Душко Путило најавио је да ће Канцеларија за правну помоћ Србима из ФБИХ у фебруару бити отворена и у Новом Саду, а да ће у свим већим градовима Војводине бити организоване трибине о проблему одузимања имовине.

Директор Представништва Републике Српске у Србији Млађан Цицковић изјавио је да вјерује да ће заједничко дјеловање подићи видљивост значаја заштите имовинских права Срба поријеклом из ФБИХ и допринијети заштити њихових имовинских и осталих права.

1903.

ВРЕМЕПЛОВ СРПСКОГ КОЛА

2016.

Српском Колу.¹

Мото: »Хајд' у коло кој' за коло,
»А тво није нек не иде«.
Срп. нар. пјесма.

Српско се Коло у Загребу хвата,
У њега зове сваког Срба брата.
Па ако сви се ухватимо сложом,
Све ће нам бити учинити можно.
Јер слогом расту и малене ствари,
Стара је ријеч, остала од стари'.
Па кад нас буде у Колу што више,
Српско ће Коло слогом да мирише.
И да моћ њену уздиже и хвали:
И свак нек знаде да и народ мали
Слогом велике постизава ствари.
Прошлост је наша била некад славна,
А то се знаде веће из одавна.
С неслоге своје изгубисмо много.
А сада кад се дочепамо Кола,
Биће нам дика и поучна школа,
Која нас учи шта је мета права:
Да само слога Србина спасава.
Јер сложна браћа нове граде дворе,
Несложна опет и старе оборе.
Па хајде у Коло Србине брата,
Нек клетва опет не пане на те.
Старо и младо нек у Коло хита,
Прошлост, будућност из њег ће да чита.
Па нек нам срећно и напредно буде,
Бог сложне воли и награди људе!

Пиперци, (Босна) 9./X. 1903.

Б. Свиглаћ.

ВИСОКА ЦИЈЕНА НЕОБАВИЈЕШТЕНОСТИ

Веселко Ђакић, секретар Српског народног вијећа у Задру, истакао је да је због необавијештености наших људи направљена немјерљива штета приликом пописа 2011. године. Наиме, у оквиру Задарске жупаније од укупно 170.000 становника Срба има 4,8%. Само 340 становника недостајало је да српска заједница има жељених 5% који гарантују учешће у извршној власти. – Кључно питање у попису било је у којој земљи проводиће више времена. Велика грешка била је што наши људи нису били добро упућени, па се око 2.000 људи на попису изјаснило да живи у Србији. Било нам је потребно само 340 становника да дођемо до 5%, чиме би стекли право на мјесто замјеника жупана и активно учешће у извршној власти, што би отворило и нека радна мјеста за наше људе. Штета је посебно изражена у Бенковцу, гдје је недостајало свега 120 људи да би дошли до 15% и права на мјесто замјеника градоначелника.

» СРПСКО КОЛО, ЈАНУАР 2016. ГОДИНЕ

БЕЗ ЉУДИ НЕМА НИ ОБНОВЕ ПРЕБИЛОВАЦА

Предсједник СНД Пребиловци Миленко Јахура каже да се Пребиловци не могу подићи и препородити без људи, прије свега без Пребиловчана, како повратника, тако и без расељених. – По садашњем броју и структури повратника село Пребиловци нема дугорочне перспективе. Најважније би било да се из ради и примјени Пројекат обнове Пребиловаца који би имао и развојни, привредни дио, затим да се оснује привредни субјект који би био носилац развоја Пребиловаца, те да се у сврху повратка становништва и развоја туризма и других дјелатности хитно обнови зграда школе и већи број кућа. Већало би радити и на идеји о етно селу у засеку Грлић. У њему су живјели Екмечићи, а ту до сада није ништа обновљено послје рата. Требало би и активно дјеловати на уступању земљишта Цркви од стране оних који немају намеру да се враћају у Пребиловце, нити да користе земљу којој су власници.

» СРПСКО КОЛО, ФЕБРУАР 2016. ГОДИНЕ

¹ Пјесма објављена на насловној страни трећег броја СРПСКОГ КОЛА, објављеног 1. новембра 1903. године

„ДРУГИ ЕГЗОДУС” СРБА

Хрватска брише ћирилицу?

● Резултати пописа становништва у Хрватској показали да Срби могу да остану без права на писмо и језик, као и без права код запошљавања.

У односу на претходни попис у Хрватској, прије десет година, број Срба је смањен за 9,5 одсто, што указује на чињеницу да ће Срби изгубити права из уставног закона у мјестима гдје их више неће бити ни трећина.

Иако још нису објављени детаљни резултати пописа када је ријеч о националној структури, сасвим је јасно да Срба неће бити трећина ни у мјестима гдје су увијек били у већини, а то значи да неће моћи више да користе своје писмо и језик, као ни да остварују права код запошљавања. Први резултати пописа указују да би то могло да задеси Србе широм Хрватске, од Славоније, Лике до Баније и Кордуна.

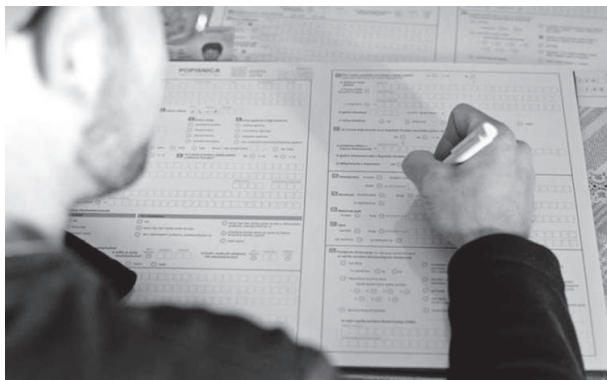
Како сада стоје ствари, Срба ни у Вуковару нема довољно да убудуће остварују права из уставног закона, што значи да су „пали” испод трећине становника града. Градоначелник Иван Пенава, који је предњачио у притисцима на српску заједницу, прогнозира да је Срба у том граду између 25 и 28 одсто, у односу на 33 одсто, колико их је било прије десет година када је урађен последњи попис, пишу *Новости*.

Чини се да сада траје други егзодус који проживљавају Срби у Хрватској, јер се исељавају млади, а остају само старци. Попис показује да је Вуковар изгубио у последњих десет година 4.147 становника, а Глина 2.076. У Коштајници је чак 30 одсто мање становника у односу на прошли попис.

У Двору, гдје су Срби чинили већину, сада је катастро-

ПУПОВАЦ: НИШТА НЕОЧЕКИВАНО

Предсједник Српског народног вијећа и представник Срба у хрватском Сабору Милорад Пуповац изјавио је за Радио Београд 1 да су резултати пописа становништва очекивани. – Ратне године, економско заостајање, атмосфера која не доприноси перспективи и могућност људи да оду у треће земље довели су до резултата да Хрватска од 1991. године до данас изгуби милион становника, а у последњих 10 година готово 400 хиљада – рекао је Пуповац. Он вјерује да у већини средина неће доћи до укидања права на писмо, језик и друга идентитетска питања. – Пад се десио и зато што су људи морали да бирају између пребивалишта у Хрватској и пребивалишта у Србији или Републици Српској, односно Босни и Херцеговини. Одлазак Срба у треће земље са цијелим породицама је још један разлог њиховог мањег броја у Хрватској – закључује Пуповац.

фална ситуација јер је град од 5.570 пао на 3.044 становника. И у Гвозду је пад становника од 30 одсто, Доњем Лапцу 32 одсто, у Удбини 28 одсто. Пуста су многа српска мјеста у Лици, а у Удбини, која је имала 1.874 становника, сада живи њих 1.346.

Сада је потпуно јасно да је пропао и пројекат повратка Срба у Хрватску, јер недостатак посла и стални притисци довели су до тога да не само да Срби не могу да се врате, већ да и оно мало преосталих одлази. Уставни закон из 1991. године бар је у неким срединама омогућио да Срби учествују у власти и да имају равноправни положај да дођу до посла и користе своје писмо и језик, а сада ће и то бити доведено у питање.

Треба подсетити да је усвајање уставног закона био предуслов за Хрватску да уђе у Европску унију, иако до сада није био у потпуности поштован у Вуковару, али и многим другим мјестима. Ако попис покаже, у што нема сумње, да у многим мјестима Срба више нема ни трећина, биће то нови притисак на српску заједницу. Како се из Хрватске исељавају и Срби и Хрвати тај негативни тренд свакако ће се задржати, али са већим последицама баш за Србе.

Очигледно Хрватској није користио, бар када је ријеч о демографији ни улазак у ЕУ, јер је од тада изгубила чак 400.000 становника, а од осамостаљења 1991. до данас – милион.

ФАКТИ

● Резултати пописа у Хрватској у 2021. представљају последицу комбинације нестајања становништва негативним природним прираштајем и исељавања у развијеније земље.

● Прије уласка Хрватске у ЕУ остарјели Срби су се враћали да умру у мјеста из којих су протјерани у хрватским акцијама Бљесак и Олуја. Стога је приликом пописа у 2011. просјечна старост Срба била преко 50 година и било је очекивано да ће се њихов број у Хрватској смањити за 20% до 30%.

● Просјечна густина насељености у Личко-сењској жупанији је 8 становника по квадратном километру, у Сисачко-мословачкој 31,5, Вировитичко-подравској 34,9 а у Пожешко-славонској 35,3. Све су ово жупаније гдје су некада Срби живјели у великом броју а сада их и Хрвати напуштају.

● Највећи релативан пад броја становника имале су Врховине за 50,9% са 1.381 на 678 становника. Оне се налазе између Оточца и Плитвичких језера а село Чанак је јужно од њих.

● Слиједи Двор са смањењем за 43,5% и већина општина са већинским српским становништвом, имало је смањење броја за више од 20%.

ДИО ТЕКСТА ИЗ АНАЛИЗЕ МИРОСЛАВА ЗДРАВКОВИЋА

Вишедеценијска систематска дискриминација српских крајева дала очекиване резултате

У прилог сумњи да ће најновији попис показати наставак тренда опадања српског становништва, али и укупног становништва у Хрватској, наведене су и поруке са онлајн трибине *Демографија: колико нас је још остало?* из маја 2021. у организацији Српског привредног друштва *Привредник*. Филип Шкиљан из Института за миграције и народности у Загребу оцијенио је да ће по предстојећем попису у Хрватској бити 3,8 милиона становника или десет одсто мање него 2011, док ће Срба због великог морталитета и малог наталитета бити од 168.000 и 169.000, а ако се урачунају последице потреса, бројка би могла бити и 165.000.

Дат је осврт и на имовинско-правне и инфраструктурне проблеме с којима се Срби повратници суочавају,

» Врховине за десет година изгубиле више од пола становништва

укључујући и тај да су поједина српска села и даље без струје. Проблем неједнаког инфраструктурног развоја је, наводи се, посебно очигледан у Сисачко-мословачкој жупанији у којој има много повратника, а која је једна од економски најзапуштенијих региона Хрватске.

– Срби и даље имају проблем с повратком имовине која им је отета или уништена у рату, а судски процеси су спори. Један позитиван помак огледа се у одлуци о продаји станова у власништву Хрватске чије је ступање на снагу било 16. јула 2021, а којом је, поред осталог, смање-

на откупна цијена квадрата стана што би требало да омогући бившим носиоцима стана права, и другим корисницима стамбеног збрињавања, да откупе станове и куће које је држава послуже рата додијелила у најам етничким Хрватима – став је аутора и аналитичара.

Проблем јесте и то што се још ћирилица изједначава са „агресорским писмом” и употреба систематски сузбија, преко националистичких и фашистичких медијских кампања, тако и кроз непоступање државних органа. И Одбор министара Савјета Европе упозорио је Хрватску да српски језик и ћирилица нису довољно заступљени у јединицама локалне самоуправе и позвао државне власти да поднесу извјештај о препорукама за њихово спровођење до 1. марта 2023. године.

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР
ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
Војвођанских бригада 17, Нови Сад
телефон: 021/ 528 132, 021/ 520 030
мејл: office@hicit.rs; hicitns@gmail.com;
сајт: www.hicit.rs

ПРАВА СТРАНЦА И УСЛОВИ ЗА СТИЦАЊЕ ДРЖАВЉАНСТВА СРБИЈЕ

● Моја мајка је имала статус избјеглице у Србији. Након повратка у Хрватску изгубила је тај статус. Након смрти мога оца поново се вратила у Србију и борави код мене. Добила је одобрење од Министарства унутрашњих послова Републике Србије на боравак од три мјесеца. Да ли по Закону о странцима Републике Србије, постоји законска могућност да она добије одобрење на стални боравак, до добијања држављанства Републике Србије, за које је поднијела захтјев за прихватање у то држављанство?

Према члану 68. став 1. тачка 4. Закона о странцима Републике Србије (*Службени гласник РС*, бр. 24/2018 од 26. 3. 2018. године), који гласи: „Стално настањење ће се одобрити и странцу који испуњава услове из члана 70. овог Закона и другом странцу који има одобрен привремени боравак, ако то налажу разлози хуманости или то представља интерес за Републику Србију. Дакле, Ваша мајка ће према тој законској одредби моћи поднијети захтјев за одобрење сталног настањења у Републици Србији, под условима да уз захтјев за одобрење сталног настањења, према члану 70. тога Закона приложи: важећи страни лични пасош, доказ да поседује средства за издржавање, доказ о здравственом осигурању, да пријави адресу становања у Републици Србији, доказ о оправданости захтјева за одобрење сталног настањења и доказ о уплати прописане административне таксе.

● Моја мајка, која је раније имала избјеглички статус, поднијела је захтјев за пријем у држављанство Републике Србије. Од Министарства унутрашњих послова Републике Србије, пред којим се рјешава њен захтјев, затражено је од ње да, међу осталим документима, уз свој захтјев достави и вјенчани лист, из Републике Хрватске, гдје је закључила брак са мојим покојним оцем. Она је добила потврду од надлежног органа из те државе, да се тај документ не може издати пошто су матичне књиге вјенчаних уништене. На који начин она може доћи до тог документа?

– За особе које немају држављанство Републике Србије, а за које им је потребно да, уз захтјев за примање у држављанство Републике Србије, међу осталим документима приложи и вјенчани лист, којег не могу приложити из разлога што матичне књиге вјенчаних не постоје у држави гдје је закључен брак, потребно је провести судски поступак, пред надлежним судом те државе у којој је брак закључен, за утврђивање чињенице да је брак закључен. Да би надлежни општински суд донио одговарајућу одлуку којом се утврђује чињеница закључења тог брака, нужно је да се на страни младожење и младе из тог брака који су закључили тај брак, именују пуномоћници за заступање у том поступку, уколико они нису у могућности приступити код суда на заказану расправу на којој се одлучује о њиховом предмету. Уколико један од брачних партнера није у животно, треба се у приједлогу за утврђивање чињенице закључења тога брака навести законске наследнике тог брачног друга, који могу имати правни интерес за евентуално оспоравање те чињенице. Уз приједлог за утврђивање те чињенице морају се приложити писани докази с којима предргагач, евентуално располаже, а ако таквих доказа нема онда се требају предложити свједоци који ће на расправи пред судом потврдити ту чињеницу.

Ако један од брачних другова поседује држављанство Републике Србије, он може поднијети приједлог за утврђивање чињенице закључења брака, пред Основним судом, који је надлежан за мјесто пребивалишта те особе у Републици Србији.

ШПИРО ЛАЗИНИЦА
ПРАВНИ САВЈЕТНИК „ХЦИТ”-А НОВИ САД

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицима у Новом Саду, Војвођанских бригада 17, сваког радног дана од 9 до 15 сати, а уторком, сриједом и четвртом и од 16 до 20 сати. Бесплатну правну помоћ ХЦИТ пружа и у Апатину, Бачкој Тополи, Кикинди, Сомбору и Суботици. О времену рада правног саветника ХЦИТ-а у овим мјестима информишите се на број 063 78 99 215. ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске. За социјално угрожене избјеглице из Хрватске документе прибавља бесплатно.

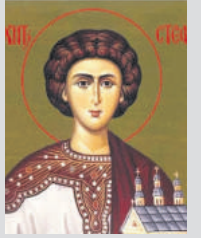
9. ЈАНУАР

30 ГОДИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ПРАЗНИК СВЕТОГ СТЕФАНА

Свети Стефан је први од седморице ђакона које су свети апостоли рукоположили, па се због тога он и назива архиђакон Стефан – први међу ђаконима. Најраширенији обичај је да се на Стевањдан износи божићна слама из куће, која се, због вјеровања у њену плодотворну моћ, прво пажљиво пометена и скупљена, оставља у шталу, привредне објекте, воћњак или међу пчеле, ради подстицања рода или напретка.

ДАЧИЋ ОДЛИКОВАН ОРДЕНОМ РС

Предсједница Српске одликовала је Орденом Републике Српске на ленти предсједника Скупштине Србије Ивицу Дачића за рад и изванредне заслуге у међународној сарадњи и учвршћењу мира, личне резултате и достигнућа, као и за допринос у развоју свеукупних односа Србије и Републике Српске.

– Припала ми је велика част да на тридесети рођендан Републике Српске одликујем појединце, колективе, удружења и институције који су својим личним и професионалним ангажманом дали посебан допринос стварању, очувању, јачању, те промоцији и афирмацији Републике Српске – рекла је предсједница Српске у обраћању на свечаности додјеле одликовања у Културном центру Бански двор.

Орденом заставе Републике Српске са сребрним вијенцем одликован је некадашњи амбасадор Словеније у БиХ Тадеј Лаберник за рад и изванредне заслуге, као и за лични допринос развоју политичких, културних и духовних веза Словеније и Српске.

Орденом Карађорђева звијезда Републике Српске првог реда, за испољавање личне храбрости, као и допринос у стварању и одбрани Републике Српске, одликовани су генерал мајор Српске Мићо Грубор и генерал потпуковник Војске Републике Петар Шкрбић. Овим орденом постхумно је одликован пуковник Војске Републике Српске Милован Милутиновић.

ЗВАНИЧНИЦИ ПОЛОЖИЛИ ВИЈЕНЦЕ НА СПОМЕНИК ПАЛИМ БОРЦИМА ВРС

Вијенце су положили предсједница Републике Жељка Цвијановић, предсједник Народне скупштине Недељко Чубриловић, премијер Радован Вишковић, српски члан Предсједништва БиХ Милорад Додик, као и министри у Влади Српске, српски представници у Парламентарној скупштини БиХ, делегације Вијећа народа Републике Српске и Савеза општина и градова.

На Споменик палим борцима на гробљу Свети Пантелија вијенце су положили и представници Министарства одбране у Савјету министара, Трећег пјешадијског Републике Српске пука Оружаних снага БиХ, Борачке организације Републике Српске, Републичке организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила, Удружења жена жртава рата, те других организација удружених из протеклог одбрамбено-отаџбинског рата.

ПРИНЦ АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ ЧЕСТИТАО ДАН РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Принц Александар Карађорђевић честитао је Дан Републике Српске, 9. јануар, уз поруку да је српски народ у Српској и у најтежим временима увијек био чврст у очувању српског идентитета и традиције и поштовању вијековних завјета предака.

ОДРЖАНА СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА У БАЊАЛУЦИ:

ДОДИК: Република Српска је створена из страха да се не понови усташки геноцид!

Република Српска је свечано и достојанствено обиљежила 30 година од свог постојања. У Бањалуци су положени вијенци на спомен-обиљежја, уручена одликовања заслужнима, одржан је свечани дефиле и концерт Полицијског оркестра МУП-а Републике Српске.

Свечана академија је започела интонирањем химни Републике Српске и Србије, након чега је одата пошта палим борцима уз пјесму за упокојене *Вјечнаја џамјати*.

Пригодним програмом и кратким играним филмовима присутнима је дочарана атмосфера пред сам почетак рата у БиХ.

ДОДИК: НЕ СМИЈЕМО ИМАТИ СУМЊУ

Српски члан Предсједништва БиХ је рекао да Република Српска није само топоним, већ симбол непрестајања на нестанак и одлазак.

– Република Српска је израз наше жеље да живимо по својим правилима, да живимо са свим другим људима добре воље. Република Српска није настала из ината и пркоса, већ из страха да нам се други пут у истом вијеку не понови геноцид – рекао је Додик.

Он је подсетио на све жртве Другог свјетског рата на овим просторима, и како су други жртвовали мир почетком деведесетих.

Додик је рекао да у Сарајеву нема будућности, и да су Српску често тјерали да гута увреду.

– Не смијемо се везивати за БиХ да не би жалили када неминовно одемо. Сваки национални покрет има јединствен циљ, да изгради народну државу, а тако је и код нас. Зато код нас Срба не смије да се увуче сумња да ли је то могуће. Јесте могуће. Морамо одбацити мисли о страном фактору, који није свемогућ. БиХ је у стању паралишуће крхкости са узалудним трагањем о могућем. Остајање у параустанови БиХ је за нас остајање поред пута – рекао је Додик.

Он је истакао да Република Српска има право и територију, народ, и право да тежи да буде самофункционална.

– Ми само хоћемо оно што нам је Устав дао. РС није геноцидна творевина, већ народна држава, а српски народ није геноцидан, већ др-

жавотворан. Није тачно оно што нам странци говоре, и наш је императив да то одбацимо – казао је Додик.

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ: МОРАМО ДА РАЗГОВАРАМО

Патријарх Порфирије је поздравио окупљене уз традиционални поздрав „Мир Божји, Христос се роди“.

Он је рекао да је радостан што је у Бањалуци, и што може да пренесе поздраве и молитве из Београда, Храма Светог Саве, Пећке патријаршије, Крушедола, Жиче, и многих других светиња.

Поглавар СПЦ је подсетио, да бисмо се боље разумјели, морамо да разговарамо и да водимо дијалог, а онда да то исто чинимо и са другима.

– Подразумијева се да дијалог треба да буде без ријечи које повређују. На свим стра-

нама има много оних који су повријеђени, а и оних који су неутјешни. Зато одзвањају ријечи мог претходника патријарха Павла: „У дијалогу, ако хоћемо да нас други чују, морамо имати јаке аргументе, а благе ријечи“. Морамо знати да не можемо једни без других, у једном народу, а потом са другима и другачијима. Једни другима смо потребни, и свако свакога мора чувати. Све ово не може нико са стране да обави боље од нас – рекао је патријарх, који је цитирао и Новака Ђоковића.

– „Мир је једина будућност свих нас који живимо на овим просторима, али ми сами за себе можемо учинити много више него и Исток и Запад заједно“. Према томе, не допустимо да нас други, ма колико добронамјерни били, утјерују у своје моделе и калупе заједничког живо-

та и мира. Мир је данас ријеч која се употребљава више него било која ријеч, а највише је употребљавају они који свакодневно производе оруђа смрти – рекао је патријарх.

БРНАБИЋ: СРПСКА ЈЕ СТВОРЕНА У ГЕНОЦИДУ НАД СРПСКИМ НАРОДОМ

Премијерка Србије Ана Брнабић честитала је јубилеј РС и пренијела поздраве и честитке предсједника Србије Александра Вучића.

– Република Српска је показатељ тога колико је српски народ био одлучан да спречи ужасе Другог свјетског рата, који су за циљ имали да наш народ буде потпуно искоријењен.

Премијерка је истакла да је Република Српска створена на геноциду, али над српским народом, и да је она плод жеље за миром, слободом, и безвједним одрастањем дјеце, плод искрено и дубоко усађеног страха људи који су видјели ужасе НДХ.

ЦВИЈАНОВИЋ: НИКОГА НЕ ПРОВОЦИРАМО

Предсједница РС Жељка Цвијановић је поручила да је поносна на оно што је РС постигла за три деценије свог постојања. Она је истакла да Српска овај дан не обиљежава да би неког провоцирала и додала је да неће прихватити притиске из Сарајева.

– Има све више људи који схватају да ситуација у БиХ није црно-бијела, али да су сви који виде право стање ствари на мети напада.

– БиХ је неуспјешна, и то је на штету свих нас, али Република Српска не сноси одговорност за то. Држава која је играчка других не може бити успјешна, и ни хиљаде наручених галамација је неће учинити успјешном – истакла је Жељка Цвијановић.

НАЈМАСОВНИЈИ ДЕФИЛЕ ДО САДА

У Бањалуци је одржан свечани дефиле на коме су пред великим бројем окупљених грађана, прошли припадници полицијских снага Републике Српске, радници хитних служби, представници јавних институција, установа, спортских организација и других удружења.

У дефилеу који је трајао нешто краће од сат времена, учествовао је највећи број учесника до сада, око 2.700. Први пут су учествовали и хеликоптери Министарства унутрашњих послова Републике Српске, као и коњица. Градом су прошли и представници огранка руског мотоклуба *Ноћни вукови*.

ИСТОРИЈА ПОЧЕЛА 1992. ГОДИНЕ

Дана 9. јануара 1992. године у Сарајеву, ова скупштина је прогласила Републику Српску Босну и Херцеговину, док је 28. фебруара донесен Устав Републике Српске Босне и Херцеговине, у којем је писало да територија ове републике обухвата српске аутономне области, општине и друге српске етничке ентитете у СР Босни и Херцеговини. Република Српска Босна и Херцеговина је проглашена дијелом југословенске федералне државе.

НАЈДУЖА ЗАСТАВА У ЕВРОПИ

У општини Источно Ново Сарајево на Дан Републике – 9. јануара развијена је застава Републике Српске и свих Срба која је, према званично доступним подацима, најдужа застава у Европи. Застава је била развијена у Дечанској улици, а дугачка је 527 метара, широка 4,6 метра.

КАКО СУ НАСТАЈАЛИ СИМБОЛИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ВЈЕЧНА БОРБА ЗА ЗНАМЕЊА

Република Српска је проглашена 9. јануара 1992. године, многи кажу да свој рођендан не може да слави тог датума, али га вољом народа и данас прославља.

Рекли су да не може, да је неуставно пјевати с руком на срцу *Боже љавде*, те сад одјекују ријечи *Моја Република*. Нестао је и двоглави орао. Замјенио га је амблем, а немали број пута се, и данас, стаје у одбрану самог имена Република Српска.

Тако би се укратко могао описати трновит пут који су до сада, као и Српска, прошли њени симболи о којима се доста зна, али има и детаља о којима још постоји неколико прича. Једно је и како је Српска добила име.

ИГРА РИЈЕЧИ

Мало ко се никада није запитао како је Република Српска заправо добила име, а у њеној историји остаће забиљежено неколико прича о томе.

Професор Љубомир Зукловић, министар образовања, науке и културе у првој Влади РС, својевремено је у једном ауторском тексту, који је почео управо тим питањем, написао да је он дао назив, ако се добро сјећа, већ почетком августа 1992. године. Непосредно прије тога, појаснио је, била је одржана сједница републичке Скупштине у Бањалуци на којој је одлучено да назив Српска Република БиХ буде промијењен у Српска Република.

Он се присјетио састанка уприличеног у одмаралишту *Кикинда* на Палама, гдје је био врх тадашње Републике, након којег је прихваћено да се убудуће каже Република Српска, а не Српска Република, а то је касније прихватила Народна скупштина на засједању у Бијељини у септембру.

Друга верзија говори да је „кум“ назива Српске био један од предратних интелектуалаца, музички менаџер Горан Марић, познат као Малколм Мухарем, идејни творац низа предратних сарајевских бендова. Сам Марић је испричао да је име Република Српска његова идеја, настала у разговору са Соњом Караџић и Драгославом Боканом. Идеја је касније дошла до ширег круга људи у Београду, гдје је била и садашња министарка у Влади Србије Маја Гојковић, за коју се истиче да је својеврсна кума имена Српске. Сама је једном приликом, док је била у посјети Народној скупштини у Бањалуци, истакла „да

није само гост у Скупштини, већ и једна од кума Српске”.

О свему је за *Глас* причала и Соња Караџић Јовичевић присјећајући се да је назив Српска Република јако кратко егзистирао.

— Они су прво само одсјекли БиХ из назива Српска Република БиХ, али то је било проблематично из више углова, јер се није могло правно уоквирити на правни начин. Када смо Бокан, Малколм и ја разговарали о томе, а то су били незванични разговори, нисмо уопште имали ту међуфазу да се само одсјече БиХ, а остане Српска Република. Одмах смо предлагали Република Српска. Причали смо о томе прво са тадашњим министром информисања Велибором Остојићем, па са мојим оцем Радованом Караџићем и њима се допала и идеја и наше објашњење — каже Караџић Јовичевић.

РОЂЕНДАН

Скупштина српског народа у БиХ, која је конституисана у октобру 1991, 9. јануара наредне године прогласила је формирање Републике Српске. Од тада је у неколико наврата покушано брисање тог датума из њене историје, али је вољом народа, израженом и на референдуму 2016, сачуван уз поруку да ће Српска вјечно тог датума славити свој рођендан јер је тада рођена, ма коме се то свиђало или не.

Ипак, многи су свјесни да оспоравање 9. јануара, а и имена Републике још није завршено, али и годинама истичу да ниједан акт ни судска одлука не могу промијенити историјске чињенице о датуму и околностима у којима је проглашена Република Српска, што се догодило прије почетка ратних сукоба.

На снази је одлука којом су дефинисани прослава и празновање 9. јануара као Дана Српске након што је Уставни суд БиХ, у којем има шест домаћих судија и три странца, оспорио и одредбе Закона о празницима које се односе на тај датум. Закон о Дану Републике усвојен је након референдума на ко-

јем је више од 99 одсто грађана који су изашли на биралиштима 25. септембра 2015. казало да жели да тај датум и даље буде Дан Републике. Све то је услиједило као реакција на одлуку Уставног суда БиХ из 2015. године, када су судије, по апелацији Бакира Изетбеговића, утврдиле да дио Закона о празницима РС, којим је тада било регулисано обиљежавање 9. јануара као Дана Републике, није у складу с Уставом БиХ.

АМБЛЕМ КАО ЧУВАР

Амблем Српске је званични знак Републике од 16. јуна 2007. Замјенио је грб који је проглашен неуставним, а остаће у употреби док званично не буде усвојен нови. А да преговори нису били нимало лаки, признаје за *Глас* Игор Радојичић који је у то вријеме руководио Народном скупштином и постао први међу једнакима у мјешовитој комисији која је имала задатак да ријешити овај политички чвор. За председника НСРС је изабран 2006, а дословно је у првој седмици мандата стигла готова одлука суда о поништавању грба и химне. Остала је застава.

— То је била моментална траума. Ипак, то је нешто што је веома сензибилно, осјетљиво. Од прве седмице мандата је почела борба са тим проблемом којим су се доста бавили председници ранијих сазива Скупштине. Требало се политички изборити са тим и донијети нешто сасвим ново или дословно оставити старе симболе. Политички, па и популистички је најлакше било рећи „не“ и да ћемо користити старе, о чему и данас има још расправе, али ту се појављује веома практичан проблем — ако би се користило нешто што је проглашено неуставним, сва документа би изван РС била неупотребљива. Одлука је, зато, била да се иде у израду нових симбола, ма колико је то било тешко — присјетио се Радојичић.

Одлука је пала да он води тај посао.

— Борили смо се дуже вријеме око амблема, гр-

ба и химне. Све су то веома компликоване приче. Можда ће једног дана бити прилика да све детаљно објасним, али комисија коју сам водио, која је имала политички и стручни дио, морала је наћи брзо рјешење јер је суд дао рок за извршење, односно датум након којег су престајали да важе дотадашњи симболи. Од почетка ми је било јасно да нећемо моћи постићи сагласност о грбу јер оно што би било прихватљиво за Србе, није за Бошњаке и Хрвате и пало би на неком од судова. Дали у Бањалуци или Сарајеву. Много сам читао тих дана у потрази за рјешењима.

Практично смо тада искористили једно рјешење из Француске јер и сама има веома компликовану историју националних симбола, због односа републиканске и монархистичке традиције. Један од њих је и амблем. И тако смо се користећи француско искуство одлучили да нађемо брзо рјешење и максимално га искористимо да буде национално прихватљиво, а да не буде оно што је Уставни суд стално оспоравао као увредљиво. Амблем је, по приједлогу који смо конципирали и дали смјернице како и шта треба да се уради, дизајнирао млади колега из Београда. Ми смо рекли да треба да буду двије круне, храстово лишће, назив Република Српска ћирилицом и латиницом те у средини знак РС — казао је Радојичић.

Амблем је тако до данас остао као замјенски симбол и користи се као грб.

— Пропали су и сви каснији покушаји да се усвоји нови грб и било ми је јасно да то неће успјети јер све што бисмо усвојили и што би било прихватљиво за већински српски народ, оборило би Вијеће народа или касније један од уставних судова. Слично је било и са химном. Поприлично сам задовољан. Људи су, наравно, емотивно везани за стари грб. И данас се, посебно када су неке свечаности, може видјети, али практични живот тада, због свих људи, није дозвољавао да се даље користи. Амблем је једно веома, веома добро рјешење у веома компликованим политичким и националним односима и он ће вјероватно остати да живи јако дуго док год се потпуно не промијени уставни режим и начин доношења одлука овдје — закључио је Радојичић.

Прије химне *Моја Република* у употреби је била химна *Боже љавде*. **ГЛАС СРПСКЕ**

МАЛИ ЗЕЈТИНЛИК: ПОМЕН НА ТЕМЕЉИМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

На Војничком спомен гробљу Мали Зејтинлик у Сокоцу положени су вијенци поводом обиљежавања 9. јануара — Дана Републике.

Вијенац је положио министар рада и борачко-инвалидске заштите Душко Милуновић који је поручио да је Република Српска једини административни оквир на овим просторима у којем Срби могу да искажу политичку вољу, националне и вјерске осјећаје.

Милуновић је навео да у таквом административном оквиру Срби могу да сачувају културу, традицију, језик и писмо. Изасланик председнице Републике Српске Недељко Ђорић рекао је да је зајет бораца, који су уградиле животе у Српску, обавеза генерацијама које стасавају и долазе да се у слободи и миру чува и његује Република Српска, да се њен правни оквир и суверенитет задржава, како је то и Дејтоном прописано.

Градоначелник Источног Сарајева Љубиша Ђосић истакао је да се и данас треба присјетити да је сваки дио Републике једанак важан и значајан, а да је Мали Зејтинлик једно од најсветијих мјеста и темељ Републике Српске.

ШИРОМ СРПСКЕ ОБИЉЕЖЕН ДАН РЕПУБЛИКЕ

Дан Републике широм Српске обиљежен је полагањем цвијећа на спомен-обиљежја борцима погинулим у Одбрамбено-отаџбинском рату. Вијенци су положени на централни крст у Миљевићима, Источном Новом Сарајеву, споменик за 1.080 бораца, који су погинули у одбрамбено-отаџбинском рату у Зворнику, централни споменик у Шамцу, централни споменик погинулим борцима на Тргу патријарха Павла у Броду, спомен-обиљежја у Невесињу и Требињу...

На гробљу у Сводни код Новог Града служен је парастос за тројицу браће Марчета, српске борце који су погинули у Одбрамбено-отаџбинском рату.

У Спомен-соби у згради општине Петрово одата је почаст за 266 страдалих бораца Војске Републике Српске са овог подручја. У Спомен-храму Пресвете Тројице у Теслићу служен је парастос и положени вијенци за више од 550 погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата са подручја ове општине. Помен српским борцима служен је и у Градишци, Братунцу, Дервенти, Палама...

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА У БРЧКОМ

У Брчком је одржана свечана академија поводом Дана Републике Српске на којој су присуствовали српски члан Председништва БиХ Милорад Додик и председник Владе Републике Српске Радован Вишковић. Додик је у обраћању истакао да нема намјеру да води туђе политике, већ српску националну политику која данас мора да има за циљ своју државу, те нагласио да је самостална Република Српска његов завјет. Вишковић је рекао да је српски народ увијек био слободарски народ, који је кроз вијекове ослобађао друге, другима доносио слободу и све оно што је стварано за Србе. Председник Скупштине Брчко дистрикта Сениша Милић рекао је да је Република Српска послје деценија страдалиштва својеврсно уточиште, а Дан Републике се слави да се према њој исказе огромна љубав.

СРПСКА ДЕЛЕГАЦИЈА НА ЧЕЛУ СА НИКОЛОМ СЕЛАКОВИЋЕМ И АРНОМ ГУЈОНОМ ПОСЈЕТИЛА НАШЕ СУНАРОДНИКЕ У АМЕРИЦИ

У Чикагу обиљежена слава и дан Републике Српске

» Скуп Срба у Чикагу благословио је владика новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин

У присуству делегације Републике Србије коју је предводио министар спољних послова Никола Селаковић српска заједница у Чикагу је у суботу 8. јануара 2022. године обиљежила Дан и славу Републике Српске Свети Стефан. Послије церемоније освећења славског колача коју је предводио епископ новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин са свештенством одржана је свечана академија у сали Храма Христовог Васкрсења.

СЕЛАКОВИЋ: НАШИ ПРЕЦИ СУ ЗНАЛИ – „СЛОБОДА ИЛИ СМРТ“

Министар Селаковић је, обраћајући се присутнима, у пригодној бесједи рекао да му је част што је могао да прослави славу Републике Српске управо са Србима у Чикагу. – Прије 30 година, наши преци, браћа, пријатељи, рођаци у Републици Српској знали су да кажу – нећемо да нам се понови 1941, да нас бацају у јаме, одводе у логоре. Ми смо један од ријетких народа који је знао да каже „слобода или смрт“. Из те борбе за очување себе, из жеље да се не насједне на замку, на коју су неки наши преци нажалост насјели 1941. године, родила се Република Српска која по-

чива на светосавском завјету. Она Република Српска која је настала из пркоса Петра Кочића, господства Јована Дучића, из заноса пјесничког Алексе Шантића, из вапаја младалачког Бранка Ћопића, ту Српску ми данас славимо. Ту Републику Српску која нико не жели лоше, која воли Србију, коју Србија воли. Волимо Српску која је настала прије 30 година, која је потврђена недалеко одавде, у Дејтону. Ту Српску коју волимо и подржавамо данас славимо, не желећи ником лоше, свакоме, а на првом мјесту себи добро. Док је вас биће и српства, Србије и Српске, поручио је Селаковић.

ГУЈОН: СИГУРНА КУЋА ЗА СВЕ НАРОДЕ

Директор Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Арно Гујон рекао је да је Републику Српску „упознао“ 2010. године када се послом настанио у Зворнику. Из француских извора нашао је само негативне ствари о Србима.

– Када сам дошао, наишао сам на дивне људе. Брзо сам их упознао, створио пријатеље. Оно што ме је изненадило приликом сваког сусрета када бих питао човјека одакле је, нико није био родом из Зворника. Било их је из Олова, Са-

ДОМАЋИНИ УРУЧИЛИ ПОМОЋ ЗА КОСМЕТ

Делегација Србије коју је предводио министар Никола Селаковић у оквиру свог боравка у српској заједници у Чикагу у суботу 8. јануара 2022. године посјетила је Српску народну одбрану – СНО. Предсједник ове најстарије српске организације у Чикагу Драган Вујошевић подсетио је да је СНО прије 105 година основао Михајло Пупин и да су међу члановима били Јован Дучић и други бројни познати Срби у Америци. У разговору са представницима српских удружења, бизнисменима и појединцима представници Србије су обећали поједностављење процедуре код подношења захтјева за српско држављанство. Они су истовремено позвали Србе из Америке да инвестирају у Србији користећи могућности државних потицаја. У ту сврху најављено је отварање канцеларије за „брзи одговор“ у оквиру Управе за дијаспору. Предсједник Српске народне одбране за Америку Драган Вујошевић уручио је повељу СНО Арноу Гујону и новчану донацију за хуманитарну организацију *Солдарност за Косово*.

» Арно Гујон и Драган Вујошевић

рајева, Тузле, и тада сам схватио да је Зворник, односно РС, заправо уточиште, гдје је српски народ нашао мир. Српска је и мјесто у којем су људи, који су протјерани са својих огњишта, могли да живе нормално – рекао је Гујон и додао да је у Зворнику упознао и Бошњацима који су могли да се врате.

Међутим, наставио је, када је постао директор Управе, када је обилазио српска мјеста у Федерацији БиХ имао је прилику да види да се тамо Срби боре са великим проблемима и дискриминацијом, чега није било у Зворнику. – Ако једна Република постаје уточиште за један народ, омогућава и припадницима других народа да живе у њој, онда та Република заслужује да постоји. Ако покушајем рушења те Републике, то води до немира, дестабилизације, она свакако треба да остане и опстане, треба да живи – истакао је Гујон.

МОЛИТВА ЗА СУНАРОДНИКЕ

Генерални конзул Републике Србије у Чикагу Дамјан Јовић је честитајући рођендан Републике Српске истакао да је претходних 30 година прошло у борби и отпору и изразио наду да ће следеће године протећи у миру,

напредку и српској слози. Заключио је ријечима да 9. јануара свако срце Србиново куца за Републику Српску.

Предсједник Фондације Халијард Џон Капело подсетио је на пријатељство српског и америчког народа у Другом свјетском рату када су Срби спасавали америчке пилоте.

Владика новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин апеловао је на Србе у САД да се моле за наш народ и руководство Српске да одоли огромним искушењима пред које је стављају они који је не желе, али и помогну на разне друге начине.

Жељко Живак из Удружења Срба Републике Српске у Чикагу је истакао да је за Српску погинуло више од 21 хиљада Срба, бораца и цивила и рањено 100 хиљада. Захвалио се делегацији Србије на челу са шефом дипломатије Селаковићем, истакавши да је то први пут да је званични представник матице Србије са Србима у Чикагу на овај велики празник.

Обраћања представника Србије, Министра спољних послова Николе Селаковића и Директора управе за сарадњу са Србима у региону и дијаспори Арноа Гујона изазвала су одушевљење код чикашких Срба. **С. ДАНЧУ**

САВЕЗ КРАЈИШКИХ УДРУЖЕЊА ОРГАНИЗОВАО СВЕЧАНУ АКАДЕМИЈУ У НОВОМ САДУ ПОВОДОМ 30 ГОДИНА ОСНИВАЊА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

РЕПУБЛИКА СРПСКА НА ДОБРОМ ПУТУ, ВЕЗА СА СРБИЈОМ НЕРАСКИДИВА

У Новом Саду је 10. јануара 2022. године одржана свечана академија поводом 30 година Републике Српске на којој је наглашено да је Српска са својим народом на добром путу, који није сметња никоме, и истакнута нераскидива веза са Србијом. Говорећи о значају великог јубилеја, министар за европске интеграције и међународну сарадњу Републике Српске Златан Клокић истакао је да веза Српске и Србије никад није била јача.

– Та веза никад није била снажнија и никад није била јача подршка Србије Републици Српској. Дубоко сам убијеђен да ће у годинама пред нама та веза још више бити учвршћивана без обзира на притиске са којима ћемо се суочавати – рекао је Клокић, наводећи да ће се у наредном периоду посебно радити на економском јачању Српске, темељне стабилности.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић рекао је да је Српска са својим народом на добром путу, који није сметња никоме.

– То је пут који није на штету било кога у БиХ, као и било кога у региону. И зато, без обзира на све притиске, ми из Српске ћемо градити и даље наше братске односе са Србијом. Заједно ћемо градити и Републику Српску и Србију, јачати регионалне везе од интереса за српски, као и све народе на овим просторима – нагласио је Цицковић.

» ПРЕД ИКОНОМ СВЕТОГ СТЕФАНА: Домаћини и гости на обреду ломљења славског колача

Овогодишњи кум Огњен Бјелић, секретар за енергетику, грађевинарство и саобраћај у Покрајинској влади, рекао је да је Српска пред огромним искушењима, због чега је њена одбрана обавеза свих, и оних који у њој живе, и оних у чијим срцима је заувјек.

– Искушења и изазови са којим се суочава Српска можда су највећа до сада. Кључте одбране је јединство, како у самој Српској, тако и овдје у Србији, као матичној др-

жави свих Срба. Зато с овог мјеста упућујемо снажну подршку руководством Српске и Србије да заједно и одлучно земљу и народа у цјелини – поручио је Бјелић.

Присутнима у Великој сали конгресног центра *Мастер* гдје је одржана свечаност обратили су се и предсједник Савеза крајишких удружења Ранка Срдих Милић, генерални секретар Скупштине АП Војводине

Никола Бањац, директор Фонда за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Душко Ђутило, помоћник градоначелника Новог Сада Владимир Стојковић и покрајински секретар за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу Александар Софић.

О настанку Републике Српске говорио је историчар Милан Мицић, генерални секретар Матице српске. У име завичајних удружења присутнима се обратио и предсједник Удружења Херцеговаца из Новог Сада Божидар Миловић.

Пред почетак официјелног дијела свечане академије обављен је чин ломљења славског колача, а обред је водио отац Жељко Латинић, изасланик епископа бачког Иринеја.

У богатом културно-умјетничком програму у духу српског народа и Републике Српске пјесмом су се представили Етно група *Фенечки бисери*, Етно група *Храм* из Сремске Митровице и Изворна пјевачка група *Плишвице*.

Покровитељи манифестације били су Представништво Републике Српске у Србији и Фонд АП Војводине за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону.

Свечану академију организовао је Савез крајишких удружења из Новог Сада, заједно са другим пријатељским организацијама.

НАЈЉЕПШЕ СЛОВО О СРПСКОЈ

Ти си моје крстолико и бијело знамење

ПИШЕ: ДАРКО ЂОГО

Ти си сан Његошев и мученика Зимоњића, војводе и сина му светитеља, јунака и мученика, и посљедњи савјет Краља Петра Ослободиоца. Ти си Александрова мисао послије посљедње мисли.

Већ дуго, некако, размишљавам шта да ти пишем о трећој деценији, рођена.

Никада ми ниси била апстракција, никада прости скуп „институција”, никада само „држава” јер и држава има разних.

Никад без лица, и кад ме болиш и кад ти се бескрајно радујем.

Ти си онај стећак крај олтару, ти си завјет Влађа Бијелића и радосна вијест ва Христа Бога благовјерног краља Стефана Твртка да смо побиједили јер смо били на попришту косовскоме.

Ти си проклетство онога који се постиди вјере и светиње: Чловече тако да нисси проклетъ нетикаи у ме.

Людие и народи, тако да нисесте проклети – нетикаите у нас.

Ти си васкрснуће посљедњих уздаха свијета хришћанскога што се бацао о хриди твојих градова, од 1459. до 1485, да не дочека ропство иноплеменика Агарена, ти и си посљедњи залог у Дубровнику старе господе и краљева Немањића и Котроманића, Павловића и Милорадовића, и велможе и себра, вјера „госпоц ка” и чежња влашка. Ти си златом везана свила на којој госпе везу молитве и завјете – ако их уклони Господ и Пресвета Мати Његова од ове напасти, да ће дати све своје.

Или бар ако опет слободу васпостави...

Ти си моје крстолико и бијело знамење још непостављено „асе лежи ва Христа Господа...” када појем Њему.

Ти си сан Његошев и мученика Зимоњића, војводе и сина му светитеља, јунака и мученика, и посљедњи савјет краља Петра Ослободиоца. Ти си Александрова мисао послије посљедње мисли. Ти си Отачства западна страна, док се опомињемо још западнијих крајева. Ти си живот једног народа, ти си Солунски фронт на коме нисам био, ти си херцеговачка Грачаница коју кад гледаш – слутиш Христа изнад Требиња и душа се отима Косову и све ти говори: иди на Косово, тамо ти је извор и судбина!

Ти си други назив за збјег свега народа који се стољењима мрзао да би се у тебе коначно збјежао. Ти си кости Мирјанине из Илиће и Споменка дивјунака Гостића и њихове породице небивале и дјеца нерођена. Ти си сан недосањани оних из Јошанице и Кравице.

Ти си браћа моја. Овај мој рођени, Марко, што га нису могли ни поткупити, ни уплашити. Сестра Вања, што је оног дана када је одстајала сахрану Младеновом оцу и своме свекру, као и претходних седам, дошла да ме лијечи пажњом, колико лијековица. Брат мој Бојан, кога у пола ноћи зовем да ми помогне и он долази. Ти си оно најбоље у нама, које још има снаге да сјајни у магли ситних шићарција и тендераша. Ти си богатство славскога ручка, радост окупљања, ти си наша снага са којом стојимо над одром

кад се срце цијепа, ти си Христова рука блага којом нам се срце ушива кад прокрвари од живота и одласка највољенијих људи. Ти си бол и потмули одјек бола, ти си радост свише бола и живот народа који је умирати свик'о.

Ти си снијег онај из Рајкове пјесме и из његове и наше судбине, ти си шумске јагоде у којима све наше почиња. Ти си ми, са свим што никако да исправимо у животу и карактеру, ти си ми са свиме због чега нас Господ тражи мимо све овце из свога стада. Ти си Господња потрага за нама и наша за Њим. Ти си оне играчке што нам их је Ристо обећао купити и никада није. Ти си наш заборав од сваког Ристовог пријатеља и наша непоколебљивост да из тебе не одемо.

Ти си Јеленина утроба која царски рађа, замлађује и воли. Ти си моја жена: и даље способна да четворо дјеце носиш уз себе када је отац на литијама и по путевима Отачства, ти си упорно прибијеште и кров и топла погача направљена у пет сати да би је дјеца појела у седам. Ти си

ИЗ УГЛА НОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

РОЂЕН У СРПСКОЈ

ПИШЕ: РАДЕ ЦРНОГОРАЦ

Често помишљавам, нарочито у божићним данима, на генерацију наших очева. Замислите младиће који излазе из средње школе и улазе у рат: из школске клупе у униформе. У борбеним редовима, командири чета, команданти батаљона, а понегдје и накратко, команданти бригада, били су њихови дојучерашњи професори, резервни официри.

Много година касније, у истим школским клупама некадашње гатачке гимназије, сада Средњошколског центра *Перо Слијепчевић* у Гацку, проналазио сам неке њихове трагове: шестаром урезана имена другова из школске клупе. Ту су имена ђака који ће свега пар година касније гинути на фронту, остављати своје животе и комаде тијела у темељима Отачбине. Многи су преминули након рата, углавном од болести и траума које су зарадили у рату. Њихова се генерација, на више начина, може назвати непоновљивом. Тако, у мислима, држим Милана и Душана Тепавчевића, браћу близанце, барјактаре Гатачке бригаде, који положише животе у темеље ове Републике чијих 30 година трајања да нас слаavimo.

Од најмлађих дана, када сам сувом оловком на политичкој мапи српских земаља учртавао међе Старе Херцеговине, осјећао сам нарочити понос при помисли да су два Херцеговца, председник и генерал, били вође српскога народа у Босни и Херцеговини.

Генерал Младић је рођен у „нахерцеговском дијелу Херцеговине”, како је Скерлић назвао Горњу Херцеговину, којој Калиновић са околином несумњиво припада. Председник Караџић, рођен је под Дурмитором, који је, према Дучићу, „епицентар свих наших стремљења”, тако силан и значајан да је кнез пјесника са доста права могао тако гордо закључити: „Све што вриједи у српском роду рођено је у кругу од сто километара око Дурмитора.”

Два Херцеговца, Младић и Караџић, остварили су највећи дио историјског сна њихових претходника. Први пут након 1918, слободарске тежње славних херцеговачких устаничких вођа, попут Вукаловића, Љубибратића, Зимоњића, Радовића и Стојана Ковачевића одједном су се, 9. јануара 1992, поново учиниле могућим.

Сјећајући се славних херцеговачких устаника, витешких херцеговачких добровољаца у ратовима за ослобођење и уједињење 1912–1918, оне високе генерације Херцеговаца који су једногласно проглашавали безусловно уједињење своје историјске

српске покрајине са Србијом као „матицом Српства” (Његош), чувајући успомену на страдалнике из два свјетска рата, пале у стравичним злочинима шуцкорско-аустријских одреда, усташких формација и усташтву услужног „хрватског цвијећа”, носећи незацјелену рану, дубљу и болнију од усташких јама, коју су нашем народу нанијели црвени терор и братоубилачки рат, те памтећи витешку генерацију наших очева, њихове саборце који положише животе у темеље наше отаџбине, данас, на Шћепандан, 30 година након почетка обнове српског државотворног пута у Босни и Херцеговини, наша је обавеза да искажемо лојалност њиховој идеји, те да, трагом својих претходника, поучени њиховим подвизима, али и грешкама, приведемо крају ово мукотрпно путовање, које се може завршити на само један начин – општесрпским уједињењем.

Након тридесет година постојања Републике Српске, након свих трагичних историјских искустава, тражећи суштинску сигурност и водећи сталну борбу за колективни опстанак српскога народа, морамо знати да Република Српска није и не треба да бу-

де вјечна. Она је привремено, пролазно и прелазно рјешење, *modus vivendi* српскога народа у Босни и Херцеговини.

Њена је судбинска мисија да постане једно са Србијом, да улије своју државност у Србију, да буде и остане Србија. Република Српска и Црна Гора нијесу и не могу бити никаква породица, нити сестре својој матици Србији, крвнитој именици српскога народа. Република Српска и Црна Гора, извршивши своју животну мисију свесрпског уједињења, на просто ће престати да постоје. Оне, дакле, морају да постану и да буду Србија. Свако друго рјешење је изнуђено, принудно, привремено, и ми га нећемо сматрати коначним.

Рођени смо у Српској да бисмо живјели и мрли у Србији, али не након сеоба, него након уједињења: да бисмо, наине, рађајући се, опстајући и умирући у Херцеговини, Подрињу и Крајини, опстајали, живјели и умирули у Србији. И поново се рађали, под двоглавим орлом и круном вождових потомака, у нашој Србији. Нећемо, дакле, нити ентитет, нити неку „вјечну српску државу преко Дрине”. Хоћемо, само и искључиво, Србију на обје стране Дрине, на обје стране Лима, на обје стране Зете, и, зашто не рећи, на обје стране робиње Неретве.

Догодине – Српска у Србији!

АУТОР ЈЕ АПСОЛВЕНТ
ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ
НАУКА У БЕОГРАДУ

» Отац Драган Стокин освештава славско жито

Свети Стефан на сјеверу Бачке

Завичајна заједница Република Српска је 9. јануара прославила Светог Стефана у својим просторијама у Суботици. Кум славе Милош Танасић је истакао да је обавеза Срба да се окупљају на овај свети дан. Кумство је за наредну годину предао Миодрагу Половину.

Старјешина суботичког Храма Вазнесења Драган Стокин је нагласио да православље повезује сваког Србина од Њујорка, Сиднеја, Бањалуке, до матице Србије, његовог родног Зрењанина, Суботице, Пећи и Дечана.

– Црква нас кроз вијекове увезује. Крстом нас веже, слаже у врлину, само слога Србина спасава. Да се сложимо

око живота проживљеног у врлини – поручио је свештеник Драган Стокин.

У склопу програма председник Удружења Срба поријеклом из БиХ *Пећар Коцић* Ђорђо Курица прочитао је пјесму *Понуда* која је посвећена Завичајној заједници Република Српска, потом је присутне забавио својим афоризмима.

Поред богате трпезе на слави није недостајало пјесме, тако да су госте забављали Жиле Легенда, Светислав Њењић Свето, за клавијатурама је био Бато. Своју нову ауторску пјесму овом приликом је отпјевао Душан Симић Симке.

Највеселије и најврједније су биле Злата Катанић и Слободанка Буква.

УДРУЖЕЊЕ СЛОГА - СИМБОЛ ЗАЈЕДНИШТВА У СУБОТИЦИ

Међу гостима је био Илија Сански Клепић, један од оснивача Српског завичајног удружења *Слога*. У Суботицу је дошао 1987. године из Мркоњић Града. Дуже од четири деценије пише поезију, а познат је по збирци пјесама *Воз за нигдину* која је објављена уочи грађанског рата у СФРЈ. Заслужан је што је Удружење *Слога* организатор Међународног фестивала поезије *Ланонски галеб*.

– Ова манифестација је одржала не само континуитет у трајању, него и у промовисању талентованих аутора међу којима су Невена Милосављевић из Звечана и Милан Кулисић из Републике Српске – рекао је Илија Сански Клепић и најавио да ће ускоро читаоце обрадовати новом збирком пјесама под називом *Зов*.

» Војислав Владушић, Славко Дувњак и Илија Клепић

БОЖИЋНИ ВАШАР У ОСТРОВУ

Другог дана нове 2022. године у Острову је организован први Божићни вашар на којем се окупило стотинак људи, како одраслих тако и дјеце. У организацију божићног вашара у Острову укључила су се сва удружења која дјелују у овом мјесту. Основна идеја организације програма била је жеља да се обрадују најмлађи становници. Уз богату понуду хране и пића острвским улицама провао се и Деда Мраз са својим помоћницима и то у коњским запрегама које је пратило ватрогасно возило. Уз његову помоћ, а поред богате гастрономске понуде, организатори вашара искористили су прилику и да подијеле новогодишње пакетиће дјеци и то по први пут на отвореном, под ведрим небом.

– Годинама организујемо подјелу пакетића за дјецу, то смо увијек радили у нашој сали са културно-умјетничким друштвом, а сада смо покушали да направимо нешто ново. Пошто немамо времена да вашар организујемо у данима око Божића, одлучили смо да то буде одмах након Нове године. Моја генерација и нешто млађе, некада су новогодишње пакетиће добијали у школи, а данас сви они који су некада били дјеца прихватили су се посла и нешто омогућили њиховој дјеци и унуцима – нагласио је председник Мјесног одбора Острво Десимир Панић.

У организацији Божићног вашара учешћа су узели КУД Острво, ДВД Острво, Ловачко друштво Јелен, Клуб младих, Српска православна црквена општина Острво, Фудбалски клуб Обилић, Удружење пензионера, Стрелачка секција Трап скит, Удружење жена, док је пакетиће обезбиједила општина Маркушица.

Једно од најактивнијих удружења у организацији овог програма било је и Добровољно ватрогасно друштво које је идеју за организацију божићног вашара прихватило и активно се укључило у њено спровођење.

СРБИМА ПОВРАТНИЦИМА У САНСКОМ МОСТУ УРУЧЕНИ БОЖИЋНИ ПАКЕТИ

Најугроженијим српским породицама у Санском Мосту уручени су божићни поклон пакети. Ову хуманитарну акцију организовало је Завичајно удружење Сањана Грмеч из Бањалуке.

Поклон пакете добило је стотину угрожених породица српских повратника у Сански Мост из 18 насеља у тој општини. Међу њима су и Славица и Милан Ступар, који су се у Хусимовце вратили прије 20 година. Њихово једино примање је Миланов борачки додаток из Српске. – Срце ми је пуно кад неко дође. Није све ни у помоћи, није све ни у намирницама, волим кад ми се дође и кад се нас обиђе да се и нас неко сјети – прича Славица Ступар.

У пакетима се налазе основне животне намирнице, свијеће, црквени календари и све што је потребно да се Божић достојанствено прослави. Завичајно удружење Сањана ову акцију организује 12. пут.

– У сарадњи са нашим свештеником, одабрали смо угроженију категорију становништва која нема никаквих примања и нису остварили никакво право на неку помоћ од државе. Ово не би успјели да није нашег народа, Сањана, али и других људи из других градова и општина у БиХ, али и широм свијета – нагласио је Младен Вучковић из Удружења Грмеч.

У Српској православној цркви кажу да у Санском Мосту нема међунационалних проблема, али да је економска ситуација лоша. Истичу да су овакве акције за повратнике веома значајне.

– Већина мојих парохијана тешко живи, немају никаквих примања, па им ова помоћ добро дође, макар и за празнике, какав је Божић, да их обрадујемо и да осјете да нису сами – прича парох сански Недељко Јакшић. У Санском Мосту прије рата живјело је око 25.000 Срба, а сада тек око хиљаду. У Српској православној цркви кажу да се и тај број смањује. **ПТРС**

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ СЛУЖИО НА БАДЊЕ ВЕЧЕ У ЗАГРЕБУ

Прослављен православни Божић у Хрватској

» Најрадоснији хришћански празник – Божић прослављен је у свим мјестима у Хрватској гдје још увијек има српског живља

На Бадње вече вечерње богослужење у Храму Преображења Господњег у Загребу држао је патријарх српски Порфирије који је уједно и администратор Митрополије загребачко-љубљанске.

Том приликом одржао је и бесједу у којој се, између осталог, осврнуо на значај и важност празника.

– Нико немојте бити противник осим свом егоизму, самољубљу, мржњи. Вјерујем да је нема, али ако се појави и најмањи трачак будите непријатељ сваком злу које препознате у себи. Молите Бога. Он ће дати да се развије врлина и љубав у ва-

шим срцима који ће онда постати витлејемска пећина, иста она у којој се прије толико вијекова родио Господ, испуњена топлином и миљеном. Кад тако буде и ваши домови, и ваше породице, и ваше комшије, и ваши сутрађани, сви људи који живе у овом граду и у овој земљи биће ваши пријатељи – истакао је патријарх Порфирије.

На празник Рођења Исуса Христа епископ горњокарловачки Герасим служио је свету архијерејску литургију у

Саборном храму у Карловцу. Епископу Герсиму саслуживало је свештенство Саборног храма, а по завршетку литургије прочитана је и Божићна посланица Српске православне цркве.

Вечерњу службу на Бадњак у шибенском Саборном храму служио је епископ далматински Никодим.

Он је том приликом одржао бесједу и пожелио свим окупљеним вјерницима срећне божићне празнике.

– Треба да живимо са

Христом, по Христу и у Христу. То можемо постићи само ако се окупљамо при нашим светим храмовима и трудећи се да учешћем у светим тајнама достигнемо ту мјеру савршенства и постанемо дјеца Божја – рекао је епископ Никодим.

На Бадњи дан и Божић у Саборном храму Свете Тројице у Паkraцу богослужења је вршио епископ славонски Јован. Дан касније, на празник Сабора Пресвете Богородице, владика Јован је са сестринством Манастира Јасеновац и вјерним народом, служио свету архијерејску литургију у параклису Светих новомученика јасеновачких у Манастиру Јасеновац.

Епископ осечкопољски и барањски Херувим служио је на празник Рођења Христовог свету архијерејску литургију у манастиру Успења Пресвете Богородице у Даљ Планини. Раније, на Бадње вече, епископ Херувим служио је у Храму Светог великомученика Димитрија у Даљу. **SRBLHR**

Председник Вучић са српском дјецом из Хрватске

Председник Републике Србије Александар Вучић је за Бадњи дан примио дјецу српске националности из Републике Хрватске и подијелио им Божићне пакетиће. Он се захвалио дјецима што су дошла у Србију и истакао да је Бадњи дан породични празник.

– Овдје сте, јер сте наша породица. Ова зграда је и ваша кућа и у Србији имате свој дом. Будите увијек поносни на своје српско име и презиме. Будите корисни чланови друштва којем припадате, поштујте хрватску државу. Божић је благи дан, јер слави рођење, живот и љубав. Желим вам срећу, благостање и здравље. Желим да увијек долазите у своју Србију, да волите Србију колико поштујете Хрватску, да гледате у Београд и волите га. У великом ишчекивању благог дана поздрављам вас. Мир Божји – Христос се роди! – поручио је председник Вучић.

Дјеца са Баније и Кордуна су захвалила председнику Вучићу на гостопримству и на подршци Србије послје земљотреса у том дијелу Хрватске.

Најрадоснији хришћански празник прослављен у Републици Српској и Федерацији БиХ

Убањалучком Храму Христа Спаситеља, тачно у поноћ, почела је божићна литургија, током које је прочитана посланица патријарха српског Порфирија.

Епископ бањалучки Јефрем је сверадосним поздравом честитао празник.

У Саборном храму Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву божићну литургију пред малим бројем вјерника служио је свештеник Владимир Ступар.

У порти старе Цркве Светих архангела Михаила и Гавријела у Башчаршији у Сарајеву је на Бадње вече, традиционално обављено освештање и налагање бадњака.

У Храму Успенија Пресвете Богородице у Палама, празник је по први пут увеличан

» Владика Сергије причешћује најмлађе Петровчане

божићном чесницом, подијељеном вјерницима. У њој дар локалне администрације – три златника, три сребрњака и кованице, као симбол среће и успјеха.

Свечано је било и у свим православним домовима од Требиња, до Невесиња и Мо-

стара. Прослава Бадње вечери почела је вечерњом службом и традиционалним налагањем бадњака испред Манастира Житомислићи и испред Цркве Вознесења Господњег у Бијелом Пољу код Мостара.

Божићну свету архијереј-

ску литургију требало је да у Требињу служи херцеговачки епископ Димитрије, али га је спријечио позитиван резултат теста на Ковид-19.

У Бијељинском Саборном храму литургију је служио владика зворничко-тузлански Фотије, који је поручио да је српски народ слободарски народ, а да је Божић празник слободе.

Велики је број вјерника са свештенством зворничке тузланске епархије, уз радост и молитву, дочекало Божићно јутро.

Свечано је и у Зворнику, Приједору, Добоју, Озрену, Фочи, Вишеграду, као и у Босанском Петровцу, Бугојну, Купрешкој висоравни, Завидовићима, Травнику, Илијашу...

БОГОЈАВЉЕНСКО ПЛИВАЊЕ ЗА ЧАСНИ КРСТ

НАЈМАСОВНИЈЕ НА ТРЕБИШЊИЦИ

Више од 150 учесника је у ријеци Требишњици пливало за Часни крст поводом празника Богојављења, а до крста је први допливао Вељко Јовановић.

– По пети пут пливам, а ово ми је трећи пут заредом да сам први допливао до Часног крста – рекао је Јовановић.

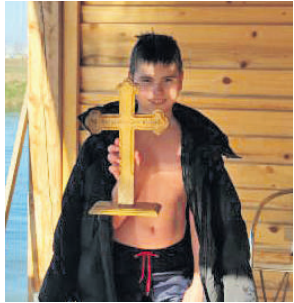
Међу учесницима овогодишњег богојављенског пливања био је и градоначелник Требиња Мирко Ђурић.

ГРАДОНАЧЕЛНИК БАЊАЛУКЕ ПЛИВАО У ВРБАСУ

До крста су у Бањалуци пливала 33 учесника, међу којима и градоначелник Драшко Станивуковић, а први до крста је допливао Томислав Батар.

Станивуковић је рекао да му је част што је након три године пријављивања, ове године извучен међу 33 учесника, која су добила прилику да пливају за часни крст, наводи се у саопштењу Града.

СРЂАН ЛЕРО НАЈБРЖИ У БИЛЕЋКОМ ЈЕЗЕРУ

Билећанин Срђан Леро побједник је богојављенског пливања за часни крст на Билећком језеру на коме је учествовало тридесетак младића и двије дјевојке Николина Ђерић и Лана Самарџић. Леро је рекао новинарима да у пливању за часни крст учествује три године и да је по други пут побједио.

МИЉЕВИНА: ГОВЕДАРИЦА НАЈБРЖИ НА БИСТРИЦИ

Богојављенско пливање за Часни крст другу годину узастопно одржано је у Миљевини на ријеци Бистрици.

До Часног крста први је допливао Сениша Говедарица из Миљевине који је награђен иконом Свете Тројице. Побједу је посветио петнаестогодишњем сину Огњену.

– Велика ми је част што сам пливао за часни крст и што сам први стигао до њега. Часни крст сам поклонио сину да остане на млађем нараштају – рекао је Говедарица који је по други пут учествовао.

– Мало је хладно, али је осјећај одличан – рекао је Огњен.

На богојављенском пливању у хладној Бистрици и ове године одважност је показала седамнаестогодишња Валентина Вуковић, прошлогодишња побједница.

ТРПИЊА: НАЈБРЖИ ДЈЕЧАК ИЗ НОРВЕШКЕ

Ове године на језеру Пањик пред бројном публиком окупило се 52 момка и једна храбра девојка које ниска температура и хладна вода нису омели да се православни обичаји сачувају од заборава.

Овогодишњи освајач часног крста је најмлађи учесник Лука Николић из Норвешке, једанаестогодишњи дјечак који је са родитељима дошао провести годину дана у очевом родном мјесту како би научио српски језик и упознао се са животом својих предака.

– Дошао сам из Норвешке овдје у Трпињу да годину дана идем ту у школу и научим српски језик. Сљедеће године ћу исто бити присутан на пливању како бих предао часни крст. Побједа ми значи пуно и јако сам срећан – рекао нам је Лука који се није жалио на хладноћу, јер у Норвешкој живи у најсјевернијем граду и навикли су на ниске температуре.

НЕВЕСИЊКА СЛАЂАНА МИЛИЋЕВИЋ НАЈБРЖА У НЕРЕТВИ

Шеснаестогодишња Слађана Милићевић из Невесиња прва је допливала до Часног крста у ријеци Неретви које је уприличено по седми пут, а на коме је поред ње учествовало више од двадесетак младића и неколико дјеце углавном из Мостара.

ФОЧА: ДАВИД ДРАКУЛ ПРВИ НА ЋЕХОТИНИ

Двадесетогодишњи Давид Дракул из Фоче побједник је пливања за часни крст на ријеци Ћехотини. У богојављенском пливању, које је први пут организовано у Фочи, учествовало је тридесет седам Фочака и Фочанки.

– Први пут пливам, мало јесте хладно, али навикнем се брзо. Пливао сам за све суграђане, најмање због такмичења, првенствено због празника – рекао је Дракул.

Међу пливачима је био и свештеник Дарко Ђого. – За мене је ово било на један начин преиспитивање сопственог живота, сопствених могућности, сазнања да сам без Христа ништа, а у Христу могу све.

Пливало се широм Републике Српске

Никола Благојевић из Добоја први је допливао до часног крста на Медвјеђем језеру – Крчмарица у Пакленици Горњој на Озрену. У Петрову је Марко Мишић из Карановца добио златник као побједник на Орловом језеру. У Теслићу је Слободану Купрешаку из Бање Врућице, најбржем на ријеци Велика Усора, уручена новчана награда, прелазни часни крст у власништво од једне године, те диплома Витеза часног крста.

Тридесетједногодишњи Милош Брковић из Прнагора први је допливао на ријеци Укрини у Палачковцима.

У општини Језеро први до часног крста до-

пливао је Бојан Марић и понио титулу Часног витеза. Лука Ђурановић из Котора код Мркоњић Града први је допливао у језеру Балкана код Мркоњић Града и освојио дукат вриједан 500 марака.

Стефан Ђокић /21/ из Бијељине први је допливао до часног крста на језеру Сњежница и за побједу је добио златник.

У Вишеграду поред Ђуприје на Дрини бољи од осталих био је припадник МУП-а Републике Српске Александар Спасојевић из Рудог. Ђорђе Мочевић побједник је пливања на ријеци Жељезници у Источној Илици, а начелник општине Маринко Божовић уручио му је златни дукат.

У Приједору је до часног крста у Сани први допливао петнаестогодишњи Алекса Крнета. Стефан Столић из Пољавница код Новог Града био је најбржи у ријеци Уни.

Богојављенско пливање за Часни крст, по девети пут, одржано је на ријеци Сави у дистрикту Брчко. Овогодишњи, освајач часног крста је Жељко Лазић, коме је то пошло за руком, други пут за редом. На Сави се пливало и у Градишци гдје је био најбржи Никола Росић.

ВУКОВАР: НА БОЖИЋНОМ КОНЦЕРТУ ПРЕДСТАВИЛИ НОВЕ ДЈЕЧЈЕ СЕКЦИЈЕ

Након што су православни вјерници у Вуковару и околини прославили Божић у својим храмовима и домовима, осмог јануара дошао је ред и на то да се бројни од њих окупе у Ружичкиној кући на традиционалном концерту који организује локални огранак Српског културног друштва *Просвјета*. Најрадоснији хришћански празник обиљежен је тако уз рецитале, музику, пјесму и игру у вишесатном програму који је културно додатно обогатио цјелокупно овогодишње прослављање Божића по јулијанском календару. Програм су рецитацијама отвориле водитељке програма Милица Шарчевић и Невенка Лукић, а затим је наступило Вуковарско српско пјевачко друштво *Јавор* које је извело пјесме *Божић*, *Божић* и *Витлејеме стари граде*. Овога пута *Јавор* је наступио заједно са својим најмлађим члановима, а неки од њих касније су и самостално наступили пред публиком.

– Божићни наступи и радост рођења Христовог за нас су увијек свечанији и важнији од других наступа. Наше пјесме су увијек прилагођене програму. Трудимо се да сваке године обогатимо репертоар – прича хоровођа Александра Кртинић.

Божићну бесједу читао је Немања Милинковић иначе пјевач и секретар овог пјевачког друштва. Програм је употпунила и Наташа Лапчевић на клавиру, али и дјеца из Борова насеља која су у оквиру вуковарске *Просвјете* од ове јесени кренула са пробама фолклора, глуме и рецитовања.

– У Борову насељу до сада нисмо имали никакве активности за дјецу па смо недавно у договору са *Просвјетом* одлучили да кренемо у организацију једне уметничке секције која би се бавила фолклором. Фолклорну групу води професорка математике из ОШ *Синиша Главашевић* Санела Бунић, а драмско-рецитаторску секцију професорка српског језика из ТШ *Никола Тесла* Јелица Липовац Дудаш – каже чланица *Просвјете* из Борова насеља Татјана Липовац. На Божићном програму наступила је и тамбурашка секција *Просвјете* која је пратила солисте Милисаве Петковића и Живојина Јергића. Овим програмом вуковарски огранак традиционално улази у нову календарску годину. – Драго нам је што смо имали прилику да овога пута представимо неке од наших нових активности, али и нове младе људе односно нашу будућност која ће нас сутра замијенити на функцијама. Сматрамо да је наша дужност да укључујемо што више млађег нараштаја и пренесемо им све оно што је значајно и вриједно – говори предсједник вуковарске *Просвјете* Миленко Живковић.

БАНИЈЦИ ИЗ СУБОТИЦЕ ОБРАДОВАЛИ МАЛИШАНЕ

» Александар Муџа, Ана Јовичић, Драган Ђеран, Жељко Тинтор, Марио Мамузић (Дјед Мраз), Чедомир Пађен, Драган Боројевић, Љубица Радић и Синиша Лазаревић

Завичајно удружење *Банија* из Суботице и ове године је уочи Бадњег дана подијелило пакетиће малишанима. У холу Отвореног универзитета чекао их је Дјед Мраз, а након фотографисања и уручивања пакетића услједило је послужење.

Било је смијеха и суза, пјесме и рецитације. Због пандемије корона вируса ове године је примјетно да се већи број дјеце први пут сусрео са Дједом Мразом.

ДРАГАНА БОКУН

СВЕЧАНО У ПОЖЕГИ И КРАГУЈУ

Предзадњег дана 2021. године у Друштвеном дому у Крагују код Пакраца одржана је завршна свечаност малих фолклораха и хора. Више од 30 дјеце је учествовало у програму, а у публици су, овога пута због епидемиолошких услова, били само родитељи.

У протеклих шест мјесеци у пакрачком крају интензиван је рад са најмлађима са циљем покретања фолклора, а кроз ангажман мајки дјеце основан је и хор. – Колико нам је битан рад са најмлађима говори и чињеница да су се у активности превоза дјеце и помоћи око активности укључили водећи људи српске заједнице, од моје маленкости, замјенице градоначелника Мирсаде Поповић Дамјановић, секретара жупанијског Вијећа Дарка Деренја, пакрачког пароха Ђорђа Теодоровића и многих других. Посебно нам је важна укљученост дјеце из удаљенијих села – прича замјеник жупанке Пожешко-славонске жупаније Никола Ивановић. Кроз више од 30 радионица дјеца су, прије свега, учили традиционалне пјесме и кола Срба Западне Славоније, али се и упознавали са кореографијама из Србије.

СВЕТИ САВА У ПЕТРИЊИ: ОСТАЈЕМО НА СВОЈИМ ОГЊИШТИМА

Обиљежавање великог црквеног празника Св. Саве била је прилика да се уз пригодни програм и уз подршку српских организација пошаље порука Петрињаца да остају на својим огњиштима, али и да затраже да обнова буде бржа и ефикаснија. Након литургије и освештања славског колача, дјеца чија је то слава, одржала су рецитал, након чега је слиједила подјела слатких пакетића. Чланице библиотеке *Захарије Орфелин* Српског културног центра Вуковар, приказале су представу *Језуеру кућица* Бранка Ћопића у коју су се активно укључили и најмлађи Петрињци. Након скупа чланице хора су уз петрињске малишане снимиле спот којим се шаље порука да нису сами уз позив да остану. **ПОРТАЛ НОВОСТИ**

КАКО СУ СРБИ ИЗ ВУКОВАРА НЕКАДА ПРОСЛАВЉАЛИ САВИНДАН

Српски културни центар из Вуковара је 26. јануара организовао изложбу на којој је тема Светог Саве представљена кроз штампане материјале из дигиталне архиве СКЦ-а. На материјалима, који су похрањени у дигиталној архиви СКЦ-а, а који су за ову прилику представљени јавности, може се видјети на који су начин Срби из Вуковара у прошлости прослављали свечаности посвећене првом српском архиепископу Растку Немањићу. Вуковарско српско пјевачко друштво *Јавор* било је најчешћи организатор свечаности свечаности посвећене првом српском архиепископу Растку Немањићу. Вуковарско српско пјевачко друштво *Јавор* било је најчешћи организатор свечаности посвећене првом српском архиепископу Растку Немањићу. Вуковарско српско пјевачко друштво *Јавор* било је најчешћи организатор свечаности посвећене првом српском архиепископу Растку Немањићу.

СВЕТИ САВА ПРОСЛАВЉЕН БЕЗ ШКОЛСКИХ ПРИРЕДБИ И СВЕТОСАВСКИХ АКАДЕМИЈА

Због чињенице да корона вирус још увијек угрожава здравље људи изостале су свечаности академије и школске приредбе које се сваког 27. јануара организују у част овог првог српског архиепископа, просветитеља, дипломате и једног од најомиленијих историјских личности српског народа. Прославе Савиндана ипак нису изостале, православни вјерници и ученици сабрали су се у својим храмовима широм Хрватске. У Храму Светог великомученика Димитрија у Даљу након литургије коју су служили даљски свештеници Немања Клајић и Предраг Јелић посвећени су славски колач и жито који су ове године припремили родитељи и ученици 7. разреда Основне школе Даљ. Ученици Основне школе Даљ школску славу прославили су под сводовима православног храма. Овогодишњи кумови били су ученици 7. разреда који се образују на српском језику и ћириличном писму.

– Једина обавеза нас кумова је да као прави домаћини припремимо славски колач, жито, вино и свијећу. Наравно свима нам је то велико задовољство и част – изјавила је разредница Сандра Рабреновић. Након литургије и чина освећења славског колача и жита услиједио је кратки програм који су извели ученици. Свој дјец окупљеној у даљској цркви уручени су пригодни пакети које је и ове године обезбиједила општина Ердут.

– Прошле године у фебруару смо у Даљу, и то први на подручју наше епархије Осечкопољске и барањске, формирали Светосавску омладинску заједницу која има око 50 чланова и која дјелује при црквеној општини и чини све што може за оне којима је помоћ потребна – истакао је протојереј Клајић.

ПРЕДСТАВЉЕНА ИЗЛОЖБА ЗНАМЕНИТИ СРБИ ДАЛМАЦИЈЕ

» Миодраг Миша Близанац, чланови групе Српска Тронеђа и свештенство Цркве Рођења Пресвете Богородице у Батајници

САВИНДАН У БАТАЈНИЦИ

У Батајници је 30. јануара у парохијском дому Цркве рођења Пресвете Богородице отворена изложба фотографија *Знаменити Срби Далмације* Удружења *Далмација* Суботица. Уприличена је и Светосавска академија што је било и подсјећање на традицију и славске обичаје села Плавно одакле је и аутор изложбе мр Милорад С. Кураица.

Свечаност је започела Химном Светом Сави коју је отпјевао црквени хор.

Протојереј и старјешина Храма Споменко Грујић је благословио академију и указао на то како човек лако и брзо заборавља.

– Милорад Кураица се много жртвовао за ову академију и понудио је да и народ у Београду и Батајници види ову изложбу наше кршне и благословене Далмације.

Водитељ програма наставник, диригент, пјевач и велики хуманиста Миодраг Миша Близанац отпјевао је пјесму Војислава Илића *Свети Сава*, као и пјесму *Мајко, пробуди се*.

– Никола Тесла кренуо је из Америке како би се опротојереј и старјешина Храма Споменко Грујић је благословио академију и указао на то како човек лако и брзо заборавља.

» Милорад С. Кураица

преминула је чекајући свог сина. Скрхан од туге, велики геније, након сахране написао је стихове: „Због тебе мајко мила мој живот нема крила. Једне си ципеле носила, мене отхранила.“ Те стихове је записао тадашњи прота смиљански у богослужбеној књизи – Требнику. Прота је касније и сам емигрирао у Америку и подсетио Теслу на стихове када су се срекли на помену који је Никола одржавао сваке године за своју мајку. Прота му је отпјевао пјесму у којој су и та два стиха. Тесла је рекао да не жели да нико више никада пјева ту пјесму. Послије Теслине смрти прота предаје пјесму Иринеју Ковачевићу митрополиту новограчаничке цркве. На измирењу са патријархом Павлом Иринеј Ковачевић је отпјевао ту пјесму и дао ми је благослов да

наставим да је пјевам – рекао је Близанац.

Из здравствених разлога аутор Милорад С. Кураица није присуствовао отварању изложбе, па је Драгана Бокун, новинарка *Српског кола* прочитала његово обраћање у коме између осталог Кураица поручује да је ова изложба покушај да се на прави начин претвори у дјело максима „Моје свето, а и твоје свето, своје чувај у моје не дирај.“

– И поред уложеног труда нисмо успјели заокружити и обезбиједити да сви великани из наше Далмације буду данас на овој изложби. Постоји више разлога. Дуга је прича. Ово је важна и велика изложба. Усудио бих се рећи да овакву Србија до сад није имала! Овдје сигуно није све, а и не може да буде, али све што је у њој – ту је с добрим разлозима. Основни критеријум да се нађу у плејади ових великана јесте чињеница да су животом и радом на прави начин примијенили велику мисао бесмртног и једног од најмиленијих Срба, нашег Петра Петровића Другог Његоша – „Благо оном ко довијека живи, имао се рашта и родити.“

Кураица се у свом говору захвалио протојереју Споменку Грујићу, на дивној бесједи и проф. др Вељку Ђурићу Мишини на чију иницијативу је и постављена ова изложба, Петру Грубору и Сретку Каблару, који су експонате изложбе допремили из Новог Сада, Ђури Т. Грубору чије је дјело носачи експоната изложбе, Драгану Д. Утржену, карта Далмације је његово дјело, браћи Марку и Душану Предојевићу финансијерима израде карте и осталим добрима који су помогли у припреми, организацији и реализацији данашњег дружења.

Млади гуслар Петар Манојловић је отпјевао уз гусле *Ройство Јанковић Стојана*, док је Драгана Бокун прочитала стихове пјесме *Досишеј Обрадовић уо друћу пућу у Плавну* Јованке Савић Вукановић. Неколико пјесама је извела и крајишка група *Српска Тронеђа*.

Након свечаног отварања присутни су погледали изложбу и наставили дружење уз музику групе *Звуци Тронеђе* на челу са Николом Тинтором Мађорцем.

ДРАГАНА БОКУН

ОБИЉЕЖЕН СВЕТИ САВА У ГЛАВНОМ ГРАДУ ХРВАТСКЕ

СЛАВА ПРАВОСЛАВНЕ ГИМНАЗИЈЕ У ЗАГРЕБУ

Српска православна општа гимназија *Канџакузина Катићарина Бранковић* и ове је године 27. јануара прославила свој дан и крсну славу – Светог Саву. Свечаност је почела литургијом у капели Св. Саве коју је служио протосинђел Венијамин уз саслужење јеромонаха Никона и ђакона Петра Козакијевића којој су присуствовали ученици и професори гимназије, као и пријатељи ове институције.

У својој проповиједи о. Никон је говорио о значењу и дјелу Растка Немањића односно Св. Саве, његовој улози у школству и развоју српске државе, односима са његовим оцем, Стефаном Немањом, односно Св. Симеоном с којим је био на Светој гори гдје су основали манастир Хиландар.

– У школама треба да влада дух Св. Саве по којем ученици и професори једни друге требају поштовати. Јер професор је у једном моменту ученик, а ученик у једном моменту је професор – рекао је између осталог о. Никон.

– Ове године Св. Саву не

обиљежавамо на начин како смо практиковали свих ранијих година, али га ипак славићемо због чега смо се окупили на заједничком литургијском сабрању и припремили програм. Ове школске године је срећом било мање прилика за наставу на даљину, па ниједном нисмо били у таквим околностима да би сви морали прећи на њу. Прошлог полугодишта било је ситуација да су неки од разреда комплетно били у самоизолацији неколико дана, као што су били и поједини ученици и професори који су били позитивни на корона вирус. То-

ком марта и априла школе имају пробне матурске испите, па ћемо их организovati и ми за наше матуранте – рекао је директор гимназије протојереј ставрофор Слободан Лалић и додао да су у току припреме 14 ученика четвртх разреда за државну матуру.

Након освећења славског колача и пјевања Химне Светом Сави под водством протојереја ставрофора Јасмине Велдић, у атријуму гимназије изведен је пригодни културно-умјетнички програм прилагођен околностима епидемије.

Ученици четвртог разреда прочитали су бесједу тадашњег митрополита, а садашњег патријарха СПЦ-а Порфирија коју је казивао о Савиндану 2015. године. Ученици првог разреда рецитовали су пјесму Војислава Илића, док су ученици другог разреда подсјетили на нека од бројних народних предања о овом свецу. За музички дио побринула се Ања Драгић која је на гитари уз пјевачку пратњу својих колегица извела неке од ученичких драгих модерних пјесама.

НЕНАД ЈОВАНОВИЋ
ПОРТАЛ НОВОСТИ

ПОТРЕСНА ИСПОВИЈЕСТ ДРАГАНА ВУКОЈЕВИЋА СРБИНА ПРОТЈЕРАНОГ ИЗ ЗАГРЕБА

Хрватска ме два пута убила!

Хрватска више од двадесет година плански опструше процес да протјераним Србима из Хрватске, а који су зарадили пензију радећи негде у Хрватској прије рата исте прихвати и исплаћује.

На 99 одсто захтјева Срба када траже зарађену пензију стиже одбијеница из Лијепе њихове! Један од Срба који покушава добити зарађену пензију из Хрватске је и Драган Вукојевић. Голгота коју пролазе Срби који су прије рата живјели и радили у Хрватској је чисти примјер дискриминације и кршења људских права каже Драган за *Новости* и додаје да је жалосно што Европа то допушта.

Драган је прије рата радио и живио у Загребу. Био је шеф ватрогасаца у фирми *Астира* у Загребу. Под његовом контролом је била и зграда у центру Загреба гдје је била смјештена биста Бану Јелачићу. Како каже већ двије године покушава доћи до пензије али је зарадио у Хрватској али узалуд. Прије пар дана је стигао и званична одбијеница из хрватских институција.

– Према евиденцији Хрватске, никада нисам радио у фирми *Астира*, а написали су да сам био грађевински радник, иако то нема никакве везе са животом – прича Драган.

Он каже да његова голгота

као Србина у Загребу почиње већ почетком 1991. године када бива нападнут и претучен на мртво име.

– Док сам шетао Реметиначком улицом у Загребу одједном су ми неки људи пришли с леђа и почели да ме туку. Пребили су ме и бацили у оближњи канал. Случајни пролазник је видео да лежим сав крвав и позвао Хитну помоћ. Пребацили су ме у болницу у Драшковићевој улици. Ту сам се пробудио сав у завојима. Након пар мјесеци рехабилитације излазим из болнице. Отишао сам у фирму *Астира* гдје сам био до тада запослен и знајем да сам добио отказ. Образложење је било да сам самовољно отишао на допуст како кажу у Хрватској. То је

била лаж јер никакв допуст нисам узео. Тад су ми рекли да су остали којима су уручивали отказе исплатили отпремнине у висини 24 плате – прича Драган.

Видећи да је враг однио шалу и да нема живота за Србина у Загребу, купио се и отишао за Бањалуку.

– Кад само почео да скупљам документацију за пензију требало ми је годину дана да дођем до радне књижице. Послали су је из Хрватске исцјепану и улијепљену селотејпом. Написао сам молбу, приложио документацију да сам радио у Хрватској и послао за Загреб. Убрзо је стигла одбијеница. Хрватска ме тако два пута „убила”. Први пут почетком када сам протјеран и обесправљен, и сад

други пут кад су ме претртали да сам уопште живио и радио у Хрватској – каже Драган.

Нажалост прича Драгана је само једна од многих судбина протјераних Срба из Хрватске.

Према званичним подацима Удружења радника и инвалида рада избјеглих из Хрватске око 30.000 протјераних Срба не може да оствари право на пензију коју су зарадили радећи прије рата у овој држави. Никола Пузигаћа, председник Удружења радника и инвалида рада избјеглих из Хрватске, каже за *Новости* да Хрватска на годишњем нивоу штеди око 60 милиона евра, јер не исплаћује Србима зарађене пензије.

– Хрватска је провела финансијски геноцид над Србима. Није им било довољно да Србе протјерају, униште имовину већ их сад бришу из евиденције да су живјели и радили у Хрватској – поручује Пузигаћа.

Он каже да је преко 40.000 српских породица остало без имовине јер су минирањем и паљењем њихове куће и окућнице трајно уништене.

– Хрватска Србима само на основу процјене штете на имовини чији су власници били Срби дугује преко двије милијарде евра – истиче Пузигаћа.

С. МИШЉЕНОВИЋ/НОВОСТИ

ТУЖИЛАШТВО БИХ ОДУСТАЛО ОД ИСТРАГЕ У СЛУЧАЈУ ТУЗЛАНСКА КАПИЈА

Тужилаштво БиХ донијело је одлуку о неспровођењу истраге против пет особа за наводни злочин на Тузланској капији почињен у мају 1995. године.

Да је отворена истрага у Тужилаштву БиХ против пет припадника Војске Републике Српске, поново би се морале утврђивати чињенице које су довеле до злочина на Тузланској капији и било би утврђено да су одговорни појединци и групе у Федерацији БиХ, тврди Милорад Ивошевић, адвокат Новака Ђукића, команданта тактичке групе Озрен који је пред Судом БиХ осуђен на 20 година затвора.

Наводи да је пресуда базирана на, како истиче, лажном свједочењу Берка Зечевића, иако су међународни балистичари утврдили да је ријеч о експлозији минско-експлозивних средстава, а не гранати испалењеној са српских положаја.

Правосудне институције БиХ нису узеле у разматрање ни истраживања и извјештаје међународних стручњака. На полигону у Никинцима утврдили су да на Тузланску капију није долето, нити експлодирао артиљеријски пројектил ни са запада ни с истока, већ да је ријеч о једној или више експлозивних направа постављених на Тузланској капији.

ДА ЛИ ЋЕ СКУПШТИНА СРБИЈЕ УСВОЈИТИ РЕЗОЛУЦИЈУ О УСТАШКОМ ГЕНОЦИДУ У НДХ

Шетња у знак подршке Смиљи Тишми

У Београду је одржан скуп на којем је затражено да Скупштина Србије усвоји Резолуцију о усташком геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ од 1941. до 1945. године. Учесници су подијели захтјеве Влади, председнику Србије и Скупштини.

У захтјеву који је пред зградом Владе прочитала Биљана Ђоровић подсећа се да је прошло 80 година од усташког геноцида над Србима, а да се у Хрватској и даље виде усташки симболи на спортским такмичењима праћени изгредима.

– Захтијевамо да закажете посебну сједницу Народне скупштине за 27. јануар, Међународни дан Холокауста и Дан Светог Саве, са унапријед утврђеним дневним редом и то са само једном тачком коју смо чекали 80 година: то је усвајање Приједлога

Резолуције о усташком геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима од 1941. до 1945 – рекла је Ђоровићева.

Пред Владом је Нина Шурлан прочитала говор Божане Петровић којим је побједила на такмичењу у бесједништву на Правном факултету у Београду 2018. године.

„Истина о логору смрти Јасеновац, истина о број мучки убијаних Срба, Јевреја и Рома, опомиње садашње и будуће нараштаје. Опомиње да злочин не само да може да прође некажњено, већ да злочинац може да постане „жртва”. Не вјерујете? Пођите у загребачку катедралу и добићете молитву за проглашење светим Алојзија Степинца. Бискупу крвавог крста и официрима НДХ служи се света миса задушница, док се њиховим жртвама не зна ни гроб ни име.”

Учесници скупа су се потом упутили ка Председништву Србије гдје су подијели захтјев за заказивање посебне хитне сједнице Парламента на којој би била усвојена Резолуција. Након тога, стигли су до Скупштине, гдје им се обратио луковник Илија Кајтез.

– Ова наша идеја подршке јесте у ствари покушај да зауставимо тај ужасан процес ревизије историје са основном идејом да понове историју. Да смо на вријеме то урадили, много тога што се десило српском народу, не би се десило и тај процес, нажалост, још увијек није заустављен – навео је Кајтез.

Скуп је предводила најстарија посланица Смиља Тишма, преживјело дијете логора из Јасеновца која је, упркос поодмаклим годинама и хладном времену, издржала цијелу шетњу од Владе до Скупштине.

Потписници апела су посебно нагласили да данашњи скуп није протест, већ подршка Парламенту да усвоји Резолуцију о усташком геноциду.

Подсјетимо да је крајем прошле године, Смиља Тишма подијела приједлог да се Резолуција нађе на дневном реду, али њена иницијатива није добила подршку посланика. **РТС**

УРУЧЕНА ПРИЗНАЊА ЗА СПОРТСКУ САРАДЊУ СРПСКЕ И СРБИЈЕ

У Београду су заслужним појединцима уручена *Посебна признања за развој и унапређење спортске сарадње Србије и Републике Српске*, а међу добитницима је српски члан Председништва БиХ Милорад Додик.

Признања додјељују Савез за спорт и рекреацију Српске и Бициклистички савез Српске, а церемонија је одржана у Руском дому.

У име српског члана Председништва БиХ Милорада Додика признање је примио шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић, и пренио најискреније поздраве и захвалност Додика као и подршку бициклистичкој трци Београд–Бањалука.

Директор Савеза за спорт и рекреацију Српске Владимир Куваља уручио је признање у виду плакете амбасадору БиХ у Сјеверној Македонији Драгану Јаћимовићу Директор Савеза за спорт и рекреацију Српске Владимир Куваља уручио је признања у виду плакета и Млађену Цицковићу, шефу Представништва Републике Српске у Србији, као и директору Руског дома Јевгенију Баранову и амбасадору БиХ у Сјеверној Македонији Драгану Јаћимовићу, док је београдски адвокат Горан Петронијевић као посебан поклон добио џепни сат са посветом. Куваља је истакао да је планирано отварање центра за развој спортске сарадње Србије, Републике Српске и Русије, који ће имати задатак, прије свега, да се повежу спортски савези из ове три земље.

ШКОЛСКЕ ТОРБЕ И ПРИБОР ЗА УЧЕНИКЕ У ТЕЊИ И БРШАДИНУ

Фонд за избјегла, расељена лица и сарадњу са Србијама у региону Аутономне покрајине Војводине је ђацима у основним школама у Тењи код Осијека и Бршадину код Вуковара обезбједио средства за школске торбе и прибор за сву дјecu која похађају наставу по моделу А. – Ово је мали знак пажње пред почетак другог полугодишта за 100 ученика од другог до осмог разреда основних школа Тење и Бршадина – рекао је директор Фонда Душко Ђутило и подсјетио да су сличне акције спроведене почетком школске године за 180 ђака првака на простору Вуковарско-сремске и Осјечко-барањске жупаније.

ИЗЛОЖБА ЈАСЕНОВАЧКИ СТРАДАЛНИЦИ

У Спомен-подручју Доња Градина отворена је изложба *Јасеновачки страдалници*, свједочанство о страдању људи и породица, а поводом 27. јануара – Међународног дана сјећања на жртве Холокауста. Изложбом, чији је аутор кустос у овој установи Мирко Димић, приказане су породичне приче жртава концентрационог логора Јасеновац као вјечна опомена на њихово страдање и као доказ усташког злочина геноцида почињеног за вријеме Независне Државе Хрватске.

Аутор каже да је изложба *Јасеновачки страдалници* конципирана у 12 свједочанстава са подручја општине Козарска Дубица, а говори о страдању и свему оном што су људи прошли у злогласном усташком логору Јасеновац. – Ту имамо сјећања људи који су успјели да преживе, али и свједочанства о читавим породицама које су убијене. Циљ је да посјетилац изложбе или онај ко чита каталог изложбе лакше створи одређен облик емпатије према ономе што чита или гледа – рекао је Димић новинарима. Посебно је истакао свједочанство о имућној дубичкој породици Здјелар, која је имала погон за производњу обуће и запошљавала 120 радника.

– Супружници Милош и Софија убијени су у логору, а њихова дјеца су се касније, стицајем прилика, успјела да сусретну тек 40 године касније. Та трагедија породица и становништва нашег краја наставила се и после Другог свјетског рата. Ја бих истакао своје претке, моју баку Марицу Димић, чија је прича и сјећање такође дио ове изложбе – испричао је Димић. **СРНА**

НИКОЛА ЛУКАЧ ГРАДОНАЧЕЛНИК КИКИНДЕ УВЈЕРЕН ДА СЈЕВЕРОИСТОЧНИ БАНАТ ЧЕКА БОЉА БУДУЋНОСТ

Изградња брзе саобраћајнице до Сомбора препородиће привреду и живот Кикинде!

Градоначелник Кикинде Никола Лукач у разговору за *Српско коло* истиче да је највећи проблем ове локалне самоуправе одлазак младих људи, али да рјешење за развој Кикинде и потпуну промјену стања сјевероисточног Баната види у изградњи брзе саобраћајнице Наково–Бачки Брег, којим ће Кикинда постати транзитно и значајно атрактивније мјесто за инвеститоре.

Ускоро ће се навршити годину и по дана од када сте на челу Града Кикинде. Шта је био највећи изазов у претходном периоду?

– Послије короне, ванредног стања и свих оних познатих дешавања током 2020. године највећи изазов је био да се сачува здравље наших грађана и да се стабилизује буџет. Са мојим тимом у Градској управи направили смо план и одредили приоритете. Руководили смо се тиме да нема пуно обећања већ да се фокусирамо на оне послове који заиста реално могу да се ураде. Највећа брига је била како сачувати број запослених. Одредили смо приоритете и потребе свих мјесних заједница са циљем да на најрационалнији и најбољи начин искористимо градски буџет. Мислим да смо у последњих годину и по дана успјели да стабилизујемо буџет, одредимо приоритете и домаћински трошимо новац тако што га усмјеравамо тамо гдје је то најважније.

● Како је стање у односу на период прије короне?

– У 2021. години имали смо извршење 96%, а приходи су нам у поређењу са периодом прије короне (2018, 2019) били већи. Сачували смо радна мјеста, а сума прикупљена од пореза говори да је и запослен већи број грађана и да су кикиндски привредници успјели не само да одрже него и да прошире своје капацитете. Сигурно одређених заслуга у томе има и Град Кикинда који је подстицајним мјерама у кризном периоду допринио очувању локалне привреде.

● Који су највећи инфраструктурни пројекти?

– Прошле године је преко 80 милиона динара уложено у рехабилитацију путне инфраструктуре. Инсистирали смо на томе да се у сваком насељу ураде оне саобраћајнице за које грађани мјесних заједница сматрају да су приоритети. Урађен је дио пута од раскрснице за Торду, комплетно је реконструисан пут према Банатској Тополи. У Башенду смо направили једну нову улицу, а у свим осталим селима смо рехабилитовали једну или двије улице. У самом граду Кикинди смо реконструисали више улица, а у насељу Шумице одрађена је комплетна канализациона мрежа. Ових дана очекујемо усељење продава-

ца у једну модерну функционалну градску пијацу. Захваљујући Покрајинској влади и Фонду за капиталне инвестиције у овај пројекат је уложено више од два милиона евра. Прошле године је започета реконструкција Опште болнице Кикинде. Уз помоћ Канцеларије за управљање јавним улагањима само у прву фазу биће уложено око 350 милиона динара. Упоредо са реконструкцијом прве фазе пројектујемо другу и трећу фазу, тако да ћемо за неколико година добити модерну болницу која ће имати најбоље могуће услове како за пацијенте тако и за здравствене раднике.

● Каква је ситуација са водоснабдијевањем?

– Фабрика воде је изузетно значајан пројекат за Кикинду. Овај пројекат се разрађивао неких 6–7 година. Званично је рад на њеној изградњи започет прошле године. Ускоро почињу грађевински радови, а вриједност ове инвестиције је већа од 10 милиона евра што не би могли да радимо без помоћи републичке владе и надлежних министарстава. Очекујем да ће за двије године грађани Кикинде у својим домовима имати квалитетну питку воду.

● Србијом се граде ауто-путеви. Постоје ли неки глобални план који би обухватио Кикинду?

– Не постоји ништа значајније за развој нашег града од градње брзе саобраћајнице Сомбор–Кикинда. Наиме, то је предвиђено програмом *Србија 2020–2025*. Издвојено је 180 милиона евра за градњу брзе саобраћајнице Наково–Бачки Брег. Овај пут требало би да повеже Наково, Кикинду, Нови Бечеј, Бечеј, Србобран, Кулу, Врбас, Сомбор и Бачки Брег са идејом да се направи крак према Хрватској. Због облика саобраћајнице пројекат зовемо „осмијех Војводине”. Реализацијом овог пројекта

Кикинда би постала транзитни град и била би још занимљивија потенцијалним инвеститорима. Све предрадне смо започели прошле године. Потписали смо споразум са Новим Бечејем да се убрза идејни урбанистички план. Држава је издвојила средства, одредила руту и надамо се да ће почети изградња код Накова. Предвиђено је да прва 22 километра почну од Бачког Брега до Сомбора. Ми ћемо се максимално потрудити да уз помоћ државе, Покрајине и сопственим средствима учинимо све да убрзамо градњу и са ове наше стране. Са изградњом ауто-пута Београд–Зрењанин и Зрењанин–Нови Сад потрудићемо се да побољшамо и овај постојећи пут. Многи можда и немају свијест колики значај за читав Банат има само Пупинов мост. Без добре путне инфраструктуре нема озбиљног привредног развоја, а нама је циљ да задржимо младе људе у Кикинди.

ПОНОСАН НА КРАЈИШКЕ КОРИЈЕНЕ

Носим име по дједи Николи који је рођен у Ресановцима код Грахова. Он се са баком Душанком, рођеном Раца, након Другог свјетског рата, доселио у Кикинду, што је била ријеткост, јер је већина Крајишника тада одлазила у неко од околних села. Мој отац је 1946. године рођен у Кикинди, а покојни стриц 1948. године. Дјед је умро 1951. године у 25. години живота. Била је то посљедица ратних дешавања у којима је био рањен. Занимљиво је да се те године у њиховом комшилуку преко пута, такође у колонијалној породици, родио прослављени кошаркашки репрезентативац Срећко Јарић. Моја прабака Јованка Раца дошла је у Кикинду 1995. године, тако да сада у завичају својих предака од родбине имам још само баку Милку Балабан, која се ћерка бакине сестре и по женској линији рођака Душка Раца који живи са супругом у Грахову. Волим да одем тамо, обично то буду неки празници када се скупи по 500–600 људи. Срце се стегне кад човек види колика је тамо пустош. Мој други дјед је Сремац из Крчедина, а бака ми је из Мокрина, тако да сам спој дођоша и старосједилаца. Кад се представим као Крајишник обично добијем опаску: „Како си ти из Босне кад причаш као Лала” – са осмијехом прича Никола закључујући да је од предака наслиједио најбоље – крајишку енергичност и војвођанску стрпљивост.

● Колико је незапослених грађана?

– Податак да смо 2013. године имали 11.000 незапослених, а сада 2022. године имамо око 3.000 незапослених, ипак говоре да се у претходних осам година доста тога радило да се привуку неки инвеститори. Дошли су *Зоиас, Калцедонија, Мекафор, Ле Белиер, Тиса, Лидл*... Изградили смо једну, а сада припремамо другу индустријску зону. У току су преговори са три њемачка инвеститора. Жеља је да до краја године отворимо бар једну фабрику у којој би се запослило од 500 до 700 људи. Међутим, жеља нам је да све оно што имају већи градови имамо и ми овдје. Планирамо градњу новог фудбалског стадиона који би био мултифункционалан и који би поред спорта могао да послужи за сајмове и концерте. Ове године биће расписан конкурс за изградњу ритејл парка, што ће употпуни садржаје, али и дати допринос запошљавању мојих Кикинђана.

● Колика је предност Кикинде што се налази у близини границе са ЕУ?

– Предност близине границе са Румунијом добићемо тек изградњом брзе саобраћајнице. У изузетно смо добрим односима са свим локалним пограничним самоуправама, а посебно са жупанијом Тимиш. Сарађујемо заједнички са румунским, али и мађарским локалним самоуправама на ИПА конкурсима прекограничне сарадње. Уобичајено је било да будемо пратећи партнер, међутим захваљујући добрим референцама стекли смо право да будемо и носећи партнер у реализацији одређених пројеката. Стварно имамо добру сарадњу. Најновији еколојкс пројекат вриједан је више од

400.000 евра, а Кикинда ће добити уређен простор између Старог језера и СВ Језера. Захваљујући прекограничној сарадњи уредили смо бицикличку стазу од Кикинде према Накову са комплетном расвјетом, камерама и надзором, а реконструисан је и гранични прелаз. Поред тога ту су још неки мањи пројекти из области образовања, културе, здравства, туризма...

● Да ли има кадровских проблема кад су у питању здравствени радници?

– Поред онога што локална самоуправа издваја из буџета морам ову прилику да искористим да се захвалим друштвено одговорним фирмама које су увијек биле да помогну набавку неке опреме или инструмената. Један по један. Међутим, наш највећи проблем јесу кадрови. Морамо веома пажљиво да се побринемо за кадровску политику Опште болнице и Дома здравља. Један број љекара у наредном периоду стиће услове за одлазак у пензију што може да изазове проблеме. Можда рјешење може да се нађе станоградњом намијењеном не само за медицинске, већ и за друге младе стручњаке.

● Колики је значај културе у Вашем граду?

– Поносни смо на наше народно позориште, културни центар, музеј Тера и народну библиотеку која има испоставу у сваком селу. Трудимо се да у складу са могућностима улажемо у све културне установе. Симпозијум *Тера* је потпуно јединствен и представља прави празник за вајарство. Културни и природни ресурси нашег града су у доброј мјери неискористени, па смо прије годину дана поново оформили Туристичку организацију града Кикинде. Туристи који нас посјете одушевљени су

нашим тргом и сусретима са совама које су баш ту нашле природно зимско боравиште у периоду од новембра до априла. У Кикинди се налази и 22. највећа улица на свијету. То је Улица генерала Драпшина која има америчке копривиће. О њима се води посебна брига, а Завод за заштиту животне средине за свако дрво има досије. Мамут који је стар 500.000 година налази се у нашем музеју, а сувача – млин на коњски погон је функционалан и у 21. вијеку. Кад се томе дода и гастрономска понуда настала од мултикултуралних спојева, Кикинда је мјесто у које вриједи доћи.

● Ово је вријеме у коме се обиљежава стогодишњица колонијације Војводине.

– Мислим да су Крајишници својом енергијом дали значајан допринос развоју града. Наково је село у коме живе махом колонисти и њихови потомци након Другог свјетског рата. Слично је и са Банатским Великим Селом које је надалеко познато и по чувеном Крајишком вишебоју. Нови Козарци већ својим именом откривају да су у највећој мјери насељени са Србима из Поткозарја. Специфично је Руско Село у коме углавном живе досељеници пристигли после Првог свјетског рата. Колонисти још живе у Банатској Тополи. Мокрин, Башаид, Иђош су мјеста у коме живе старосједиоци, док је у Сајну већински мађарски живаљ. Сва су та села уређена и својим различитостима осликавају прави банатски дух.

● Колики је број наших људи из бивших југословенских република пронашао у Кикинди свој нови дом?

– У току избјегличке кризе на територији града Кикинде евидентирано је близу 10 хиљада лица из бивших република СФРЈ, који су у наредној декади били у статусу избјеглих и прогнаних лица. Од тог броја око 6.000 је стално настањено на нашој територији.

● У којој мјери је спроведен програм регионалног стамбеног збрињавања за избјегла лица?

– Примјењујући циљеве локалног акционог плана до сада је више од 600 лица прошло неки од програма помоћи. Почетком 2020. године у сарадњи са Комесаријатом за избјеглице и миграције РС уручени су кључеви за 25 избјегличких породица, а прошле године кључеви и за 16 станова који су изграђени у стамбеној згради у Улици Душана Васиљевића. У претходном периоду откупом сеоских кућа са пакетом помоћи збринута је 27 породица, а додијељена је и помоћ за пакете грађевинског материјала.

Т. ЂОРОВИЋ

ПАРАСТОС ЖРТВАМА УБИЈЕНИМ У ЗЛОЧИНАЧКОЈ АКЦИЈИ МАСЛЕНИЦА ХРВАТСКЕ ВОЈСКЕ

Хрватски злочини у Равним Котарима били увод за Олују

У Цркви Светог Марка у Београду одржан је парастос жртвама злочина које су прије 29 година припадници Хрватских оружаних снага извршили на подручју Равних Котара и Малога Алана. Документационо-информациони центар *Веритас* тим поводом је саопштио да је у операцији Масленица погинуло и нестало 348 Срба, међу којима 55 цивила просјечне старости 60 година.

У акцији Масленица хрватске војске је погинуло или нестало 348 људи, а више од 10.000 Срба је протјерано са огњишта. Међу жртвама су биле 34 жене и троје дјете млађе од 12 година. Иако је нападнуто подручје било под заштитом УНПРОФОР-а, нико није процесуиран за злочине над Србима, ни пред домаћим, ни пред међународним судовима.

Напад хрватске војске извршен је у току реализације тзв. *Венсовог плана* којим је годину дана раније Република Српска Крајина стављена под заштиту мировних снага Уједињених нација.

Историчар Милан Гулић био је дијете када се десила операција Масленица. Подсјећа да је на удару био бенковачки крај, односно подручје између Задра и Бенковца.

– У Бенковац су се слиле хиљаде избјеглица из равнокотарских села. На Бенковац су пале стотине граната тих дана. Сјећања су углавном везана управо за та страховита гранатирања којима је Бенковац био изложен. И управо због тога код Бенковчана, када је почело оно гранатирање у Олују двије године касније, то гранатирање није дјеловало нешто посебно,

нешто другачије. У том првом моменту, с обзиром на искуство које смо имали, нарочито из 1993. године, нисмо сматрали да је то нешто другачије у односу на претходне војне операције – рекао је Гулић.

У операцији Масленица највише су страдала три српска села: Ислам Грчки, Кашић и Смоковић, као и етнички мјешовита села Мурвица, Црно, Земуник Горњи, Пољица и Ислам Латински, истиче предсједница Удружења погинулих и несталих лица Суза Драгана Ђукић. Додаје да се и даље трага за несталима.

– Најтеже је онима који нису нашли посмртне остатке чланова своје породице, а тако је са још 11 породица. Оне још увијек живе у заробљеном времену. За њих још увијек нема мира. Нажалост, Република Хрватска и Војска Републике Хрватске су прије 29 година постигле циљ, а то је да протјера народ и уништи та српска села, са циљем да се Срби више никада не врате. Тамо данас живи веома мали број људи. То су углавном стари људи који су тамо дошли да би умрли на свом огњишту. За злочине над Србима још увијек није нико одговарао – наводи Ђукићева.

Хрватске оружане снаге су 22. јануара 1993. године извршиле напад на Равне Котаре и превој на Велебиту, Мали Алан, а Документационо-информациони центар *Веритас* наводи да су операцију планирали и извели Јанко Бобетко, Анте Готовина, Анте Росо, Мирко Норац и Младен Маркач уз знање и одобрење тадашњег предсједника Хрватске Фрање Туђмана.

НОВИ ГРАД: ОБИЉЕЖЕНО 29 ГОДИНА ОД ПОГИБИЈЕ 56 СРПСКИХ БОРАЦА

У Новом Граду је обиљежено 29 година од страдања 56 бораца Војске Републике Српске и три цивила из ове општине. У Храму Светих апостола Петра и Павла служен је парастос, а код централног спомен-обиљежја погинулим борцима положени вијенци. Помени су служени и на мјесним гробљима у Пољавницама и Чађавици. У нападу припадника такозване Армије БиХ на Сувој међи, 11. јануара 1993. године, погинуло је 56 припадника Четвртог и Шестог батаљона Новоградске бригаде. Шест бораца из Чађавице, страдалих тог дана, сахрањено је у заједничку гробницу у том мјесту. Међу њима је и 20-годишњи Драган Умићевећ, чији отац Милутин се јасно сјећа трагичног дана.

– Ми смо тај дан очекивали смјену, чекали смо нашу дјecu да се врате. Ујутро су већ почели долазити гласови из Рудица да се десило неко зло. Мој комшија и ја смо 38 дана ишли од бригаде до бригаде, по причама гдје се шта десило, и све тако док год их нисмо размијенили – прича Милутин Умићевећ.

Са подручја Новог Града у јединицама Војске Републике Српске и полиције, током Одбрамбено-отаџбинског рата, погинуло је 370 бораца. Поручено је да њихова жртва не смије и неће бити заборављена.

– Република Српска захваљујући борцима и Војсци Републике Српске. Републику Српску смо бранили у рату. Бранимо је и данас кад слави 30 година – рекао је предсједник Борачке организације општине Нови Град Маринко Гачић.

Начелник општине Мирослав Дрљача је нагласио да Република Српска није поклон, већ је скупо плаћена животима бораца. **СРНА**

29 ГОДИНА ОД ЗЛОЧИНА НАД СРБИМА У СКЕЛАНИМА

Код Централног споменика српским цивилима и војницима у Скланима код Сребренице служен је парастос за 305 настрадалих Срба из овог мјеста и околних села у Одбрамбено-отаџбинском рату. Јаке муслиманске снаге из Сребренице са неколико хиљада војника под командом Насера Орића, упале су на данашњи дан 1993. године у зору у српска села Кушиће, Ћосиће, Калиманиће и још нека, а затим и Склане, убијајући, пљачкајући и палећи све што је српско. Из Склана је поручено – док је Републике Српске и њених институција, овај злочин неће бити заборављен, а српски народ никада неће престати тражити правду.

– Више од половине страдалих били су цивили, а свијет никако то да схвати и да одбаци једнострану слику о рату у БиХ – рекао је изасланик српског члана Предсједништва БиХ Бошко Томић. Он је изразио очекивање да ће правосуђе БиХ напакон почети процесуирати починиоце масовних злочина над Србима. Илија Ивановић из села Ћосићи, који је рањен у нападу муслиманских снага, а потом и заробљен, каже да је преживио страховиту тортуру у сребреничким логорима у којима је преминула половина од 30 заробљених Срба. **РТРС**

ПОМЕН У НАЈСТРАДАЛНИЈОЈ ОПШТИНИ НА ПРОСТОРУ ГЕНОЦИДНЕ НДХ

ОБИЉЕЖЕНО 80 ГОДИНА ОД УСТАШКОГ ЗЛОЧИНА У ДРАКСЕНИЋУ

У Драксенићу код Козарске Дубице обиљежено је 80 година од страшног страдања невиног становништва, гдје су на Мали Божић 1942. године у цркви усташе убиле 208 Срба. Од 13. до 15. јануара на звјерски начин масакрирано је укупно 360 Срба – људи, жена и дјете.

Сјећање на страдале упрличено је у Цркви Светог апостола Марка, поред које се виде остаци темеља храма у којој је почињен злочин.

Суграђанин Живко Губић и сјећа се прича и детаља злочина који је преживјела његова бака Мара Благојевић, а видјела је каже страшна звјерства.

– Моја бака и Анка Павковић са кћерком Радојком једине су преживјеле тај стравични догађај. Видјела је убијање редом у тој цркви, код олтара силовања дјевојака које су послије заклали, стравично убијање дјете и мучења мајки и дјете. Нити један метак се није чуо, сви који су убијени у цркви и око цркве, жртве су масакра – наглашава Губић.

Захваљујући Влади Републике Српске и Министарству рада и борачко-инвалидске заштите ово страстиште добило је изглед какав му и доликује, обновљене су спомен-гробнице и костурница, те изграђен „гроб крви и мозга“.

Министар Душко Милуновић каже да то није крај, те да се на овом мјесту мора урадити још неколико ствари, завршити ограда, сачувати темељи старе цркве, а средства су већ обезбијеђена.

Он је истакао да се морају обиљежити сва мјеста страдања на подручју општине која је послије Санкт Петербурга, најстрадалнија у Европи.

– Страдало је 53 одсто наших предака у Другом свјетском рату и ми смо можда послије генерација која може све да забиљежи и означи, те пренесемо генерацијама које долазе. То је наша обавеза да нам се историја не би поновила – рекао је Милуновић.

Указао је да је ово мјесто страдања у Драксенићу, најжалост, дуго година било запуштено, те да је до сада из Министарства рада и борачко-инвалидске заштите обезбијеђено 265.000 КМ.

– Већ су обезбијеђена средства за конзервацију темеља старе цркве јер је веома важно да сачувамо сваки каменчић који свједочи злочинима и страдању наших сународника. Имамо обавезу да ово мјесто претворимо у један меморијални центар гдје можемо доћи сваке године и одати почаст невино пострадалим – рекао је Милуновић.

Свештеник Тошановић, који је служио парастос, ис-

причао је да је његова парохија најстрадалнија на свијету.

– Уз ријеку Уну и Саву налази се Доња Градина која је највеће страстиште нашег народа, а ово страстиште у Драксенићу које смо обновили, представља врата Јасеновца и Доње Градине – рекао је Тошановић.

Он је додао да су овај плато успјели да обнове уз помоћ Владе и уз подршку министра Милуновића, а убијеђен је да ће ово постати мјесто поклоњења вјерника јер мученици драксенићки су исто што и мученици јасеновачки.

Цвијеће су положили начелник општине Раденко Рељић и предсједник Скупштинске општине Владимир Рокић, предсједник *Просвјете* Зоран Синкић, представници мјесне заједнице и Општински одбор СНСД-а на челу са Ранкицом Маревљем.

Црква Светог апостола Марка и спомен-обиљежје у њеном кругу свједок су једног страшног времена и злочина за који нормалан људски ум не може појмити да их човјек може извршити над човјеком. **РТРС**

ПОМЕН ЗА 158 СРБА УБИЈЕНИХ У КРАВИЦИ

У Кравици код Братунца обиљежена је годишњица страдања овог села. Служен је парастос за 158 настрадалих Срба из овог мјеста и сусједних заселака у одбрамбено-отаџбинском рату, од којих су 49 убиле муслиманске снаге из Сребренице на православни Божић 1993. године. Муслиманске јединице из Сребренице упале су у српско село Кравица на Божић 1993. године. За неколико сати запалили су 688 кућа и убили 49 мјештана. Миломир Тришић остао је без мајке, убијена је у дворишту породичног имања.

– Ту поред куће је убијена, нашли смо је послије кад је кравица ослобођена – прича Миломир Тришић.

Убијани су старци, жене и дјеца. Многи су убијени док су бјежали ка Дрини. Рањено је 80 мјештана. Радмила Николић остала је без десетак чланова уже и шире породице.

– Све нам је спаљено до темеља – каже Радмила. Многобројни су докази, свједочења и фотографије, који свједоче о овом злочину. Посебно је упечатљива фотографија припадника 28. дивизије армије БиХ који су се на челу са Насером Орићем фотографисали у центру Кравице.

– Убијали су редом, Владимир је имао четири године, Михајло 11, а најстарији Поповић 85 година – наглашава Радојка Филиповић, из организације породица погинулих и заробљених бораца и несталих цивила општине Братунац.

Многобројне делегације, пријатељи, родбина, мјештани Кравице положили су данас цвијеће на спомен-обиљежје и упалили свијеће за покој душе убијених.

– Имамо 3.500 убијених, свијет то не чује, само чује за Сребреницу – каже Милан Торбица из Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске. Република Српска мора опстати како се овакви злочини не би понављали – порука је са данашњег скупа.

– Српски народ је увијек био на страни правде и бранити своје. Морамо стално указивати на неправду коју је Запад нанио српском народу и борити се за истину. Кравица показује жељу комшија да протјерају Србе са ових простора и што нису учинили у рату настоје да учине у миру отимањем надлежности од Републике Српске и стварањем унитарне БиХ са пуном доминацијом Бошњака – навео је Бошко Томић, изасланик српског члана Предсједништва БиХ.

Након Кравице муслиманска 28. дивизија из Сребренице за само девет дана напала је и село Склане код Сребренице, тада су убили 68 мјештана. У првој години рата сребреничке муслиманске формације напале су и запалиле око 50 српских села. **РТРС**

КОЛОНИСТИЧКА НАСЕЉА (1920-1941)

» Пише: др Милан Мицић

У сјеверним крајевима (Банат, Бачка, Срем, Барања, Славонија) у колонијационом процесу 1920-1941. године формирана је 201 колонија у којима је уочи Другог свјетског рата живјело око 100.000 људи. Основну колонијачку масу чинили су српски ратни ветерани – добровољци из динарских крајева Краљевине Југославије, српски општински из Мађарске и дјелимично Срби из Баната – безземљаци. Колоније су настајале као сасвим нова насеља, обично око мајора бивших велепоседа или на ободима старосједлачких насеља. Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевога које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевога које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевога које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

31.

Стајићево

„Одлучивши да колонијирам своје сељаке, ја сам тражио погодан велепосјед, и тражећи га, дошао сам до закључка: у 18. вијеку колонијација несрпског елемента у Горњем Банату, потез Мориш – Ечка, обављена је на штету Срба старосједлаца и њиме је потиско српство етнички одјељено од побегејског; сама је колонијација, пак, онемогућила привредни развитак нашег народа, тако да су нам села, иначе богата, услјед пренасељености, постала биједна огњишта; ако би се сада вршила колонијација домаћег српског елемента на имању грофа Чеконића (35.000 к.ј.) и Алтруистичке банке (9.000 к.ј.), дакле на потезу Џомбољ–Ечка, не само да би подигли национални дух сада већ комунистичко-бољшевички расположене сиротиње, већ би измјенили карту Горњег Баната у нашу корист”, навео је 1925. године елемеирски свештеник С. Стајић образлажући у Летопису Матице српске у раду *Колонијација Ечке* разлоге стварања колоније у политичкој општини Ечка код Великог Бечкереча која је по њему добила име.

ПРВИ УСЛОВ – ЗДРАВИ И ПОРОДИЧНИ ЉУДИ

Елемеирски свештеник С. Стајић за свој пројекат колонијације добио је подршку др. Д. Гргина, народног посланика и начелника у Министарству за аграрну реформу, а технички надзорник Жупанијског аграрног уреда у Великом Бечкеречу П. Пин урадио је техничке припреме за колонијацију. Драматичку одласку колониста из Елемира у недалеку колонију, 10 км. јужно од Великог Бечкереча, описао је свештеник С. Стајић.

„На писмену нашу молбу изаслата је комисија да преслуша молиоце и испита оправданост њихове молбе. Комисија је три дана радила, јер су се молиоци дању уписивали, а ноћу брисали. Сиротињи је тешко пао растајак са селом, сродницима и сусједима у њему, и тако је од 150 могилаца једва остало 33. Пошто ми је тај број био мален позвао сам сиротињу из Српског Арадца и Тараша и када се из ових села одазвадо њих 87 замолио сам Жупанијски аграрни уред да отпочне рад на терену.

При одабирању колониста пазио сам да прворедно буду примљени здрави и породични људи, а нарочито они који су као бивши наполичари били спремни земљу одмах обрађивати.”

Дана 1. октобра 1920. године колонисти су примили парцеле у закуп на имању

Алтруистичке банке у Ечкој. Економске 1920/1921. године они су обрађивали добијену земљу из својих насеља и сав род носили у њих. Пошто је „род био добар то је покренуло” по мишљењу С. Стајића „колонијацију, нарочито у Меленцима, Куманима и Врањеви чији су се сиромашни житељи колонизирали у колонији Александрово, на имање А. Чеконића”.

Током 1921–1923. године колонијација је у колонији Ечка, 1,5 км. удаљеном од насеља Ечка, на каменим друму Велики Бечкерек–Панчево, поред бегејског канала, 231 колонијачка породица из 8 банатских насеља, са 1.270 чланова породице. Из Српског Арадца колонијација су 62 породице, из Елемира и Фаркаждиња по 42, из Ечке 26 породица, из Тараша 25 породица, из Орловата 12 породица, из Кумана 9 породица, из Ботоша 8 породица, из Србије 3 породице, из Босне и Словеније по 1 породица. Укупна величина добијеног земљишта износила је 2.785 к.ј. У јесен 1921. године, ради лакше обраде земље колонисти су градили колибе које су користили приликом пољских радова.

УЛОГА СВЕШТЕНИКА СТАЈИЋА

Услијед интервенције свештеника С. Стајића код Жупанијског аграрног уреда у Великом Бечкеречу 26. јула 1922. године колонисти су добила поткућнице чиме је почела градња новог насеља. У Летопису Српске православне црквене општине Ечка 1923. године остављен је запис о оснивању колоније у близини села: „Насеобина Стајићево основана је 1923. године. Пошто су овдашње породице, осим 5–6 кућа, добиле тамо земљу, морале су се преселити тамо.”

На подручју Великог Бечкереча и Велике Кикинде 1918–1921. године трајало је интезивно социјално врење под утицајем комунистичких идеја пренесених од стране повратника из Русије бивших аустроугарских војника ратних заробљеника. У сеоским насељима у периоду 1918–1921. године дошло је до стихијског покрета сеоског становништва у циљу прерасподјеле земље по угледу на бољшевичку револуцију у Русији. Носиоци немира у овим банатским селима били су и бивши добровољци добруци који су током дисидентског покрета у Добровљачком корпусу Срба, Хрвата и Словенаца у прољеће–љето 1917. године напустили добровљачке јединице и послије рата нису добили статус добровољца као добровољци

» Храм Успења Пресвете Богородице у Стајићеву и оснивач колоније свештеник Сава Стајић

са Солунског фронта. Ускраћени за статус добровољца добруци који су били бројни у овим банатским насељима били су значајан извор непрекидног врења.

Ј. Богданов, велики жупан и владин комесар Торонталско-тамишке жупаније, оциенио је 1920. године стање на простору Баната, поготово у околини Великог Бечкереча: „Тако се исти буне против овог покрета и честити наши добровољци са Солунског фронта... Изасланици добровољаца изјавише ми да уколико надлежна власт не направи реда направити га они сами својеручно. Болјати се да ће добровољци из Добруце, који су овдје и у околини у великом броју (знатно већем но они са Солунског фронта) приступити комунистичкој организацији, јер се добруцима не дају оне повластице којима се награђују солунци... Комунистички покрет постоји у центруму Баната и то у сеоским општинама у којима нема фабричких радника, па се комунисти регрутују из редова српских радника као нпр. у општинама Меленци, Елемир, Кумане, Башаид, Ковачица, Опово, Баваниште, Старчево.” „У нашем великобечкеречком срезу су најнемирније општине Перлез и Српски Елемир, па би добро било када би се и у овим двијема општинама, Елемиру и Перлезу, показао један вод редовне војске тих дана око 1. маја што би изгледа било довољно, да се недовољни елементи задрже од својих напада и јавних демонстрација”, истакао је 24. априла 1920. године жупан Торонталско-тамишке жупаније др Ј. Богданов.

Пошто је у Елемиру било становништво узбуркано аграрним врењем и услјед немогућности да се са довољно квалитетне земље надјеле сељаци из Елемира (360 по-

родица) током 1919–1920. године елемеирски свештеник С. Стајић „одлучио је да колонијира своје сељане”. Елемеирским сељацима 1919. године надјељено је 2.500 к.ј. земље (5,5 к.ј. по породици). Међутим, 1920. године спроведена је дјелимична ревизија у корист стварања максимума за четири велепосједника па су становници села остали само на 1.000 к.ј. надјељеног земљишта.

КОЛОНИСТИ ИЗ ОКОЛИНЕ ВЕЛИКОГ БЕЧКЕРЕКА

Ново насеље Стајићево, чије су колонисте чинили насељеници из пет банатских насеља из околине Великог Бечкереча, саграђено је 1,5 км. од старог насеља Ечке, на каменим друму Велики Бечкерек–Перлез, поред Бегеја, на коме се код треће уставе налазило паробродско пристаниште. Облик села био је квадрат са једном уздужном и четири попречне улице. Улице су биле 30 м. ширине и 80 м. дужине. На средини новог насеља остављен је плац од 4 к.ј. за парк и градњу јавних зграда. Под утицајем свештеника С. Стајића из Елемира градња кућа била је организована па се 26. јула 1922. године приступило издавању градилишта. Колонисти су градили куће у насељу у периоду 1922–1925. године, али и 1930. године за градњу помоћних зграда у колонију је стигла грађа за 29 насељеника. Насељеници у Стајићеву набављали су циглу и цријеп у „цигљани и грађевинском предузећу д.д. у Великом Бечкеречу, а грађу за куће у Пилани д.д у Тителу”. За изградњу кућа колонисти су потрошили 200.000 динара (10.000 динара по кући) и доста су се задужили. Да би дошли до средстава за градњу кућа колонисти у Стајићеву 1923. године, када је била у јеку градња новог насеља,

распродавали су стоку. Тако је у односу на 1922. годину број крава смањен за 21 грло, број оваца за 1.767 комада, а свиња за 53 комада. Насеље је релативно брзо изграђено јер је организацију градње насеља водио свештеник С. Стајић који је организовао колонију и која је по њему и добила име. Колонија Стајићево код Великог Бечкереча била је примјер добро изведене колонијације и показивана је странцима. Тако је „једног Енглеза кроз колонију пратио Сава Стајић, парох елемеирски, а он се чудило како сиромашни људи могу такав усјев произвести”, писао је 1924. године М. Јакшић. Градња кућа и насељавање у колонији Стајићево у четвртој деценији 20. вијека имали су спорадичан карактер, јер је село добило своју структуру у првим годинама колонијације. Тако је досељеник из Црне Горе М. Мартиновић 14. фебруара 1941. године тражио од општинских власти да му одобри плац за кућу.

Добра организација колонијације у Стајићеву и ауторитет свештеника Стајића утицали су на развитак насеља. Године 1923. почела је градња нове школске зграде, а нова школска зграда са једном учионицом и школском двораном осветљана је 5. октобра 1924. године када је 84 дјеце у селу било дорасло за школу.

„Велика је тежња за градњом цркве на самој колонији”, записао је свештеник С. Стајић у свом дјелу *Колонијација Ечке из 1925. године* о жељи колониста у Стајићеву да изграде храм. Темели цркве у Стајићеву освешћени су 1. децембра 1934. године, а Црква Успења Богородице у колонији свечано је освешћена у јесен 1935. године.

Колонија Стајићево, настала је у политичкој општини Ечка насељеној румун-

ским и њемачким становништвом. Организованост колонијације, која је насељавана под вођством елемеирског свештеника С. Стајића, утицала је на брз развитак колоније и жељу да се издвоји у засебну политичку општину. У општини Ечка колонија Стајићево имала је функцију поткнеза што је требало да обезбједи интересе колониста. Тако је 2. октобра 1929. године Т. Арачки из Стајићево поднио оставку на мјесто поткнеза у општини Ечка, а 14. јуна 1930. године на његово мјесто постављен је Ж. Давидовац „с обзиром на осјетљивост и расположење народа у колонији” како је навело општинско поглаварство Ечка што је вјероватно било рефлексна реакција становништва које је насељено да би било пацификовано од комунистичких утицаја. Међутим, колонисти су на непосредан начин осјећали захтјеве општине Ечка и сматрали су да би њихова општина на другачији начин поступала са њима. Тако је општина Ечка 31. маја 1931. године издала наредбу да се за порез од 249 пореских обвезника колоније Стајићево заплаћени 20 метара жита и однесе у општинске магацине. Мјесец дана касније, 30. јуна 1931. године, у извјештају аграрне заједнице из села Савезу аграрних заједница за Банат написано је да „мјештани нису хтјели да врше жито, јер би им извршни органи општине одијели жито за дуг.” Колонија Стајићево 1935. године постала је самостална политичка општина и 18. децембра 1935. године имала је своју општинску зграду. Општински одбор општине Стајићево састојао се од 18 одборника.

Без обзира на добру организацију колонијације у насељу Стајићево колонисти су били у тешкој материјалној ситуацији. „Колонија Стаји-

ћево врло је сиромашна", наведено је у извјештају великобечкеречког среза Обласном одбору Дунавске бановине од 15. маја 1929. године. „Ништа не ради у ово вријеме. Времена су тешка“, написао је М. Марков председник Свињогојске задруге Стајићево 22. фебруара 1933. године у допису Управи Дунавске бановине. „Господо жито није родило, кукуруз однијели за порез, а сељак остао без илде ичега. Како ће овај нагод зиму привести крају. Не знамо како ћемо лето дочекаати, брашно скупо, жита немамо, а ми сиромашна колонија... Ја са 20 ланца усјева сам отишао у Панчево два мјесеца и радио и зарадио да купим сјеме и мало леба.“

БРОЈНЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ

Ново насеље Стајићево настало је на посједу Алтруистичке банке из Будимпеште, у већинској њемачко-румунској општини Ечка, на 7 км удаљено од Великог Бечкерека, на обласном путу Велики Бечкерек–Перлез–Београд. Насељавање колониста из околних банатских насеља организовао је елемирски свештеник С. Стајић и насеље је настало и развијало се под његовим вођством и ауторитетом. Неспорни ауторитет свештеника Стајића, као и чињеница да су насеље основали искључиво банатски колонисти, доприносили су развоју и обликовању колоније тако да је колонија представљана, чак и странцима, као огледни модел развоја колонија и примјер да је процес колонизације у Банату у потпуности успио.

Близина града Великог Бечкерека (Петровграда) и добре везе са њим такође су доприносили развоју колоније. Насељеници у колонији Банаћани чији је менталитет био различит у нијансама од села до села која су основала колонију нису имали проблеме међусобног сучељавања завичајних група, а такође нису пролазили процес акултурације као динарски колонисти што је омогућавало колонистима да изграде своје насеље без оптерећења која су имала насеља састављена од динарских колониста или мјешавине равничарских и динарских насељеника.

Свој идентитет колонија Стајићево градила је у односу на политичку општину Ечка којој су припадали и осамостаљење колоније 1935. године било је резултат већ оформљеног идентитета насеља. Релативна бројност колоније која је 1931. године имала 1.098 становника, а 1939. године 1.297 такође је била чинилац који је омогућавао колонији знатан напредак (градња двије школске зграде, цркве, развој задругарства у насељу итд.)

Ипак, колонија је физички била изолована од других средњобанатских колонија; њено становништво је било искључиво банатског завичајног поријекла и као таква, иако добар примјер колонизације, није могла да утиче на развој других колонија јер са њима није имала знатнијег додира.

ЖИВОТНА ПРИЧА НАЈПОЗНАТИЈЕГ АНТИКОМУНИСТЕ - ОТЕО АВИОН СА НАМЈЕРОМ ДА СРУШИ ЗГРАДУ ЦК

КОМАНДОС СА ГУСЛАМА

Под вијенцем кршних Проклетија, тамо ће јутра српскоме роду одвајкада најављују Сунце, орлови и звона Високих Дечана, недалеко од овог најимпозантнијег српског манастира лежи село Истинић. Овдје се између два свјетска рата из Катунске нахије и Доброског Села доселио жандармеријски наредник Митар Каваја са својом фамилијом.

Ускоро се у фамилији Митра и Мире Каваје (ћев. Чађеновић) 3. 10. 1933. године рађа мушко дијете којем дају име Никола. Никола је имао још седам браће и сестара. Почетком Другог свјетског рата и припајањем Космета „Великој Албанији“, породица Каваја је осјетила сву тежину патње окупације и шиптарских логора у Куксу, Ђаф Прушу и Тропоји.

ДИВЕРЗИЈА НА СОМБОРСКОМ АЕРОДРОМУ

Након ослобођења и побједе комуниста, фамилија Каваја се сели за Црвенку. Никола Каваја у Сомбору завршава гимназију и након тога одлази у пилотску школу у Панчеву, након чијег завршетка бива произведен у чин ваздухопловног потпоручника. Након завршетка пилотске школе, Никола се враћа у Сомбор и бива активиран у војну службу на војном аеродрому крај Сомбора.

Ускоро Никола долази у први сукоб са комунистичком идеологијом и режимом. Једног Николиног брата хапси УДБА и шаље на Голи оток. Резигниран оваквим односом према његовом брату и фамилији, Никола се придружује тајној организацији која је била основана у оквиру ЈНА. Прву акцију ове организације је извео управо Никола, када је под окриљем ноћи на зиду сомборске касарне исписао: „Смрт Комунистичкој партији и Јосипу Броз Титу!“. Недавно након тога, Никола Каваја врши диверзију на сомборском аеродрому, када је у току редовног тренажног лета засуо бомбама складиште горива и муниције на истоименом аеродрому.

Међутим, противавионском ватром са земље бива оборен. Успио је да се катапултира и да се докопа аустројске границе.

На самој југословенско-аустројској граници Николу зауставља засједна граничара ЈНА. Војници рађавају Николу и спроводе га за Марибор на суђење. Из Марибора га даље спроводе за Голи оток. У току овог спровођења, Никола успијева да побјегне из воза и да се тајним каналима пребаци за Аустрију и Њемачку. У Њемачкој упознаје своју будућу жену Марију Мосер са којом добија ћерку Елизабету. Након неколико година, Никола из Њемачке одлази у Легију странаца.

Буран живот легионера и командоса одвешће Нико-

лу на многа ратишта широм свијета, широм Африке, Азије, Јужне Америке...

У јеку Хладног рата и доба када је свијет био на ивици нуклеарне катаклизме у вези са руским баллистичким ракетама на Куби, у једној групи легионера која је била послата у Сједињене Америчке Државе, нашао се и Никола Каваја. Наведена група легионера је именована као група Омега 7. У домену операција ове диверзантске групе спадале су акције у циљу ликвидације Фидела Кастра (без успјеха, иако је према многим подацима на њега покушано 650 атентата), ликвидација Ернеста Че Геваре, свргавање и ликвидација Салвадора Аљендеа и многе друге операције сличног карактера.

ДО СМРТИ ЧУВАО КРАЉА ПЕТРА

У скоро свим овим операцијама учествовао је и Никола Каваја. Између осталог, Никола се нашао у Даласу 22. новембра 1963. године када је убијен председник САД Џон Ф. Кенеди. Као дио Кенедијевог обезбјеђења, Никола се налазио на свега неколико десетина метара од Кенедија у тренутку када је исти убијен. Након Кенедијевог убиства, Никола настава са својим ангажманом у америчким службама безбједности. Како је и сам тврдио у више наврата, он је по налогу ЦИА још за вријеме свог боравка у Европи, након бјекства из Југославије, био у личном обезбјеђењу краља Петра Другог Карађорђевића приликом његовог обиласка српске емиграције у Европи. Са истом праксом и од истог налогодавца, Никола настава и у САД. Тако је Никола обезбјеђивао краља Петра Другог приликом сваког његовог боравка у Америци све до крајеве смрти, 1970. године.

По доласку у Америку, Никола Каваја се жени Рудски Еленом, са којом је добио три ћерке.

МЕЂУ ОСНИВАЧИМА ТАЈНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ СОПО

Од када је ступио на тло Америке, Каваја се одмах повезао са тамошњом српском емиграцијом. Ускоро са осталим истакнутим члановима српске емиграције приступа оснивању СОПО-а (Српски ослободилачки покрет Отаџбина). Ова тајна организација је основана са ци-

» Никола Каваја

љем да предузме акције против комунистичког режима у СФРЈ и да покуша да уради скоро немогућу ствар – да ликвидира Јосипа Броза Тита лично. С тим у вези, Никола Каваја и СОПО предузимају неколико бомбашких напада на конзуларна и дипломатска представништва СФРЈ у САД и Канади. Истовремено, приступају планирању и извршењу атентата на Јосипа Броза Тита. Познате су акције СОПО-а у Мексику, Бразилу и САД, када су „покушали“ атентате на тадашњег комунистичког лидера СФРЈ. Ипак, захваљујући добро организованом обезбјеђењу УДБЕ и њиховом обавјештајном и контра-обавјештајном раду, СОПО није успио да изведе ниједан покушај.

Као што је већ споменуто, УДБА је знала за постојање СОПО-а и радила је на његовом уништењу и ликвидацији његовог вођства. Тако су, по свему судећи, припадници УДБЕ извршили монструозну ликвидацију истакнутог српског првака и једног од оснивача СОПО-а, Драгише Кашиковића. Ликвидиран је зврском, са више десетина убода ножем, 1977. године. Овом приликом је убијена и његова поћерка Ивана, такође са више десетина убода ножем и повредама нанијетим највјероватније сјекиром.

Убиство Драгише Кашиковића је тешко погодило Николу Кавају, који је био у најбољим односима са Драгишом. Његова смрт је тешко погодила српску емиграцију у САД. Никола Каваја и остали чланови СОПО-а су донијели одлуку да се освете за Кашиковићеву смрт тако што ће појачати интензитет својих акција. Управо у ово вријеме ФБИ и америчке власти хапсе Николу и његове саборце због терористичких напада на југословенска ди-

пломатска представништва и конзулате.

ОТЕО АВИОН СА НАМЈЕРОМ ДА СРУШИ ЗГРАДУ ЦК

Срећом, Никола ускоро бива пуштен на слободу, након плаћене кауције. Ово вријеме Каваја користи да изведе највећу отмицу авиона у историји, којом ће запањити свијет. Наоружан експлозивом, успијева да превари обезбјеђење аеродрома и да се укрца у авион који је летио из Њујорка у Чикаго. У току лета спроводи свој план у дјело, тако што посади лета саопштава да је наоружан и приморава их да поступају по његовим наређењима. По слијетању у Чикаго, Никола приморава тадашњу САД да призме све војне и цивилне ваздухоплове, диктирајући своје услове. Захтијевао је од америчких власти да ослободе из затвора попа Стојиљка Кајевића, истакнутог члана СОПО-а, како би Кајевић пошао са њиме авионом за Београд.

Николина намјера је била да попут јапанских пилота „камиказата“ изведе самоубилачки напад авионом на зграду тадашњег Централног комитета Комунистичке партије Југославије у Београду. Поп Стојиљко Кајевић му је био потребан како би лакше пронашао зграду ЦК КПЈ, обзирао да је иста изграђена након Николиног бјекства из Југославије, па самим тим није знао њен тачан положај.

Међутим, поп Кајевић је одбио Николин позив да му се придружи и остао је у затвору. Иако разочаран оваквим Кајевићевим поступком, Каваја ипак одлучује да иде до краја. Показујући доbru вољу да сачува животе путника, одлучује да из авиона у Чикагу пусти све путнике. Са пилотом и копилотом (у међувремену им се придружује у авиону и Николин адвокат), Каваја се враћа за

Њујорк. Након допуне горива, авионом прелазе Атлантски океан и након упозорења да ће над Великом Британијом бити оборен од стране британских ловачких авиона, Никола Каваја одлучује да се приземљи у Ирској. Ова земља није имала потписан споразум са САД о екстрадицији, па се Каваја надао да тако неће бити изручен америчким властима. Ипак, ирске власти су га одмах ухапсиле и испоручиле америчким службама безбједности.

ОСУЂЕН НА ДВИЈЕ ДОЖИВОТНЕ РОБИЈЕ

Никола Каваја је у судском поступку који је пратио огроман публицитет и интересовање читавог свијета осуђен на двије доживотне робије и 65 година затвора. Заједно са њим, на вишегодишње казне затвора осуђени су и остали чланови СОПО-а (поп Стојиљко Кајевић, Бошко Радоњић и други).

Након скоро 20 година проведених у најтежем америчком затвору *Нови Алкатраз* (од тога скоро 18 година у самици), Никола Каваја је 1997. године депортован за Београд. Одмах по доласку у Београд се ставио у службу националних снага како би својим знањем и способностима помогао у обуци и организовању паравојних јединица које су жељеле да се боре против снага ОВК на Косову и Метохији. Међутим, тадашње власти СРЈ нису имале разумијевања за овакве Николине намјере и планове.

У чувеној акцији *Сабља* (март 2003. године) након убиства премијера Србије Зорана Ђинђића, Никола Каваја је ухапшен и испитиван. Након неког времена је пуштен из притвора. Све до своје смрти наставио је да својим духом, радом и говорима освјежи српске националне снаге, позивајући васколико Српство да престане са партијским подјелама и да се уједини под један барјак. Чврсто је остао вјеран својим ставовима да су комунизам и његови остаци највећи непријатељи Српства.

Од доласка у Србију, на основу његовог свједочења, објављене су његове двије аутобиографске књиге – *Командос* и *Синови издане Србије*. Никола Каваја је умро новембра мјесеца 2008. године. По сопственој жељи сахрањен је на Цетињу.

Никола Каваја је цијелог живота био окружен звуцима гусала и био је познат као њихов велики љубитељ. Све до своје смрти се често налазио у друштву гуслара и волио је да буде присутан на гусларским окуљањима и дружењима. И сам је често волио да запјева уз струне гусала. Непосредно прије његове смрти, народни гуслар Милан Мрдовић је снимио пјесму *Командос Никола Каваја*, пјесника Драга Брновића.

САВА ЗОРАНОВ СТАНИШИЋ

ИСТОРИЧАР ИЛИЈА ПЕТРОВИЋ ПОСВЕЋЕН ЈЕ БОРБИ ЗА ИСТИНУ О РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ КРАЈИНИ

Није истина да је Милана Бабића смијенио Слободан Милошевић – ЈА САМ ТО УРАДИО

М еђу научницима који се баве српском историјом новијег времена, својом продуктивношћу истиче се Илија Петровић. Зашао је у девету деценију живота, а до сада је написао 101 књигу од којих је 98 одштампано. Његов изузетно плодно рад био би несумњиво још богатији да се историографијом није почео бавити тек од 1990. године.

Његове књиге посвећене Српској Крајини представљају не само неистрпан историјски извор, него и детаљно свједочанство из прве руке. У њима је хронолошки поређан читав низ пређаних и широј јавности непознатих детаља који су веома битно утицали на коначан исход вјерског рата на простору бродске Хрватске.

За разлику од историчара који се изучавањем баве на основу архивске грађе и осталих писаних извора, Петровићева дјела о Српској Крајини ослањају се на његове личне записе јер, како сам каже, не само да је учествовао, него је и утицао на стварање и живот Републике Српске Крајине.

У разговору за *Српско коло* каже да је имао одлучујућу улогу у смјени Милана Бабића, износи занимљиве детаље око усвајања Устава Републике Српске Крајине, а тврди да она није настала, како шира јавност сматра – на Никољдан 1991, већ на дан Светог Симеона Мироточивог 1992. године.

Његови сарадници и саворци из тог времена истичу да је у тешком ратном времену било мало појединаца на које се могло ослонити. Чак и они који су дјеловали „на крупном плану”, трудили су се да их „чаша жучи” мимоиђе. У времену када су крајишки Срби гледали у Матицу као у свијећу и у коме је сваки мост према Србији био од изузетног значаја, појавио се Илија Петровић, као добри дух Крајине и појединац који је своје знање, вријеме, новац и невјероватну енергију уложио да би помогао општу српску ствар. Управо животну искуство које је стекао у то тешко ратно вријеме отворило је листу његове богате библиографије која је у библиотечкој каталогизацији обиљежена до тада непознатом синтагмом „српско питање”.

– Рођен сам 1938. године у Косору код Подгорице, али сам се у послератној колонијализацији (1945) обрео у Војводини српској. Пола животног вијека провео сам радени као поштански чиновник, а у једном периоду био сам и директор поштанског саобраћаја Војводине. Био сам посвећен струци, па сам писао и уџбенике за поштански саобраћај. Како ме је увијек интересовала историја, ванредно сам се уписао на групу за историју Филозофског факултета у Новом Саду и дипломирао 1967. године. Био је то велики изазов, између осталог и зато што сам многе „историјске” приче чуо од родитеља – мој отац као члан Комунистичке партије Југославије од 1920. године знао је многе људе и догађаје из тога времена.

● Шта су Вам они причали о том времену?

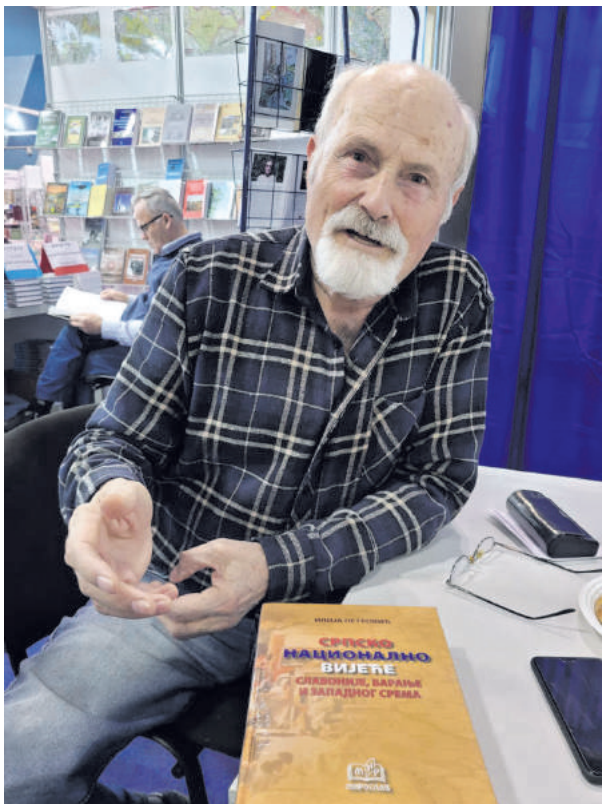
– На основу очевих прича (а ни моја мајка није била мање обавијештена), о многим од тих догађаја формирао сам слику која није одговарала ономе што нам је нуђено у званичним историјским изјављенима. Требао је доста времена да се неке ствари покlope, па сам се тако крајем осамдесетих година укључио у поступак за покретање првог приватног листа у тадашњој Србији, назван *Самоујрава* (као истоимене новине које је 1881. године почео да издаје новинар и политичар Пера Тодоровић), а чији је оснивач био Симиша Николић, ондашњи шеф представништва *Политике* у Новом Саду. Некако истовремено нашао сам се у Иницијативном одбору за стварање Савеза радикалних демократа, првом изванкомунистичком политичком групацијом у Србији.

● Како је Вама у том тренутку изгледала перспектива Срба у Хрватској?

– Слутио сам шта ће се десити. Крајем 1989. године, на једном састанку поменутог Иницијативног одбора изложио сам своју замисао о стварању Српске Крајине на територијама некадашње Војне крајине. Недељу затим, почетком 1990. године, недавно преминули Миле Ракић дошао је у Бијело Брдо, код Осијека, како би тамо представио своју тек фор-

РАДИО О СВОМ ТРОШКУ

– Мислим да сам једини Србин који је у једном времену успио да елиминира рад политичких странака и своје саборце наведе да наступају са српских националних позиција. Али, кад је формирана Влада СлБаЗС и кад су се поједини министри приликом посјете републичким или покрајинским органима у Београду или Новом Саду позивали на моје ријечи, схваћено је на западној страни да ја нисам тамо наступао као званични представник Државе Србије, како се дотле мислило. Истина је да сам од прољећа 1990, па до половине 1993. године, дјеловао приватно, о своме трошку превалио 195.000 километара. Било је дана када сам у истом дану, на примјер, стизао и у Приштину и у Бели Манастир. Могао сам тако, имао сам „свега” педесет три-четири године.

мирану Југословенску самосталну демократску странку. Скокнуо сам до Бијелог Брда, срео сам се са Ракићем, одслушао његову политичку причу, али сам му без устезања разголитио цијелу концепцију: рецитовао је многе јуначке пјесме, али за политику није имао дара.

● Шта Вам је конкретно сметало?

– Ракић је одбио мој приједлог да успостави контакт са Јованом Рашковићем који је у међувремену формирао Српску демократску странку.

● Да ли сте Ви сарађивали са „крајишким Ђаћом”?

– Са Рашковићем сам се први пут срео 1. маја 1990. године у Београду, у послатичарници хотела *Москва*. Са њим је била принцеза Јелисавета. Изложио сам му идеју Српске Крајине. Све то пратећи с извјесном збуњеношћу, Рашковић рече да није толико далеко размишљао – имао је на уму изборе за хрватски Сабор и „игре и пјесме до Динаре”. (Рашковић се у то вријеме доста дружио са Добрицом Ђосићем који је заступао демократске идеје, а двојковно искуство показало је да је такво друштво нанијело човјечанству више несрећа него све куге и колере заједно). Нови сусрет на оснивачком скупу СДС у Београду (10. маја) и подужи

–
У Уставу усвојеном у Белом Манастиру писало је да се све три српске области уједињују, док је „кнински устав” проглашавајући „своју” Крајину предвидио да јој се оне „преостале” двије области могу „прикључити” уколико се она умилостави да их прими у „своју републику”.

наставак започетог разговора о Српској Крајини, одлучујуће је утицао да ту идеју прихвати. Наредних мјесеци више пута долазио је код мене у Нови Сад, а сретали смо се и на скуповима по Западном Срему и Барањи.

● Да ли сте имали још неке сугестије за Рашковића?

– У једном од тих сусрета сугерисао сам Рашковићу да оформи српско национално тијело које би артикулисало интересе српског народа у будућој Српској Крајини. Он је за 25. јул 1990. године орга-

низовао Српски сабор у Србу. Дан уочи најављеног догађаја, негде око 10 сати, стиже паничан позив из Книна. Нема озвучења. Према српским подацима, на сабору је било присутно 40.000 људи. Хрвати су навели број од 150.000. И сад можеш мислити, унапријед се знало да ће доћи велики број људи, а нема озвучења. Ја сам тада био директор Поштанског саобраћаја Војводине и преко својих веза нашао сам озвучење у једном селу код Врбаса, за 3.000 марака које сам позајмио. Договоримо се, момак натоварио на камион и увече крене са сарадницима на пут. Цијелу ноћ сам звао путне српске полицијске станице да им обезбиједи пролаз јер се и по Босни нешто „кувало”. Стигао је на вријеме и Сабор је одржан. Започео је по киши, а кад је Рашковић стао за говорницу синило је сунце, па је рекао: „Ево, браћо Срби, и Бог је са нама”. Тога дана донесене су Одлука о формирању Српског националног вијећа и Декларација о суверености и аутономији српског народа.

● Једна од Ваших књига носи назив *Српско национално вијеће Славоније, Барање и Западног Срема. Шта је њен садржај?*

– Учествовао сам у стварању овог Вијећа, што није било доста једноставно јер сам дуго морао да убјеђујем челне личности Српске демократске странке у Западном Срему. Подухват је успио тек на Дан Рождества Христова 1991. године, кад је у Шидским Бановцима створено Српско национално вијеће Славоније, Барање и Западног Срема. Током прве половине 1991. године, у вријеме заоштравања југословенске кризе, ово политичко тијело залагало се за опстанак Југославије и имало за циљ да заштити права српског народа у тој области. Три дана уочи Видовдана 1991. године, Хрватска је прогласила једнострано отцепљење од Југославије, услјед чега су представници српског народа из ове области на својој Великој народној скупштини одржаној истога дана у Борово Селу, прогласили стварање посебног политичког ентитета названог Аутономна област Славонија, Барања и Западне Срем (АО СлБаЗС). Према одлуци Скупштине, дотадашње Српско национално вијеће наставило је да дјелује као њен извршни орган. У књижици коју помињете, сардрина је седамдесетак саопштења Српског националног вијећа: сва сам их ја писао, а у раној фази објављивана су само у новосадским медијима: телевизији, радију и *Дневнику*. Београд је све до усташког упада у Борово Село (2. маја) избјегавао причу о Крајини. (Бавећи се Крајином, у телевизијским емисијама провео сам око 18 сати,

а у радијским више од 120 сати. Тешко је сад набројати сва учешћа на трибинама по разним мјестима... Понешто од тога записано је у мојих пет књижица под насловом *Зајиси са зајадне стране*).

● Може ли се рећи да су свједочанства заснована на сјећањима магловита и пуна накнадне памети, па се зато и не могу сматрати поузданим извором.

– Тачно тако. Моје књижице нису писане по сјећању. Оне су настале на основу аутентичних записа из тог времена. Увијек сам за собом вукао роковник и оловку, а био сам „ријетка звијер” која није обукла маскирну униформу и носила револвер. Исписао сам једанаест (11) роковника у којима сам прилежно биљежио појединости о догађајима у којима сам учествовао. Сада ми пада на ум неки скуп у београдском Дому војске и, у паузи, разговор са потпредседником српске Владе проф. др Будимиром Кошутићем и тројицом генерала ЈНА. Кад је генерал Јово Кокот (пензионисан из српске мисије у Уједињеним нацијама) почео да хвали садржину дотле писаних саопштења Српског националног вијећа, посебно је истакао писмо лорду Карингтону, председнику Конференције о Југославији, „написано на највишем дипломатском нивоу”. Кад је сазнао да сам га ја писао рекао је: „Човјече, гдје си ти био до сада?!” На мој одговор: „У пошти” – сви смо се грохотом смјали. А било је и другачијих искустава. За ту моју књижицу, академик историчар Чедомир Попов одбио је да напише предговор, с образложењем да је „писано толико јасно да је превише јасно”.

● Реците нешто о уједињењу српских аутономних области?

– У јавности слови да је Република Српска Крајина оформљена на Никољдан 1991. године. Међутим, то није истина. Република Српска Крајина је створена на дан Светог Симеона Мироточивог, 26. фебруара 1992. године.

● Откуд сад то?

– Све ћу да објасним. Скупштине српских области, заказане да одлуче о формирању Републике Српске Крајине, засјedale су одвојено, у Книну и у Белом Манастиру. Требало је да буде и у Пакрацу или у Окучанима, али то се није десило. Ја нисам присуствовао сједници у Белом Манастиру, јер сам неколико дана раније сломио ребро у саобраћајној незгоди. Лежао сам код куће и пратио телевизијске вјести о реченим скупштинским засједницама. Кад се мој сарадник Илија Кончаревић, иначе родом из Ервеника вратио из Белог Манастира и још са врата исказао своје одушевљење оним што је тога дана

СУСРЕТИ СА МИЛОШЕВИЋЕМ

● Да ли сте се сусретали са Слободаном Милошевићем?

– Три пута. Истичем сусрет приређен октобра 1991, пред одлазак Милана Бабића и Горана Хаџића у Париз, на преговоре са холандским амбасадором Вејландсом. За ту прилику, Владан Кутлешић, професор Уставног права и Милошевићев савјетник, приредио је једну врсту подјетника, у педесетак редова. Расправља се о тексту, а ја у два маха доказујем да ће од њега бити више штете на користи јер је довољно „збуњен”; боље без њега, него са њим. Коначно, на моје инсистирање да се све сведе на четири или пет ставова којима Бабић и Хаџић и иначе баратају, Кутлешић то своди на пет тачака, са свега стотинак ријечи. Тај текст претрпио је још шест или седам мојих лекторских интервенција, а објавио сам га, с исправкама, у књижици о Српском националном вијећу.

КАКО ДО ПЕТРОВИЋЕВИХ КЊИГА?

- Ко није прочитао прву моју књигу од оних једанаест - Славонија, Барања и Западни Срем - тај не може о Српској Крајини писати квалификовано - објективно и поуздано - каже Илија Петровић, а његове књиге могу да се купе у издавачкој фирми *Мирослав* у Београду, у улици Маршала Толбухина 15 или да се поруче на телефон 011 2970 875 или путем мејла mirmi011@gmail.com

остварено, морао сам га разочарати: у Белом Манастиру усвојен је један текст Устава, а у Книну други. Наиме, Милан Бабић је „удесио“ да Скупштина Книнске Крајине (за ту прилику „унапријеђена“ у Скупштину Републике Српске Крајине), у складу са тек усвојеним „книнским уставом“, изабере председника Скупштине РСК, њега за председника РСК, те да именује све министре у Влади РСК и председника Владе. Свега тога није било у уставном тексту разматраном у Белом Манастиру – Велика народна скупштина СлБаЗС одлучивала је само у уједињеној Книнској Крајини, Славоније, Барање и Западног Срема и Западне Славоније у Републику Српску Крајину.

● **Зар ни у ратним временима није било слоге?**

– У вријеме прихватања Венсовог плана данима је на српској страни владала неодлучност. Три дана је трајала сједница Председништва Југославије. Из Книнске Крајине дошло је десетак делегата, а међу петорицом из Западног Срема и Барање био сам и ја. Све покушаје да се изнађе неки јединствен став према Венсовом плану, Бабић је одбио ријечима да „нема елемената за расправу“. Кад се даје пауза, он се појављује послије сат-два. Трећег дана то ми је дозлогрдило, те сам рекао да Милан Бабић и није интересантан за оно око чега смо се скупили јер је он „самоизабрани председник Републике.“ Сви су зинули, а ја сам затражио од Кончаревића да прочита у чему се разликују уставни текстови усвојени у Книну и Белом Манастиру. Најважније појединости о книнском избору републичких органа већ су исказане, а у Уставу усвојеном у Белом Манастиру писало је да се све три српске области уједињују, док је „кнински устав“ проглашујући „своју“ Крајину предвидио да јој се оне „преостале“ двије области могу „прикључити“ уколико се она умилостави да их прими у „своју републику“.

● **Какав је био расплет?**

– Послије је све брзо окончано: сагласност на Венсов план дао је Миле Паспаљ, председник Скупштине РСК, Милан Бабић је „отписан“ као председник РСК, што је међу Србима проширено као вијест да га је смијенио Слободан Милошевић који се ту није ни налазио; није га он смијенио, „смијенио“ сам га ја. А да се пред јавност не би износио крајински „прљав веш“, током наредних дана, у тишини су обављене потребне формалности, те је све елегантно окончано усвајањем амандмана на „кнински устав“, на дан Светога Симеона Мироточивог, 26. фебруара 1992. године, кад је уистину и створена Република Српска Крајина. (Благода-

рећи тој амандманској процедури, 19. децембар 1991. године и даље слови као дан када је створена Република Српска Крајина; једино у мојим књижницама пише шта се и када стварно дешавало).

● **Стиче се утисак да је било доста бирократске конфузије?**

– Било је свега. Десило се да је један наш политичар, иначе професор на Правном факултету у Нишу, Павић Обрадовић, потпредседник Скупштине Србије, измислио израз „источна Славонија“ којим је требало „разграничити“ однос према у међувремену створеној Западној Славонији. Наиме, кад је стварано Српско национално вијеће Славоније, Барање и Западног Срема, појмом „Славонија“ обиљежавано је славонско подручје западно од линије Осјек–Чепин–Ђаково–Трњани (на десетак километара западно од Славонског Брода кога неки хрватски „стручњаци“ сматрају највећим градом у Западном Срему!) укључујући и Мославину. Један од разлога због кога Славонци нису присуствовали оснивању Српског националног вијећа, био је и тај што су, из сигурносних разлога, и мјесто и дан предвиђени за скуп мијењани три или четири пута. Да би се избјегле могуће несугласице, једна делегација из Западног Срема скокнута је послије неколико дана у Пакрац, код тадашњег владе славонског Лукијана, са намјером да се код њега нађе са Вељком Цакулом, председником регионалног одбора СДС Западне Славоније. Нажалост, он се није одазивао на више позива једнога његовог страначког сарадника, иначе председника епархијског црквеног одбора. Послије неких мјесеца–два дана на једном скупу у Београду сретнем Цакулу и питам га зашто се није одазвао нашим позивима. Рекао ми је: „Ви сте на мој терен дошли ненајављено. То тако не може.“

● **Да ли то значи да нису сви Срби били на истом задатку?**

– Вељко Цакула је имао амбиције да буде министар шумарства у Туђмановој влади. Не само он, и Бабић се понашао крајње неразумно, па је у доброј мјери крив за многа каснија штетна дешавања; уз помоћ својих људи, он је елиминисао Јована Рашковића, у вријеме кад је овај отишао у Америку да тражи новац којим би се покренула српска телевизија. Многи детаљи су остали нжиама доспије до шире јавности и савременицама, а посебно будућим генерацијама, буде од помоћи да на најбољи начин схвате суштину проблема српског питања. Очекујем да у томе помогне и *Српско коло*.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

НОВИ ИЗДАВАЧКИ ПОДУХВАТ РАТКА ЛИЧИНЕ И АЛЕКСАНДРА МАРТИНОВИЋА

1.000 знаменитих Крајишника

Само шест мјесеци након што је објављен десетотомни зборник државних докумената некадашње Републике Српске Крајине, Ратко Личина, избјеглица из Грачаца, некада најмлађи посланик (СДС) у Сабору Хрватске и председник Владе РСК у изгнанству, данас службеник у Скупштини Србије и др Александар Мартиновић, народни посланик и шеф посланичког клуба СНС у Скупштини Србије, за штампу су припремили још једну монографију, која ће представљати непроцењиво драгоцјено свједочанство о крајишким Србима.

У питању је монографија *1.000 знаменитих Крајишника*, од четири тома, у којој су од заборављених најзначајнији појединци које је изнедрио српски крајишки народ. Свуда тамо гдје се некада налазила Војна крајина. Од Вуковара на истоку, до Карловца на западу и Книна на југу.

С тим што је др Мартиновић, такође један од знаменитих Крајишника (он је рођен у Славонском Броду, али су му родитељи са Кордуна – отац из Војнића, мајка из Слуња) у претходном издавачком подухвату био уредник, а сада је коаутор.

Патријарх српски Павле Стојчевић, чувени свјетски физичар Никола Тесла, вишеструка свјетска и олимпијска шампионка Јасна Шекарић, сликар Сава Шумановић, математичар и астроном Милутин Миланковић, фудбалски голман Владимир Беара, глумца Раде Шербечија, пјесник и музичар Арсен Дедић, атлетски шампион Дане Корица, Титова супруга Јованка Броз, кошаркашки тренер Божидар Маљковић, кошаркаш Предраг Стојаковић, тенисерка Јелена Докић, фудбалер Синеши Михајловић, филолог Милан Вујаковић, правник Смиља Аврамов, могло би се још дуго набрајати, су стекли планетарну славу, за њих се зна од Аљаске до Аустралије, али је и међу Србима мало оних који знају да су сви ти знаменити људи – Срби Крајишници.

– У овај пројекат Мартиновић и ја смо кренули са идејом да монографија убухвата 100 најзначајнијих Крајишника. Међутим, како је рад одмицао, што смо више истраживали, појављивало се све више Крајишника који су оставили значајан траг у историји не само нашег народа, па смо одлучили да заједно рукама и у монографији опишемо равно хиљаду земљака – каже Ратко Личина, који се у монографији нашао по два основа: као најмлађи посланик у хрватском Сабору, након првих вишестраначких избора у социјалистичкој Хрватској и као један од оснивача и председника Владе РСК у изгнанству.

Књиге ће бити штампане на А4 формату а сваком знаменитом Крајишнику посвећене су двије странице. На лијевој се налази фотографија на десној биографија.

Међу 1.000 личности које су Личина и Мартиновић одабрали, најбројнији су патријарси, митрополити, епископи СПЦ али и свештеници који су чувени по неком дјелу које су учинили или по мученичком страдању. Има их више од стотину.

Најпознатији међу њима су патријарх српски Павле Стојчевић, митрополит црногорско-брдски Никанор Ивановић Његуш, митрополит београдски Павле Јовановић, митрополит карловачки Вићентије Јовановић Видак, митрополити дабробосански Евгеније Летица, Николај Мандић и Николај Мрђа, митрополит загребачко-љубански Јован Павловић и митрополит захумско-херцеговачки Серафим Перовић.

Од спортиста ту су, између осталих, кошаркаши Предраг Стојаковић, Аријан Комазец, Милан Мачван, Зоран Ерцег и Данко Цвјетичанин, кошаркашки

» Александар Мартиновић и Ратко Личина

тренер Божидар Маљковић, фудбалери и фудбалски стручњаци Владимир Беара, Илија Петковић, Милан Борјан, Горан Бузевчевић и Гојко Зеца, тенисерка Јелена Докић, ватерполисти Владимир Вујасиновић и Андрија Прлинчевић, пливачица Ђурђица Бједов и стријелац Јасна Шекарић.

Несумњиво да већина гледалаца културних телевизијских серија не слуте да је Синеши Павић Крајишник рођен у Сину.

Крајишници су и чувени балкански и европски војни команданти, војсковође и ратни хероји Петар Бига, генерал аустријске војске, Бошко Буха, партизански народни херој, партизански народни херој Славиша Вајнер Чича, оснивач и адмирал руске црноморске флоте Марко Ивановић Војновић, фелдмаршал Хабзбуршке монархије Барун Јосиф Филиповић, генерал аустријске војске Петар Дука, херој Лењинове Октобарске револуције Алекса Дундић, четнички војвода Момчило Ђујић, легендарни ускоци Стојан и Илија Јанковић, начелник Генералштаба Војске Југославије генерал Бранко Крга, славни командант турске војске Омер паша Михајло Латас, харамбаша Вук Мандушић, први српски генерал у Хабзбуршкој монархији Михајло Микашиновић, харамбаша Петар Поповић Пеција, харамбаша Јово Станисављевић Чаруга, аустроугарски фелдмаршал Барон Манојло Емануел Фон Цвјетићанин, први војвода српске Војводине Стеван Шупликац... тешко је набрајати све војсковође храброг и мученичког крајишког народа.

Крајишници су и чувени српски универзитетски радници: Војислав Бакић, ректор Велике школе у Београду, ректор Константин Војновић, ректор Универзитета у Кошицама Матија Вучетић и биолог и физиолог, ректор Универзитета у Београду Иван Ђаја.

Чувени крајишки политичари су и министар спољних послова СФРЈ Будисав Лончар, један од најближих Титових сарадника Раде Кончар, политичар и публициста Сава Косановић, оснивач СДС у Хрватској Јован Рашковић, Светозар Прибићевић...

Српско, али и југословенско глумиште је незамисливо без глумца из Крајине: Раде Шербечија, Славко Штимац, Бела Крлежа, Борис Комненић, Петар Краљ, Бранка Петрић, Алма Прица, Рената Улмански, Ђуро Утјешиновић, Божидарка Фрајт, Марија Црнобори...

Најчувенији крајишки али и српски научник је физичар Никола Тесла. Ту су и математичар и астроном Милутин Миланковић, чувени балкански ботаничар и први председник САНУ Јосиф Панчић, астроном, математичар и физичар Руђер Бошковић, филолог Милан Вујаковић, руководац америчког АПОЛО програма Милојко Вуцелић, молекуларни биолог Душан Каназир, математичари Ђуро Курепа и Јован Карамата, социолог, историчар и демограф Светозар Ливада, историчар Миле Мркаљ, филозоф Гајо Петровић, исламолог и дипломата Дарко Танасковић...

Главни јунак једне од четничких химни „Над Краљевом жива ватра сева, да видимо ког четника нема, нема Симе, нема ни Дерока, то су Дражи два најбоља момка“ је Крајишник Симо Узелац.

Књижевници и публицисти поријеклом из Крајине су Бранко Радичевић, Иван Гундулић, Слободан Селенић, Адам Прибићевић, Нико Бартуловић, Јован Радуловић, Светлана Велмар Јанковић, публициста и књижевник Ђуро Виловић, дјечји пјесник Григор Витез, Јоаким Вујић, Бошко Десница, Владан Десница, Арсен Диклић, Цвијета Зузорић, Антон Колендић, Иван В. Лалић, писац за дјecu Васка Јукић Марјановић, Симо Матавуљ, Петар Прерадовић, Марин Држић...

Крајишници су и чувени историчар Смиља Аврамов, историчар умјетности и председник САНУ Дејан Медаковић, академик Никша Стипчевић, један од најпознатијих балканских историчара Симо Ђирковић и некадашњи председник САНУ Никола Хајдин.

Главни обавјештајач у телевизијској серији *Равна Гора*, чија тема су први европски устаници против Хитлеровог нацизма под командом пуковника Драгољуба Драже Михаиловића, Михајло Узелац, познат по надимку Тарас, је Крајишник.

Крајишници су и чувени српски музичари Џони Бранимир Штулић, Неда Украден, Момчило Бајагић Бајага, Арсен Дедић, Сенка Велетанлић, њена сестра Бисера Велетанлић, Душан Данчуо, Жарко Данчуо, композиторка Ксенија Зечевић, Владо Калембер, Милан Младеновић и Марина Перацић.

Међу перјанице витешког и јуначког крајишког народа спадају и сликар Сава Шумановић, књижевник Стојан Аралица, једини југословенски оскаровац режисер Душан Вукотић, сликар Игњат Јоб, сликар и новинар Драгош Калајић, вајар Тома Росандић, вајар Милан Четник и вајар Душан Цамоња.

Када су хрватске паравојне формације опколиле и напале касарне ЈНА, на мети њиховог напада нашло се и огромно складиште војне опреме и муниције у Бјеловару. Наредба је гласила: предати складишта и евакуисати се средствима које обезбједије хрватске паравојне формације. Дични син јуначког и мученичког Поткозарја Милан Тепић је одбио наређење. Себе и складиште је дигао у ваздух. У легенду и незаборав.

Чувени правник Валтазар Божишић био је Србин, а своје мјесто у монографији нашли су и најпознатији југословенски фотографи Томислав Петернек и Иво Етеровић.

Нема краја и народа који се не би поносио новинарима као што су Мирослав Лазански, Ђоко Вјештица, Борис Вукотич, Југ Гривез, Стефан Грубач или Ратко Дмитријевић, садашњи министар у Влади Републике Србије. Све њих родиле су и одњеговале мајке из Крајине.

У књизи су и бројни Будисављевићи, њих чак четрнаест. Углавном угледних бечких племића и војсковођа. Али нико од племенитих Будисављевића није стекао планетарну популарност као личка партизанка Јованка Броз, потонја супруга Јосипа Броза Тита и Дијана Будисављевић, аустријска снајка, која је хиљаде српске дјеце спасила из хрватских логора смрти од 1941. до 1945. године.

– Вријеме брзо пролази, заборав прекрива не само људе, већ и читаве народе и државе. Крајина је завичај многих великана, који су задужили не само Крајину и српски народ, већ човјечанство. Да они и сви прагаоци који су се истакли кроз историју, који су допринијели да живот Крајишника буде бољи, не би били заборављени, Мартиновић и ја смо одлучили да им подигнемо овај споменик и, колико-толико времену и заборавау отежам посао. Кад будућа покољења Крајишника буду читала ове књиге биће поносна на своје поријекло – каже Ратко Личина.

ДУШАН МАРИЋ/СРБИЈА ДАНАС

ВЕЧЕРЊИ ЗАПИС

А он ће мени: Украјинца назвати Русом, исто је као и Хрвата назвати Србином

ПИШЕ: МИЛОШ КОРДИЋ

Чудо једно су обавјештајци, шпијуни, агенти... назовите их како хоћете.

Често сам се питао, њушкајући по историјама проституције и шпијунаже: који ли је од та два „заната“ старији? Стручњаци који се баве изучавањем проституције тврде и доказују да је она у историји човјечанства „најстарији занат“. До ње је, по другим научницима – шпијунажа.

А ја, као потпуни ненаучник за оба „заната“, прије мислим него што тврдим да су им почеци на истој праисторијској тачки. И до савршенства су се кроз историју испреплетали, међусобно допуњавали... Томови књига и кинотеке филмова свједоче о њиховој симбиози, њиховом „братству и јединству“.

Давних година, у једном од првих разреда Учитељске школе у Петрињи, дошао сам до кратког цепног романа Човјек који није постојао Јуена Монтагуа. Касније и филмованог. А ради се о британској превари Нијемаца, у Другом свјетском рату, везаној за мјесто савезничког искрцавања. Од тада сам, а и прије тога, безброј књига ишчитао и филмова се нагледао: од Бранка Вукелића до Рикарда Зоргеа, од Душка Попова до књига и филмова о Џејмсу Бонду...

И о нечему веома ситном, од тога, што сам доживио за свог живота, да кажем коју. Кад је већ ријеч о обавјештајцима, шпијунима и осталима... како се све не зову. И у дане кад се на све стране говори и пише о рату у Украјини. Нажалост: о рату.

Једне од првих година послје доласка у Жељезару Сисак, а дошао сам у прољеће 1969. године, стојим код улаза на паркиралиште Старог града, у Сиску. Код ушћа Купе у Саву. Стојим и чекам. Као и безброј пута што сам чекао, а богами се и начекао... А ко није.

Референт сам културно-просвјетних дјелатности. У Жељезари, рекох. (Нешто касније то ће се радно мјесто

звати: организатор.) По мом доласку, Жељезара се укључује у поједине локалне, републичке, али и југословенске и свјетске културне манифестације. У свему томе непосредно учествујем – планирамо, договарамо, усвајамо, уговарамо, извршавамо. И радим са онима који су мени претпостављени и са онима којима сам и сам мало као претпостављени. Одговорни они, а одговорно се трудим и ја. Баш добро сарађујемо. И то у годинама кад се привреда земље извучи из тешке кризе, кад Маспок у Хрватској цвјета као ријетко која биљка (а онда је то само привидно заустављено у Карађорђевој. С приједлогом из Жељезаре, у септембру 1971. године, да се смијене коловође)... И тако даље.

И шта ја, кога ја чекам код Старог града?

Код Старог града, код кога је сликао Купу академски сликар Зденко Градиш (рођен у Сиску, 1928, а умро у Загребу, 1988), учесник, управо споменуте године,

» Сцена из филма Балкански шпијун – снимак екрана Youtube

новопокренуте Жељезарине Колоније ликовних умјетника. Код Старог града коме сам доводио многе посленике културе из земље и свијета. Код Старог града коме сам довео и пјесника Душка Трифуновића (рођен у Сијековцу, код Босанског Брода, 1933, а умро у Новом Саду, 2006. године), кога смо позвали да буде гост тек основаном Културно-умјетничком друштву „Иван Горан Ковачић“. Заједничком друштву Жељезаре и Рафи-

нерије. А Душко је пожелио (дан је био пун свјетла што је сијало и од Саве и од Купе, а не само с неба) да газимо кроз коприве и високу траву, испод топола... све до ушћа.

А ја, тада... ево, у кратком чекам фолклорни ансамбл из Кијева. Један од најбољих не само у Украјини већ и у цијелом Совјетском Савезу.

Укључили смо се, Жељезара наиме, у Међународну смотру фолклора, коју су организовале републичке институције из Загреба. Одлично смо сарађивали – у просторима Жељезаре гостовали су, тих љета, између осталих, канадски Сијукс Инадијанци из Калгарија, Јапанци, Шкоти, Французи, Турци, Иранци, Грци, Румуни, Мађари и многи други. Кад бисмо их дочекали и они се уз „пићанце“ мало освјежили, у народним ношњама и са инструментима прошетали би, уз свирку, Насељем Жељезаре. А увече је слиједио програм – не зна се који од кога садржајнији, занимљивији...

И чекам ја тако, чекам. И у једном моменту зауставише се, недалеко од мене, дипломатска кола. Не гледам у кола него у коју годину од мене старијег човјека који ће право к мени. И пружи он руку, уз ријечи да је тај и тај, да је дошао да дочека своје и да присуствује вечерашњем програму. Немашта: згодан човјек, моје висине, са смијешком на лицу... Што рекао Боро Стјепановић, онај што има грудоболу, за Александра Берчека, Мишка, у култном српском

филму Ко то тамо пева: Симпатичан младић!

Кад и ја хтједох да кажем ко сам и шта сам, он ме прекину кратком реченицом како он зна и ко сам и шта сам. И само да те упозорим (одмах је он прешао на ти), да случајно не излетиш па да ове своје госте не назовеш Русима. Они су Украјинци. И не подносе да их се назива Русима. Кад ја рекох како знам откуд долазе, како су мени и Руси и Украјинци, као Словени, драги народи, а посебно због њихове књижевности, сликарства, филмова, музике и, прије свега, због онога што су учинили у борби против њемачког фашизма у Другом свјетском рату... он ме прекину: Пустито... И дола: Украјинца назвати Русом, исто је као и Хрвата назвати Србином. А може и обрнуто.

Не, нисам се збунио. Него на часак заћухах. И брзо закључих, у себи, наравно, да је дипломата – Рус. И сигурно је у тадашњем дипломатском представништву Совјетског Савеза задужен за обавјештајни рад. Речено језиком једног од најстаријих „заната“ – шпијунажом. Јер чим је рекао своју дужност (уколико ми је није „подметнуо“), није ми било тешко да закључим чиме се он, у ствари, бави. (О томе сам тада већ нешто и знао.) Значи, дошао је добро припремљен. О чему сам убрзо, у Загребу, и информисан. У Загребу, у коме сам договарао гостовања појединих ансамбала.

И доста тога до тада сам већ био прочитао и о Стаљину, о његовим чисткама и гулазима, и о Голум отоку, и много тога о ономе „како Озна све дозна“, и како Ција, и како КГБ, и како МИБ, и како БНД итд. Давних година био сам у Источној Њемачкој, више пута по више дана у Чехословачкој, више пута у Мађарској, а послје разбијања Југославије и грађанских ратова по њој, био сам и у Румунији, Русији и Бугарској. Добро сам знао како, шта, гдје... Западне земље ипак су друга прича – раде другачије. У ствари, претварају се да не раде ништа, да си код њих слободан као птица, а све је у

ствари под савршеном контролом. Што и није ни тако тешко да се открије.

Од 1966. ништа ме не чува. Чувао сам се и у својој земљи колико је могло да се чува и сачува. И приучио сам се да препознајем оне који прате, прислушкују и дојављују.

Од 2003. до 2005. године, до пензионисања, радим у Лукоилу, руској Нафтној компанији. (Купили су Друштвено предузеће Беопетрол.). И једног дана каже мени директор Општинских и кадровских послова, Рус, да нам долазе двојица, из Москве, да се упознају с радом информисања и маркетинга. И да сам им, уз њега, и ја домаћин. Све тече лијепо, чак и присније и другарскије него што сам очекивао. А онда они појеле да се састану са свима који обављају маркетиншке и информативне послове. С тим да свако изнесе оно што тренутно ради и шта планира... Водим састанак. Запослени се редају. Кад је дошао ред на мене, један од њих ће: Милош не треба. Знамо ми све о Милошу.

Па ти сад види: да ли је постојао Човјек који није постојао? И да ли је тако страшно, као што то рече совјетски дипломата, да је: Украјинца назвати Русом, исто као и Хрвата назвати Србином. А може и обрнуто.

И то док рат између Руса и Украјинаца траје и у вечери кад ово пишем. Јер одавно сам схватио да су Америка, њени – Европска унија и НАТО сила због тога што су искључиво сила. Док је Русија и сила и оно што иде уз то за шта се каже да јесте сила.

Е, да!... Умало заборавих: споменуо је дипломата и украјинске нацисте...

Мада – рат је рат. И можда и старији „занат“ од два споменута. И много тога о том „занату“ остаће заувјек уписано у неки од тајних досијеа. Никад отворених.

Чудо једно су обавјештајци, шпијуни, агенти... назовите их како хоћете. И проституција, наравно. Док ратови и даље – трају ли трају.

И ратови и мржња, и глобализација и американизација, и уранијумизација и лажовизација... и ко ће их све...

КАКО ДО КЊИГЕ БИЛО ЈЕДНОМ НА БАНИЈИ

У продаји је друго издање књиге *Било једном на Банији* Милоша Кордића, чији је издавач *Инфо Рас* д. о. о. Београд, 2019. У књизи су бројни прозни записи ауторових сјећања на дјетињство, младост, школовање и живот на Банији између Другог свјетског рата и грађанског рата у Хрватској, с повременим заласком у те ратове. Ту су бројне личности са Баније: сељани, грађани, народни хероји, научници, књижевници и други умјетници, професори, ауторови школски другови...

Ту је запис о Титовом доласку на Банију, 1967. године. У књизи су обрађене банијске горе и њихови највиши врхови, ту су записи са видика, затим ријеке, рјечице, потоци, стара банијска јела, опис кољевина... Други дио књиге садржи имена и презимена банијских Срба, њихове бројне надимке, попис села и градова. Посебно поглавље посвећено је пословицама, клетвама, ојкачама, оригиналним псовкама. И на крају књиге Кордић објављује више од четири хиљаде непознатих, мање познатих и заборављених старих ријечи и израза банијских, са објашњењима. Књига се може наручити поруком на телефон: 063 1958 354, и на мејл: miloskordic44@gmail.com Код поруке потребно је навести име и презиме, тачну адресу (с поштанским бројем) и број мобилног телефона. Цијена књиге је 800,00 динара + поштарина (шаље се поузећем, пост експресом).

Српско народно вијеће купило Српску барањску кућу у Белом Манастиру

На иницијалном састанку, који је одржан 5. јануара у Српском парохијском дому, саборска заступница Драгана Јецков је и службено обавијестила политичке и вјерске представнике српске заједнице да је СНВ купио кућу, колоквијално названу *Српска барањска кућа*, која се налази у непосредној близини српског Храма Св. Архангела Михаила.

Кућу која је донедавно била у власништву Центра за културу и обучавање Савеза мађарских удружења *Михаел Штарин* СНВ је пла-

тио 100.000 евра и у блиској будућности ће бити у функцији активности које су од општег интереса за српску заједницу на подручју јединог барањског града.

Српска барањска кућа својевремено је била у власништву Обрада Максимовића и налази се у Улици Владана Деснице. Ради се о традиционалној кући с тремом, на лакат, карактеристичној за то поднебље.

Према виђеном кућа је у поприлично добром стању, већим је дијелом адаптирана, и у овом тренут-

ку нема потребе за већим улагањима. *Српска барањска кућа* у Белом Манастиру један је од тридесетак објеката у Хрватској, међу којима су куће и домови, које је СНВ купио у срединама у којима живи значајан број припадника српске заједнице за њихове потребе. Неки од тих објеката су потпуно обновљени, а неки само купљени без потребе за обновом.

Прихваћено је да у административном дијелу бригу око куће преузме Вијеће српске националне мањине.

» Јован Влаовић, Радомир Чварковић, Драгана Јецков, Светлана Жарковић, свештеник Драган Вукадиновић и Дејан Јеличић

ПИШЕ: РАНКО МАНДИЋ

Снажна свијест о припадности истој нацији једног вјерски подијеленог народа, какав је српски народ, чврста је брана од искорјенивања те националне заједнице као историјске цјелине, гаранција мирног и братског суживота два вјерска пола истог етноса, његовог физичког и духовног опстанка и свеколиког напретка у времену бурном какво је наше у коме нам је, бар за сад, „највећи капитал – страдање. Није нафта, није гас – већ страдање. То је једино што добијамо стално”, како рече Светлана Алексијевић, руска књижевница, у Стокхолму, приликом пријема Нобелове награде за књижевност.

Какав значај има национална свијест за опстанак, било ког, па и Српског етницитета знали су, у ближој и даљној прошлости, као што знају и данас, сви непријатељи и окупатори српских етничких простора. Зато су, истовремено, са окупацијом и физичком ликвидацијом поробљеног становништва настојали, прије свега, да из његовог менталног склопа избришу националну свијест.

КАЛАЈЕВА МИСИЈА ПОСВЕЂЕНА ГУШЕЊУ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА

О снази и утицају српске националне свијести на припаднике Српског народа све три конфесије, у БиХ, строго је водио рачуна и Бењамин Калај (1839–1903) заједнички министар финансија Аустроугарске монархије, који је пуних двадесет година (1882–1903) гаулајтерски управљао Босном и Херцеговином. Главна намјера овог мађаризованог полусрбина (по мајци Амалји потицао је из српске мађаризоване породице Блашковића; по оцу је био Мађар) била је да у Босни и Херцеговини угуши свијест о српској националној припадности његовог становништва. Као врстан историчар (1877. године написао је једну од бољих Историја Срба) лако је уочио да је основна слабост српског народа његово нејединство, међусобно неповјерење често засновано на инкоректним аргументима, неслога и партикултуризам. Зато је, на све начине, настојао да то својство Срба учврсти, ојача и развије до максимума како би оно постало њихова друга природа и доминантна одредница у међуљудским односима Срба православних и Срба муслимана и моћно оружје за девастацију њихове националне свијести. У том циљу отпочео је са стварањем нове „босанске нације”, чију је грађевину поставио на темеље средњовјековног богумилства.

МИТ О БОГУМИЛИМА, ПРОГОН ЋИРИЛИЦЕ И ТЗВ. ВЕЛЕИЗДАЈНИЧКИ ПРОЦЕСИ

Нему је мит о богумилима послужио као извор муслиманске националне посебности и сепаратизма. Тој сврси немијерљив допринос дале су и новине које је покренуо у току године своје владавине Босном и Херцеговином (*Вајтан* 1884, *Бошњак* 1893, *Рехбер* 1897). Путем тих листова и бројних организација које је створио, често илегалног и завјерничког карактера, почео је од 1884. године да пропагира и промовише нову „босанску нацију”.

Да би у цјелости остварио своју намјеру из школа и администрације уклонио је ћирилицу, а увео латиницу, од љиљана са средњовјековног грба Раме скрпио је босански грб и заставу, управу над окупираним земљом повјерио је земаљском поглавару, односно цивилном адлатусу.

Ради стицања повјерења код поробљеног становништва Босне и Херцеговине радио је на подизању индустрије и његовог просвјетног и културног нивоа. Све те мјере нису значајно подигле разину повјерења босанских Срба и муслимана у црно-жуту Монархију, а о некаквој љубави и поштовању према овоме империјалном србодеру није могло бити ни говора.

Кад сва домишљања маштовитог аустроугарског алогена и инородника нису дала жељене резултате Монархија је отпочела са терором и судским прогонима српских патриота оба вјерска ентитета (православних и муслимана). Организовала је тзв. велеиздајничке процесе на којима су суђени и осуђени многи српски родољуби. Овај пут ћемо поменути само Србе муслимане и то оне најпознатије, чија су имена и дјела сачувана од заборавља до дана данашњега. Међу тим бесмртницима незаборавни су: Изет Телалбашић, Мустафа Бектић, Хамид Сврзо, Авдо Сумбул, Адем Би-

» У штабу Драже Михаиловића било је неколико муслимана, иза њега је Мустафа Мулалић (www.sedmica.me)

СРБИ МУХАМЕДАНСКЕ ВЈЕРЕ У ЧЕТНИЧКИМ ОДРЕДИМА

со, Хамдија и Садија Никшић. Они су са својом браћом Србима православне вјере лажно оптужени и тако и осуђени на дугогодишње робије у казаматима и зинданима ове тамнице народа: Араду, Зеници, Бањалуци. Многи од њих отишли су на пут без повратка. Онима за чију су слободу животе дали ни на памет није пало да потраже њихове кости и да их на достојанствен начин сахране.

ПРЕЛАЗАК МУСЛИМАНА У ДОБРОВОЉАЧКУ ДИВИЗИЈУ

Приличан број муслимана аустроугарских официра и војника, који су у Првом свјетском рату били послани у Галицију, на руски фронт, при првом борбеном контакту са руском војском, ризикујући животе, прелазили су на руску страну и ступали у Добровољачку дивизију коју је формирао српски генерал Хаџић. Доста њих доспјело је на Солунски фронт и своје младе животе, без жаљења, у епским јуришима на непријатеља оставило на каменитим висовима Кајмакчалана. Од оних који су били војници Хаџићеве Добровољачке дивизије најпознатији су др Авдо Хасанбеговић, др Дерво Хаџићмановић и Пехим Мусакадић, сва тројица витезови Карађорђевог звјезде с мачевима.

Мехмед Ђишић, млади студент медицине из Мостара, као добровољац у српској војсци положио је свој живот на жртвеник својих српских убојења, осјећања и идеала. Овом броју прекаљених српских хероја из редова Срба муслимана, припадају и они бројни чија имена писана српска историја није забилежила, али успомене и сјећања на њих у народном предању као сучева буктиња неугасиво свијетле у колективном памћењу њихових потомака, комшија, сродника и sunarодника. Сунце се дланом не може заклонити па ће и њихова имена, вјерујемо, ускоро просијати из затурених и прашњавих пуковских архива и спискова погинулих ратника, ма гдје се они налазили и ма чија их зловона скривала, и заблестати у књигама српских писаца. Надати се, најприје, оних пониклих и стасалих, у страдалним српским крајевима, између Дрине и Коране. Коначно! Зрело је вријеме за тако нешто!

ВОЈСКА ВОЈВОДЕ ТАНКОСИЋА И ВУКА ПОПОВИЋА

Српска национална свијест, непомућена вјера у побједу добра над злом, слободе над ропством и тиранијом, напојила је многе родољубе из редова муслиманске средњошколске, студентске и радничке омладине, почетком двадесетог вијека, и покренула их да боре се у одредима комитских војвода Војина Танкосића и Војина Вука Поповића узму учешћа у коначном обрачуна са петвјековним тлачитељем српског рода.

Самопожртвовањем и јуначким подвизима нарочито су се истакли не само као комите већ и као завјереници и актери у Сарајевском атентату: Мухамед Мехмедбашић из Стоца, Алија Казизић из Мостара, Ђулага Буковац из Љубишког, затим браћа Куртовић Шукрија,

Алија и Хуснија из Гацка. Сви заједно из поносне и кршне Херцеговине. „Знамените су ријечи при умирању рахметли Хусније који је рањен био 1914. код Горњег Милановца и умро 19. новембра исте године, изговарајући посљедње ријечи: Е, сад не жалим да умрем кад Швабе бјеже. Ови људи, у цвијету младости били, су мученици за Српство.” [1]

ПОД КОМАНДОМ ЂЕНЕРАЛА МИХАИЛОВИЋА И У РЕДОВИМА ВОЈСКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Кад је 13. маја 1941. године на Равној гори, пуковник, потоњи ђенерал Југословенске војске у отаџбини (ЈВО), подигао устанак против нацифашистичког окупатора, придружили су му се многи Срби муслимани, међу којима је први био Фехим Мусакадић, директор полиције у Сарајеву, српски добровољац из Првог свјетског рата и витез Карађорђевог звјезде с мачевима. Дражином покрету пришли су и народни посланик Мустафа Мулалић, Хамдија Ченгић, др Исмет Поповац и Дервиш Шећеркадић, врховни шеријатски судија из Скопља. У четничким одредима бориле су се хиљаде муслимана, као што су у посљедњем Отаџбинском рату (1991–1995) скоро 10% војника Војске Републике Српске чинили муслимани. Велики број њих је и у једном и у другом рату свјесно принио свој живот на олтар српске слободе.

УТИЦАЈ УСТАШКЕ СТРАХОВЛАДЕ

Други свјетски рат је био кланица народа. На југословенским просторима најкрвавија и најбестијалнија. У тој бестијалности предњачиле су и, у свјетским размјерама, без премца биле хрватске усташе. Њима се, најалост, придружио и знатан дио муслиманског националног корпуса, вјерујући да ће на рушевинама Југославије остварити бољи живот, срећнију и просперитетнију будућност за своју дјецу. У усташким и домобранским јединицама заведене муслиманске масе постале су моћна ударна пешница против Срба. По угледу на римокатолички клер који је у Хрватској масовно преводио православне Србе и њихову дјецу на римокатолицизам, неки муслимански прваци у Босанској Крајини, сјећајући се „доброг старог турског вакта и јањичарења”, отпочели су са превођењем православних Срба на ислам. Да би акција добила на значају и масовности прво су покушали са исламизацијом угледних српских интелектуалаца и домаћина. Тако је у Приједору, пише у својој књизи др Драгослав Страњаквић *Највећи злочини садашњице* (стр. 396), „под утицајем предстојника приједорске општине Миралем Бега Капетановића било појединачних случајева прелаза Срба на ислам, а међу овим налазио се др Младен Стојановић, лекар, који је послје смрти проглашен за народног хероја.”

Но, истина се не смије заборављати. Међу муслиманима је било доста оних који су јавно стали у одбрану обесправљеног и биолошки уништаваног српског народа. Тако су се у Босанском Новом, на састанку у локал-

АПЕЛ СРПСКИМ ИСТОРИЧАРИМА

И поред витешког држања, херојског пожртвовања, у ослободилачким ратовима српског народа (1912–1918), које је код већине комита ишло до самоборавља, историја је врло шкрто писала о њима, поготово о комитима муслиманима. Ову неправду савремени српски историчари морали би што прије исправити. Зар се смије бацити у заборав име неустрашивог јуришника Ибрахима Балте, рођеног у селу Благоју, надомак Мостара, испод куле Херцега Стјепана, на врелу Буне и ненадмашног извидника Рахмана Садиковића, обојица из комитског одреда војводе Војина Поповића Вука. Ибрахим Балта погинуо је у Другом балканском рату, у борбама против Бугара, 8. септембра 1913. на Дукату, док је Рахман Садиковић погинуо у истом рату, против истог непријатеља код карауле на Штипу, исте 1913. године.

ној цамији, гдје је одлучивано о покољу Срба, тројица муслимана: Хусеин Церих, Абдулах Авдагић и Фехим Шеховић, енергично успротивили том дивљачком чину. [4] Било је сличних примјера и у другим мјестима. „Тако је заузимањем Бешлагича код Павлића спријечен општи покољ Срба у Бањалуци. Неки Шишић, остајући досљедан сам себи као Србин издахнуо је под усташким батинама.

ОДРЕД СРБА МУХАМЕДАНАЦА

Др Исмет Поповац врло рано је образовао одред Срба мухамеданаца који су се заједно са браћом Србима православне вјере борили против усташа и других народних крвопија. Поповац је касније погинуо, али је његов одред продужио да сарађује са Србима у борби против усташа. Др Бехмен и Узеир Хаџихасановић били су стално под присмотром и дуже вријеме у кућном затвору. Шукрија Куртовић, (чији је брат пао као официр у Војсци Србије 1914. у борби против окупатора), Ибро Бркић и Хамид Кукић, функционери Главног одбора Гајрета одбили су понуду окупатора да их пусти као муслимане Хрвате, па су драговољно отишли са осталим Србима у ропство. Најсвјеснији је примјер Србина муслимана Смаил-аге Ђемаловића, који је радио још са Османом Ђикићем и Владимиром Гађиновићем, и давао лист *Српска омладина* – и зато је као мученик завршио у Јасеновцу. Не могу, а да не додам да је Смајло Ђемаловић био рођени Мостарац, Србин из Херцеговине, како је према свједочењу неких његових познаника знао рећи, Младобосанац, сенатор Краљевине Југославије, жив спаљен у Јасеновцу септембра 1944. Са њим је у Јасеновцу страдао и Србин муслиман Муго Пашић, судија из Мостара.

На самим почелима усташке страховладе и геноцида над српским народом у Босни и Херцеговини угледни муслимански прваци упућивали су резолуције усташким властима у Загреб у којима су осуђивали усташке злочине над њиховом једнокрвном браћом Србима православне вјере, енергично тражећи да се злочинствима стане у крај. Једну такву резолуцију упутили су у Загреб Срби муслимани града Мостара 22. септембра 1941, града Сарајева 12. октобра 1941, и Бањалуке 12. новембра исте године.

Сви ми, или, бар, огромна већина нас који смо живјели у Босни и Херцеговини у другој половини двадесетог столећа вјеровали смо да се братоубилаштво из Другог свјетског рата више, никад, неће поновити. Међутим, наше наде су изневјерене, силе мрака су поново тријумфовале. Зло је на самом измаку тога вијека, још једном, побједило. Запад се наругао Истоку. Ми, дјеца ове лијепе, нама најљепше, а несрећне Земље, остали смо посрамљени. Хијене и андроиди из банкарских престоница ликоју над нашом несрећом, посматрају нас и размишљају како да нам поново, још једном и посљедњи пут, увале ножеве у руке и коначно, заувјек, заврше са словенским племеном на Балкану.

Хоћемо ли им то задовољство приуштити?

ПРЕДСТАВЉЕН ШЕМАТИЗАМ ЕПАРХИЈЕ ЗАХУМСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКЕ И ПРИМОРСКЕ

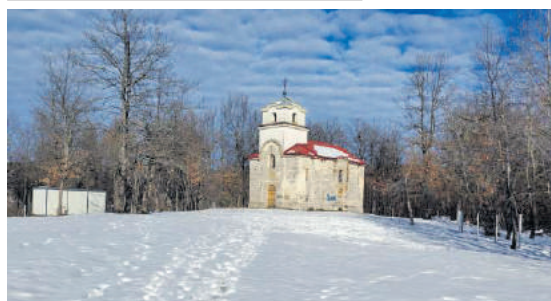
Новообјављени Шематизам Епархије захумско-херцеговачке и приморске представљен је у Културном центру Требиње. Шематизам је објављен поводом 800 година од оснивања првобитне Епископије хумске, а у представљању првог тома планиране петотомне монографије учествовали су отац Радивоје Круљ, рецензенти др Милан Гулић, др Драга Мاستиловић и др Милош Ивановић, те епископ диселдорфски и њемачки др Григорије Дурић и историчар др Недељко Радосављевић. Протојереј Радивоје Круљ, главни уредник, истакао је да је ова књига припремана четири године, те да је од великог значаја за Епархију, али и за цијелу Херцеговину. Казао је да ово дјело обухвата податке о црквеним општинама, свештеницима, манастирима у нашој епархији и слично, те да представља добар основ за будуће истраживаче.

Епископ захумско-херцеговачки и приморски Димитрије рекао је да се међу корицама ове књиге крије фактографски пресјек живота Епархије захумско-херцеговачке, те захвалио свим учесницима који су били укључени у припрему овог саборног дјела.

Историчар Драга Мастиловић сматра да се ради о капиталном дјелу не само за Епархију захумско-херцеговачку, већ и за Српску православну цркву и за српску културу уопште. Др Милош Ивановић, виши научни сарадник на Историјском институту у Београду, рекао је да ова монографија садржи веома значајне податке, како о садашњем стању Епархије захумско-херцеговачке и приморске, тако и о њеној историји.

Уз новообјављени Шематизам, преостала четири дијела монографије, који су у припреми, сачињаваће томови: Историја, Лексикон, Прилози за историју и Библиографија Епархије.

ЛИПА: ОСКРНАВЉЕНА ЦРКВА ВАНЕСЕЊА ГОСПОДЊЕГ У БЛИЗИНИ МИГРАНТСКОГ КАМПА

Црква Вазнесења Господњег, која се налази у близини мигрантског кампа Липа код Бихаћа, оскрнављена је исписивањем графита – изјавио је Срни портпарол Министарства унутрашњих послова Унско-санског кантона Аднан Бегановић. Он је рекао да је полиција изашла на лице мјеста и утврдила да је на Цркви исписано пет графита црном и плавом бојом. Надлежно тужилаштво је упознато са овим догађајем.

ПАРАСТОС ВЛАЈИЋКИМ МУЧЕНИЦИМА - ЖРТВАМА УСТАШКОГ ЗЛОЧИНА У ТЕСЛИЋУ

У Храму Свете Тројице у Теслићу служена је за упокојене литургија и парастос за невино пострадалих 38 Срба, побијених у кући Николе Долића у селу Влајићи, у највећем усташком злочину у теслићком крају.

Усташка сатнија *Црне легије* је 25. јануара 1943. године, крећући се из правца Жепча и Завидовића, упала у ово село, односно у заселак Долићи и починила стравичан злочин убивши 38 мјештана различитог пола и старосне доби, највише нејачи, од којих је 30 било само из фамилије Долић. – Средства и начин ликвидације немоћних и недужних Влајићана готово да се ни по чему не разликују од оних које су усташе користиле на другим мјестима када се радило о Србима, тако да ни у овом случају нису изостала она најмонструознија – клања, убиства тврдим предметима.

Кућа Николе Долића, у којој су усташе оргијале над немоћним мјештанима, нажалост, срушена, тако да је нестало и последњи доказ о овом догађају.

– Касније ће се испоставити да је ово био највећи усташки злочин у теслићком крају према српском народу, учињен током Другог свјетског рата, за који, као и у већини других случајева кад се радило о страдању Срба, нико није одговарао – нагласили су из Епархије зворничко-тузланске.

СРНА

БАНИЈА - ГОДИНУ ДАНА ОД ЗЕМЉОТРЕСА

СПЦ наставља да прикупља помоћ за обнову Баније

На сат времена вожње од Загреба, свега 13 километара од Петриње, недалеко од епицентра земљотреса који су прије годину дана, 28. и 29. децембра 2020. године, у великој мјери разорили Банију, налази се село Лушчани. И након годину дана, посљедице катастрофе видљиве су на сваком кораку.

Нема куће покрај вијугавог пута којим стижемо у Лушчане без оштећења на конструкцији. Многе су сарањене са земљом. Тако је и са помоћним објектима, који су мјештанима подједнако важни као и куће за становање. Благо, како се у овом и у многим другим крајевима назива стока, њима живот значи. Због оштећења на помоћним објектима сточни фонд сваког домаћинства сведен је на минимум. Људи живе у привременим смјештајима – контејнерима. Покушавају да сачувају ведар дух, али, како вријеме пролази, све им је теже.

Епархије горњокарловачка и загребачко-љубљанска, као и бројне организације, помажу обнову Баније. На годишњицу земљотреса, у Лушчане су, у оквиру хуманитарне акције *Банија је наша кућа* Српског народног вијећа, стигла два шлепера са грађевинским материјалом. Он је намијењен обнови штала и других помоћних објеката три породице у том селу. На Банији су тог дана били Милорад Пуповац, председник СНВ, архијерејски замјеник Епархије загребачко-љубљанске Богољуб Остојић, парох петрињски Саша Умићевић и бројни волонтери.

Једна од породица које су добиле грађевински материјал за обнову једног објекта за благо је породица Милана Врањанина. Стојимо испред

његове велике породичне куће сазидане између 1983. и 1989. године.

Током посљедњег рата породица Врањанин избјегла је у Србију и тамо провела пет година у једном мјесту код Шапца. По повратку у свој дом на Банији, Врањанини су затекли опљачкану не само кућу, него и шест помоћних објеката са којих су недостајали чак и кровови. Стево, Миланов син, каже да су тада остали само зидови, а да су рогови и летве, па и кровне плоче биле однијете. – Ово је сад горе, до земље кад ти све потрга. Мораш ићи одоздо, нема више ни костура. Пропаст жива – каже Стево.

И заиста, разорена кућа, натапана падавинама током цијеле године, дјелује као да би се могла сваког тренутка урушити.

Домаћин истиче да је добро што се земљотрес догодио по дану.

– Нас је задесило у кући. То је љуљало. Маму ми је бацило са столице у кухињи и по соби је баца. Ја њу ватам, ал не можеш је ухватити. Оно руши. Регали су попадали по креветима. Да је то била ноћ, сви би били мртви. Благо је било потрпано у штали. Није их побило, ал' их је осакаатило, па сам то све био ријешо. Немам ње држати. Није било струје. Краве нисам

имао на што мусту. Дао сам краве по што по то. Дао сам их по 450 евра, које су вриједиле по хиљаду. Било их је тринаест – казује нам Милан.

Врањанини су захвални на контејнерима у којима живе, али и сагласни да то не може бити дугорочно рјешење.

– Ту ти је живот никакав. Не дај Боже никоме – каже Милан.

Његова супруга Босиљка препричава нам догађај од прије неколико дана, када је због квара на инсталацијама струја ушла у металну конструкцију контејнера који се у тренутку нашао под напонам.

– Замало бака и ја нисмо изгориле. Догодило се петком око поноћи. То је пуцало, то је пун контејнер струје. Моја баба каже мени – шта је то? Кажем јој – ћути, не мрдај, струја! И сад ми лежимо и чекамо Божју милост, шта ће се са нама догодити.

Убрзо је дошло до прекида напона и остали су без струје, а тиме и без гријања.

Стево нам говори да ће, уколико се овакво стање настави, људи обољети и полудјети.

– Више нам неће требати ни Петриња ни наше куће. Требаће нам болница за живце, психијатрија. Знамо да се не може то лако направити. Потребно је пуно радне сна-

ге, а држава нема радне снаге – каже Стево.

Прича нам како је дошао прије три мјесеца из Швајцарске и планира да поново оде на рад, овај пут у Њемачку. Отвара му се и могућност да ради у Шведској и истиче да то гдје ће отићи зависи од висине понуде.

– Ко да више, њему идем. Сада ме само новци задржавају и ћерају ме, ништа више – говори нам Стево.

На повратку за Загреб застајемо код срушене куће Зоре Јовев и њеног супруга.

– За секунду је нестало све, али Богу хвала, нека су сви живи и здрави. Нама су и штала и штагаљ, свих пет објеката срушени у потресу – рекла нам је Зора.

Она и њен супруг добили су камп приколици и контејнер у којима су провели готово годину дана. Показује бор у даљини поред ког је била кућа у којој се родила.

– Остала је штала, а имамо овце па их ту затворимо. Дјеца би хтјела да се пресељимо код њих у Сисак, али не можемо се макнути. То ту је наш живот – каже Зора.

Подсјећамо да Епархија загребачко-љубљанска наставља да прикупља помоћ страдалима у земљотресима на Банији и позивамо све људе добре воље да, у мјери својих могућности, допријеру средствима која Банијцима омогућавају да остану на својим вјековним огњиштима. Донације можете уплатити на рачун: Српска православна црква у Хрватској, Епархија загребачко-љубљанска Сбербанк д.д. Варшавска 9, 10000 Загреб, Хрватска СВИФТ/БИЛ: ВБ-ЦРХР22 ИБАН: ХР09 2503 0071 5100 0060 0 Назнака: Помоћ страдалима у потресу.

ЂАКОН ПЕТАР КОЗАКИЈЕВИЋ
МИТРОПОЛИЈА ЗАГРЕБАЧКО-
ЉУБЉАНСКА, СПЦ

Оскрнављено православно гробље у Новој Градишки

Србе из Нове Градишке дочекао је шок на дан прославе Божића по јулијанском календару јер је у ноћи између Бадњака и Божића непознати починилац или више њих оскрнављено пет надгробних плоча на православном гробљу. Гробље које се налази у близини будуће православне цркве чији су темељи освештани у јулу 2020. године.

– Ово није први пут да се на овом гробљу руше споменици, то се догађа учестало јер није ограђено, а нема ни видео-надзор. Полиција је била и направила увиђај. Разговарали су са комшијама који су свједочили како нису ништа видјели, осим дјеце која су се преко дана играла у близини – каже председник Вијећа српске националне мањине Града Нове Градишке Горан Ногић.

Након што је у јуну прошле године уништено 17 над-

гробних споменика од којих је 15 било написано на ћирици на гробљу у оближњем Ковачевцу, ово је већ други случај у посљедњих седам мјесеци.

– Полиција сумња на истог починиоца, будући да су споменици уништени на исти начин. Овај пут није уни-

штено много споменика, али овакви инциденти се догађају учестало. Није пронађен нити починилац који је уништио гробове у Ковачевцу. Исте вечери када је тамо уништено гробље, неко је поразбацио штандове на локалној пијаци у Новој Градишки. У оба ова случаја ру-

шења надгробних споменика, нико из Града Нове Градишке није дао никакву званичну изјаву – прича Ногић.

Из Полицијске управе Бродско-посавске жупаније јављају да раде на откривању починиоца овог казног дјела.

– У времену од 31. децембра 2021. године до 6. јануара 2022. године, непозната особа је на гробљу у Новој Градишки, Виноградска улица, срушио неколико надгробних плоча на гробницама, оштетивши власнике за неколико хиљада куна. Полицијски функционери настављају даљи рад у циљу проналазке починиоца казног дјела поврде мира покојника – стоји на званичној интернет страници Полицијске управе Бродско-посавске жупаније.

ДУШАН ВЕЛИМИРОВИЋ
/СРБИ.ХР

У БЕОГРАДУ ПРОМОВИСАНО СТВАРАЛАШТВО КЊИЖЕВНИЦЕ И НОВИНАРКЕ МИЛКЕ КАЈГАНИЋ

РОМАНИ О ЋЕДУ СИМАТУ И ЊЕГОВИМ ПОТОМЦИМА

На Савиндан у Београду у Клубу *Тесла* промовисано је досадашње стваралаштво ауторке Милке Кајганић. Кајганићева је до сада издала 14 књига, од чега је чак 8 романа.

Модератор промоције новинар Данко Перић каже да није чудо што је ауторки један од главних мотива у романима родни Кордун област која је била посљедње европско утврђење пред налетима бројних непријатеља. Он је указао и на ауторкин хуманитарни рад.

– Милка Кајганић продаје књиге преко друштвених мрежа не да би покрила трошкове штампања, него да би тим новцем купила школску опрему за најсиромашнију дјецу горњокарловачке епархије.

Присутнима се обратио и Рајко Кесић као домаћин промоције и поручио да му је највећа жеља да се Крајишници удруже и да дају примјер свим Србима.

Милка Кајганић је говорила најприје о својој књизи *Казивање ђеда Кордунаша* у којој је главни лик ђед Симат солунски борац који преживљава и Други свјетски рат, враћа се у своје порушено село, обнавља свој дом и живи на Кордуну до 1992. године. Са 1992. годином се завршава овај роман.

Кајганићева тада започиње роман *Олуја у очима несрећника*, у којем је главни лик Симатов син Миле.

– Из 12 изјава о злочини-

» Чланови Пјевачке групе Банија и Ђиро са ауторком Милком Кајганић и модератором Данком Перићем

ма успјела сам да напишем ову књигу која има 400 страна – рекла је Милка Кајганић.

Она је рекла да је на поклон добила 5 дискега *Смрти Јуџославије* и да је и данас љута при помисли како се Слободан Милошевић у разговору са Туђманом у Карађорђеву на примитиван начин одрекао Срба из Хрватске. Због гога је буквално била у депресији када је писала о страшном злочину над породицом Радаковић.

– Тражила сам породицу Радаковић и нашла бабу Смиљу на Косову, разговарала с њом и она ми је дала све податке о томе јер је била очевидац тог страшного злочина. На колону је наишао пети корпус Алијине војске. Почели су да кољу и отишли до приколице у којем су би-

ли отац који је био за воламом, мајка са двије дјевојчице и дјечаком. Дошао је један надобудни млади муцахедин, извадио је каму и заклао најприје те двије дјевојчице пред родитељима. Он коље и оца и мајку и прилази дјечаку плаве косице који ни један зубић није изгубио, значи није имао ни 6 година, и он му виче: „Чико, немој мене, шта сам ти ја крив?“ Он њега убија, одрезује му главу, ставља на бајонет и одлази даље. Са друге стране виче му један тамо исто Алијин: „Не, не Хасане, не то су цивили“, он наставаља са својим злочиним дала. Таквим сценама описани су стварни догађаји.

У *Избјеличким ранама* главни јунак је Мићо унук ђеда Симата.

– И овдје је интересантно да сам ја овдје обрадила

и неке злочине који су се десили за вријеме бомбардовања Србије.

Кајганићева се као правник труди да сагледа злочин са свих страна. Настоји да записана свједочанства доспију на многе адресе у свијету како би се промовисала истина о страдању Срба по свијету.

На промоцији су наступили Пјевачка група *Банија* као и *Ђиро* Личка Калдрма – Дрвар.

Предах од тешких тема, били су афоризми Славонца Паје Рељића. Кајганићева се захвалила присутнима на одвојеном времену, а међу њима су били председник Коалиције удружења избјеглица у Републици Србији Миле Шапић и председник Крајишког културног центра Петар Шаула.

ДРАГАНА БОКУН

ЗАБОРАВЉЕНИ ЗЛОЧИН У ВИНКОВЦИМА

30 година од убиства породице Змаић

Навршило се тридесет година од злочина у Винковцима када су у свом стану у центру града убијени домаћин Златко Змаић (48), његова супруга Бранка (48) и ћерка Нинослава, која је имала само 19 година.

Ријеч је о заборављеном догађају који никада није био интересантан ни политичарима, ни представницима невладиних организација али ни правосудним институцијама. Ово су неспоменуте жртве грађанског рата који је вођен у периоду од 1991. до 1995. године, а ријеч је о обичним људима, цивилима који су своју националност, нажалост, платили животом.

Златко није желио да узме пушку у руке и да пуца на своје рођаке, комшије, пријатеље. Одбио је хрватску униформу, али је зато увијек био ту за своју породицу, спреман и животом да брани част својих најближих. Бранка је била брижна мајка и супруга, вриједна и великодушна жена, увијек спремна свакоме да удијели комплимент или лијепо ријеч. А Нинослава је била у најљепшим годинама. Пред њом су биле бројне важне животне одлуке. Маштала је и о факултету и студирању.

Вијеће безбједности УН донијело је Резолуцију (743), 21. 2. 1992. о покретању мировне операције и слању међународних заштитних снага на подручју Хрватске. Нажалост, прије њиховог доласка почињен је ужасан злочин.

Хладног, 30. јануара 1992. у строгом центру Винковаца, на подручју под контро-

лом хрватских снага почињен је тежак злочин. Убијени су мајка, отац и њихова кћи. На свиреп начин угашена је породица Змаић. Угашена су три недужна живота. За убиство невиних људи до данас нико није одговарао, а злочин је готово три деценије препуштен забору. Змаићи су сахрањени у породичној гробници, а дио њихове родбине се преселио у Бањалуку.

Само на подручју Винковаца током 1991. и 1992. убијено је најмање стотину цивила српске националности, и још више ратних заробљеника. Осим сурових ликвидација у самом граду Винковцима, посебно су остали упамћени злочини хрватске војске извршени у мјесту Мирковци. Тамо је у периоду од прољећа 1991. до краја 1992. године масакрирањем, снајперима и гранатама мучки убијено четрдесет мјештана, махом цивила, међу којима је била и четрнаестогодишња Бранислава Голубовац.

Ту су и злочини у Караџићеву, Маринцима, Јанковцима, Маркушици, Габошу гдје су такође на свиреп начин убијани цивили, жене, стари и немоћни. Посмртни остаци великог броја цивила до данас нису пронађени и они се воде као нестали.

МОЈА ПОСАВИНА

УДРУЖЕЊА СРБА ИЗ ХРВАТСКЕ НИКОЛА ТЕСЛА

Колијевка сјећања у Крагујевцу

У Галерији библиотеке Вук Караџић у Крагујевцу је 11. јануара отворена 6. изложба слика и скулптура *Колијевка сјећања* у организацији Удружења Срба из Хрватске Никола Тесла, која је окупила око 50 умјетника са различитих простора.

Модератор програма била је Сања Живковић.

На изложби су могли да буду виђени различити стилови, технике и формати, али сви су имали исти циљ да представе значај дома, његове топлине и значај свега онога што из њега у себи носимо.

У музичко-поетском дијелу програма учествовали су Милош Радовић, оперски пјевач уз пратњу пијанисте Александра Радовића и Саша Пилиповић, глумца Књажевско-српског театра.

Такође, публика је имала прилику да погледа филм *Манастир Крка* у режији Стипа Ерцеговића, који се обратио присутнима.

Изложби је присуствовао и члан Градског вијећа за културу Миљан Бјелетић.

Сања Палибрк, ликовни критичар позвала је све да посматрајући ову изложбу покушају да оживе сваку животну истину аутора.

– На изложби су се испреплитали стилови, од традиционалног реализма до пост-модернизма, све до приступа који даје надреализам, али у мањем концепту.

Палибркова се осврнула на симболику ријечи „колијевка“ наводећи да је то асоцијација на топло гнијездо.

– Колијевка је испуњење најљепших и највећих жеља, радост, срећа, сјећање на топлину нашег дома. Колијевка је насљедно добро по мајчи-

ној линији и као таква суверени симбол рођења, развоја и опстанка једне етничке групе, па и цијелог народа.

Милан Љубовић председник Удружења *Никола Тесла* из Крагујевца рекао је да имају у плану многе активности у 2022. години.

– У априлу припремамо трибину, у мају ћемо имати многобројне активности док на љето расписујемо ликовни конкурс, за дјецу из шумадијског округа и из Републике Хрватске из 6 жупанија за српску дјецу, поводом рођендана Николе Тесле.

Ова изложба је само једна од многобројних активности овог Удружења које баштини српску културу и традицију.

ДРАГАНА БОКУН

Пркос на Кордуну

Село Пркос, сјеверни дио Кордуна, десна Собала ријеке Купе – недеље, 21. децембар 1941. Мало село, „непознато“ на географској карти, али је стварно, и стално, неизбрисиво из историјских карата и карата наших душа већ 80 година.

Обгрљено маглом, снијегом и затвореним небом, као да је и природа слутила погром и умирање, тужна што не може да учини чудо, село Пркос је опкољено. Похапшено је 478 недужних становника, 477 Срба и једна Хрватица – јер је била удата за Србина. Више од половине, 244, била су дјеца: од недељу дана, нека још без имена, до годину дана – 22, од једне до седам година – 74, од седам до 14 – 96 и од 14 до 18 година – 52. У шуми Брезје, недалеко од Пркоса, озлоглашене усташе Макса Лубурића, али и комшије Пркошћана, Хрвати, маљевима, ножевима, набијањем на колац и у живом кречу, усмртили су и угушили све ухапшене Пркошћане. На питање: „Зашто дјецу?“ Лубурић је одговорио: „Јер она би, кад порасту, била наши непријатељи и сва каснија покољења упознала шта смо ми овдје радили – зато морамо да уништимо све српско становништво, па и дјецу.“

Пркос се поново родио 1945. године – живио, пркосио, окупљао нас, рађала су се дјеца... Подарио нам је најљепше тренутке дјетињства и младости. Богатио нас радом, племенитом, добротом, поштовањем, поштењем, љубављу... Никад завишу, осветољубивошћу, мржњом... А имали смо разлога да се светимо и да мрзимо. Мржња је осјећање које се учи. Нећу да вјерујем да се човјек с тим осјећањем рађа. Нас нису учили да мрзимо. А вољели јесмо и волимо увијек.

Да ли смо опростили? Нисмо! Јер опростити значи и заборавити. А може ли се овај злочин заборавити?

Како смо одрастали и стасавали, Пркосу смо се враћали и радовали му се, јер Пркос је био – и прва љубав, и завичај, и друг, и дио породице, и топло уточиште, и најљепша пјесма, и најчврћи загрљај, и највољеније биће... А онда су нам га опет „одузели“ 5. августа 1995. године. Сви путеви који су нас водили у наш Пркос су порушени. Пркос је остао у нашим срцима и картама наших душа. За нас, потомке, прапотомке, и преостале становнике Пркоса, остало је да чувамо сјећање на вријеме проведено заједно и да га преносимо својим потомцима.

И ове године, 80. пут, на споменик у Пркосу положиће цвијеће малобројни становници Пркоса који су и послје 5. августа 1995. године храбро остали да живе у њему.

Наше душе, ма гдје били, тог дана освануће тужне, сузне и затворене, баш као што је осванула и недеља 21. децембра 1941. године у нашем Пркосу.

Док нам је Пркос у срцу и понос у души – ми ћемо увијек бити у Пркосу. И ми, и наши потомци, и овај дан ће бити мање тужан, јер Пркос је тамо гдје смо ми. И увијек ће бити тако док је Пркошћана и потомака.

ЗОРКА ПОПОВ, БЕОГРАД

БИВШИ ОФИЦИР СРПСКЕ ВОЈСКЕ КРАЈИНЕ СМАТРА ДА РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА НИЈЕ ИМАЛА НИКАКВЕ ШАНСЕ ЗА ОПСТАНАК

Хрватска је извршила највеће етничко чишћење у Европи након Другог свјетског рата

ПИШЕ: ДРАГАН ПАИЋ

Принуђен сам да реагујем јер се у медијима појављују разни аналитичари са тврђама да је Република Српска Крајина пала, јер се наводно борци Српске војске Крајине нису хтјели за њу борити.

Да би се објаснила суштина, неопходно је истаћи да су Срби у Хрватској живјели мирно и да су планирали да граде такву будућност, док су Хрвати планирали да се одвоје од Југославије и уједно се ријеше српског народа уз помоћ западних сила и Ватикана.

У овом тексту се нећу бавити усташким геноцидом у НДХ, као ни Маспоком из 1971. године, већ искључиво припремама Хрватске за спровођење највећег етничког чишћења у Европи, након Другог свјетског рата.

ПОЧЕТАК САТЕНИЗОВАЊА СРБА

Озбиљне најаве за прогон Срба појавиле су се у фебруару 1986. године, када је у загребачком *Вјеснику* освануо наслов „План ЦИА за распад Југославије!“ У том чланку се детаљно описује како ЦИА планира разбијање Југославије на мале државице испод пет милиона становника са којима могу западни капиталисти лако управљати, имати нова тржишта и јефтину радну снагу. Срби нису тада у то вјеровали. Међутим, према званичним подацима Хрватска је почела тајно набављати оружје за будући рат користећи средства од продаје танкера југословенске нафте. Касније су се хрватски званичници и јавно хвалили „да је Хрватска уз знање САД, ЦИА, ЕУ, НАТО и Ватикана почела припремати отцјељење Хрватске од Југославије и етничко чишћење Срба“.

Крајем осамдесетих година почиње јавно сатенизовање Срба у Хрватској. Шири се свакодневна пропаганда у којој се цијели народ назива србочетничким, са оптужбама да су заузели боља радна мјеста, да изазивају пожаре по Далмацији, да Србија пљачка Хрватску и слично. Као резултат овакве кампање 1989. године започиње дискриминација над српским народом.

Пропаганда је започела у Хрватској да би се плански у њу укључили и медији западних капиталистичких сила, као и њихови дипло-

матски представници попут Воре-на Зимермана, Банија Демикелеса, Маграрет Тачер, Јошке Фишера и других, а затим се укључују и председници тих држава.

Кампања на првим вишестраначким изборима у Хрватској као главну тему је наметнула „сатенизовање Срба и како их се ријешити“. Све чешће се виђају графити са порукама „Убиј Србина“. Рехабилитација усташтва је све присутнија, као и пароле у којим се истиче да „трећину Срба треба побити, трећину покатоличити и трећину прогнати“. Прогони се не само ћирилица него и књиге српских писаца објављене на латиници, а уништавају се и споменици погинулим антифашистима!

Почиње масовно избацивање Срба са посла, из станова, кућа, пребивања, убиства, захтјеви да запослени потпишу лојалност Хрватској, па кад то и потпишу опет их отпусте.

Хрвати све гласније страначки митингују, а Срби који су гласали за Рачанове социјалисте схватају да се ничему добром не могу надати. Све наведено је изнудило реакцију Срба који су барикадама блокирали комуникацију око Книна, што су Хрвати поспрно крстили „балван револуцијом“.

На стадиону НК *Загреб* Хрватска у прољеће 1991. године одржава војну параду удружених снага Збора народне гарде и МУП-а. Хрвати блокирају и нападају касарне ЈНА, искључују им струју и везе, спречавају снабдијевање. Цијели свијет гледа даљење страдалог македонског војника ЈНА Саше Гешовског у Сплиту без икакве осуде.

Хрватски МУП оружаном нападом већинска српска мјеста: Борово Село, Плитвице, заузимају Пакрац, Вуковар, Петрињу, Глину, Слуњ... МУП и хрватске паравојне формације су још на почетку 1991. године дошли у насеље Ласињу, а 3. јула 1991. долази 150 полицајаца у љечилиште Топуско да врше блокаду. Тада се око 1.500 Срба исељава из својих кућа и станова бјежећи из Топуског!

МЕЂУНАРОДНА ЗАЈЕДНИЦА У СЛУЖБИ ЗАГРЕБА

Кад су Срби видјели каква им опасност пријети схватили су да им је једини спас самоодбрана, па су формирали САО Крајину и Територијалну одбрану. Тражили су

од Југославије и ЈНА да их заштите и да им да оружје да се могу сами бранити од све агресивније Туђманове власти. Формирањем ТО и добивањем оружја од ЈНА Срби потискују хрватски МУП и паравојне формације из Вуковара, Пакраца, Петриње, Глине, Слуња, Топуског и Ласиње и низа других мјеста ослобађајући коридор према Србији. Главни циљ Срба је био да се војске раздвоје на граници Крајине и централне Хрватске док се преговорима не ријешу српско питање.

Наредне четири године крајишки Срби су се бранили од хрватских војних и паравојних формација које је помагао и подржавао западни свијет. Посредовањем западних сила и доласком УНПРОФОР-а често су потписивана разна „примирја“ која као да нису ни важила за Хрватску. САД, ЕУ, УН, НАТО су увели санкције Републици Српској Крајини и Србији, али против Хрватске није било санкција током цијелог рата.

Кад је било очито да Хрвати често крше примирје западне силе би куртоазно упутиле опомену. Потписивањем „примирја“ у љето 1992. године на граници није више могла бити војска него само хрватски МУП и српски ПЈМ (Посебне јединице милиције) и то само са пјешадијским наоружањем на граници. Срби су тешко наоружање морали предати под контролу УНПРОФОР-а, а хрватска артиљерија се повукла 20 км имајући и даље домет до српских положаја.

ХРВАТИ ИМАЛИ БЕЗРЕЗЕРВНУ ПОДРШКУ НАТО АЛИЈАНСЕ

Вечерњи лист је у својим текстовима објављеним 2016. године објелоданио да је према подацима *Хрватској документационој централни Домовинској райи* Хрватска од 1992. године сарађивала са САД и да је дат сигнал да се може почети операција на Републику Српску Крајину 1994. године.

ЦИА успоставља центар за праћење и надзор ратишта прво на Брачу, а затим у Шапуринама гдје су продужили аеродром за 150 м да би га могао користити највећи амерички транспортни војни авион, као и да би могао послужити за полијетање беспилотних летјелица великог домета за снимање и шпијунирање. НАТО пакт 21. новембра 1994. године бомбардује српски аеродром Удбина на коме је било неколико малих авиона Галеб 4 којима је био забрањен лет као и цијелој српској авијацији.

Приликом планирања злочиничке акције *Олуја* 1995. године са Туђманом и хрватским генералима је био и амбасадор САД Питер Галбрајт који је добро знао шта се спрема, а то је и признао на суђењу Милошевићу у Хагу 2003. године.

Прије напада на Крајину амерички авиони *Авакс* су блокирали све војне и цивилне везе, а хрватско ваздухопловство је уништило релејно чвориште Белавац и средства везе на Петровој гори. Баш на сам дан напада 4. августа 1995. године УНПРОФОР-у је истекао мандат. Очигледно је да није постојала воља западних сила да се мандат продужи, а самим тим и заштити српски народ.

Хрватска авијација и артиљерија је без сметњи бомбардовала и гранатирала све српске градове и избјегличке колоне, а највише ону на путу Глина–Двор, као и ону која је ишла преко Босанског Петровца.

АМЕРИЧКО ОДУШЕВЉЕЊЕ ЗЛОЧИНЦЕМ ГОТОВИНОМ

Бројни су докази који потврђују сарадњу хрватске војске и САД. Тако у књизи *Балканско бојиште* које је писано за америчке студенте ЦИА и ДЕА, написан је и текст о сарадњи са ХВО и МУП-ом Хрватске која је започела 1991. године. Није тајна да су са генералом Антом Готовином на Масленици били припадници обавјештајне службе ЦИА и ДЕА 1993. године. Уочи злочиначке акције *Олуја* на Динари је са хеликоптером стигао амерички војни аташе Ричард Херик. Он је касније потврдио да се са Готовином током рата срео 12 пута и није крио своје одушевљење генералом. Подсјећам да је Анте Готовина првостепеном пресудом 2011. године био осуђен на 24 године робије због прогона, депортације цивилног становништва, пљачкања јавне и приватне имовине, безобзирног разарања насеља, убиства и нехуманих дјела као и због окрутног поступања према српским цивилима, међутим, другостепеном одлуком нашао се на слободи.

Познати антисрпски лобиста новинар Рој Гатман је 15 година послије рата истакао да је „Готовина добијао војне податке о Србији од ЦИА“!

Америка је још у јесен 1994. године знала да ће Туђман покренути злочиначку акцију *Олуја* што је речено и америчком амбасадору у Загребу Питеру Галбрајту. Он је касније у Хагу рекао да се *Олуја* не може окарактерисати као етничко чишћење, јер је српско становништво напустило то подручје прије уласка хрватских снага.

– Било би то као када би убица ушао у кућу са намјером да неког убије, и затекао је празну – правдао је Галбрајт хрватску војску.

Хрватски министар спољних послова Мате Гранић је више пута истицао да се континуирано радило на лобирању код Американаца захваљујући чему је у децембру 1994. године у једној од Декларација УН бр. 49/43 дефинисано да се радило о „окупираном подручју Републике Хрватске“.

Гранић је истакао да „ако војна интервенција буде кратка да ће је „подржати САД и сви пријатељи у свијету“.

Познато је да су у јесен 1994. године Крешимир Ћосић, Гојко Шушак и Јанко Бобетко боравили у Вашингтону гдје су добили зелено свјетло за акцију!

То је дало вјетар у леђа Туђману који је на великом скупу у Сиску (1994) поручио: „Да нисмо хтјели рат, не би га ни било“. На састанку

на Брионима непосредно пред *Олују* својим генералима је наредио: „Учините да Срби нестану, отворите им путеве“.

НЕПРИМЈЕРЕН ОДНОС СНАГА

Хрватска војска и МУП су (по њиховом архиву) у 4 сата 4. августа 1995. године напали прво Книн, затим читаво подручје Републике Српске Крајине са око 280.000 војника и полицајаца, а још толико су имали у резерви. У акцији је учествовало више од 200 хрватских и страних генерала.

Мате Гранић је након *Олује* у којој су се палиле и пљачкале српске куће и убијали ненаоружани српски цивили правдао злочине и криминал ријечима, „да није било лако надзирати 200.000 војника“.

ЗАШТО ЈЕ ОПСТАНАК КРАЈИНЕ БИО НЕМОГУЋА МИСИЈА

Читав је низ разлога због којих Република Српска Крајина једноставно није имала шансу да опстане.

Хрватска је све вријеме рата имала велику помоћ и подршку од стране САД, ЦИА, НАТО, ЕУ, УН и Ватикана, као и УНПРОФОР-а. Западне силе су Хрватску снабдијеваале наоружањем уз велику кадровску и војну помоћ. Хрватска привреда је радила без застоја, док је РСК током цијелог рата била под санкцијама.

Злочиначка акција *Бљесак*, уз помоћ западних сила, је представљала завршни чин етничког чишћења са простора Западне Славоније. Наиме, око 16.000 Срба је прогнано или побијено. Простор Источне Славоније, Барање и Западног Срема са више од 60.000 Срба је већ био предвиђен за мирну реинтеграцију у наредне четири године.

Западни дио Крајине је имао око 180.000 становника. Од тог броја је било 35.000 бораца, али ту није било професионалаца, већ само наоружани народ без икаквих резерви. Крајина је била сама на свијету опколена са свих страна, са наметнутим санкцијама, без ичије подршке осим моралне. Чак је и матица Србија и сама притиснута од стране међународне заједнице увела санкције против РСК. Мала сиромашна РСК без ресурса: привреде, хране, горива, струје, веза, лијекова, новца није имала шансу за опстанак.

Око 35.000 крајишких бораца је било развучено по дугачкој граници само у једној линији, без возила и веза. У случају напада већих снага непријатеља и пробоја границе за груписање је било потребно 4 до 5 сати, а за то вријеме добро организован непријатељ може продријети у дубину територија браниоца преко 20 километара. Поред свих проблема неки борци су морали отићи са положаја да евакуишу своје породице.

Хрватска је имала велику подршку међународне заједнице, док је Србија само на почетку, прије увођења санкција, помагала Крајину са храном, горивом и струјом.

Предлажем да се што више учесника из Крајине укључи у расправу са новим подацима и да се покрене иницијатива за доношење *Резолуције о теноциду над народом Републике Српске Крајине*.

АУТОР ЈЕ РЕЗЕРВНИ МАЈОР И БИВШИ КОМАНДАНТ ДРУГОГ БАТАЉОНА У 19. БРИГАДИ СРПСКЕ ВОЈСКЕ КРАЈИНЕ

КРАЈИНА НИЈЕ ПАЛА ЗБОГ ПЛАНА 34 И ШЕНТИЉА

План 34 је предвиђао мирну реинтеграцију Источне Славоније на четири године. Западна Славонија је већ била очишћена акцијом *Бљесак*. Западној Крајини је нуђена аутономија и мирна реинтеграција на четири године, валута и да се одмах подијели по жупанијама: Вргинмост (Кордун Срби), Глина и Петриња (Банија) споји у Сисачкомословачку жупанију (Хрвати), да се Војнић и Крњак (Кордун Срби) споји у Карловачку жупанију (Хрвати), Слуњ и Плашки (Срби) да се припајају Дугој Реси, Лика (Срби) се припаја Госпићкој жупанији (Хрвати), а Далмација (Срби) се припаја Задарској жупанији (Хрвати). Све становништво које није учествовало у побуну и правило злочине може слободно остати, а остали ће бити процесуирани! План „34“ је тако направљен да је био погубан за Крајину. И поред тога, српски преговарачи су га у Женеви ипак прихватили, али га није прихватила Хрватска. Сматрам да план „34“ није био узрок пада Крајине! Неки тврде да је *Шентиљ* (међусобна трговина Срба и муслимана на ријеци Глини: од насеља Катинавац до села Маљевац, а такви *Шентиљи* постоје на свим ратиштима у свијету) крив за пад Крајине. Крајишком народу под санкцијама и затвореним границама су пољопривреда и размјена робе за девизе биле једине могућности да дођу до: хране, огрјева, горива (борци су са својим горивом и возилима долазили на положај), гардеробе, лијекова, девиза (за другу робу, да плате обавезе, одвезу болеснике и до Београда). Практично је та трговина многим био једини начин за преживљавање. Сматрам да ни *Шентиљ* није био узрок пада Крајине!

КАКО СЕ ЧУВАЛО СРПСКО ИМЕ И ТРАДИЦИЈА

Вишњићеве гусле - инспирација друштвима у Срему и Славонији

Српски слијепи пјесник и гуслар из Босне. Филип Вишњић рођен је 1767. године у Горњој Трнови код Угљевика. Рано је остао без оца, а презиме Вишњић добио је по мајци која се звала Вишња.

створили, на одређен начин, митски инструмент.

Након њихове смрти, баш као и за живота, значај гусли шири се српским крајевима и свим оним областима гдје је било Срба. Од њиховог и Вуковог времена нема значајнијег српског пјесника и књижевника који не помиње гусле: Змај, Шантић, Дучић, Исидора Секулић, Андрић и други.

ПЈЕВАЧКА ДРУШТВА СРЕМА И СЛАВОНИЈЕ

У другој половини 19. вијека када се оснивају многа друштва, управо ће гусле постајти један од основних њихових мотива. То је постало карактеристично поготово за пјевачка друштва која се оснивају најприје у градовима и варошима, као центрима српске културе, а касније у првој половини 20. вијека оснивају се и у сеоским срединама. Управо је датум смрти Филипа Вишњића добар повод да се подсетимо која су то друштва дјеловала у овом крају и ширила националну свијест. Истина, велика је разлика у пјевању уз гусле и хорског пјевања, али и једно и друго имали су изражену идентитетску карактеристику.

На подручју источне Славоније и западног Срема прво српско пјевачко друштво основано је у Осијеку и 1847. године и понијело је име *Гусле*. Истина, те године друштво је названо *Српско друштво црквеној цјенија*, а након реорганизације друштва 1888. године оно ће понијети име Српско пјевачко друштво *Гусле*. Ово друштво његоује црквено, потом и световно пјевање, а као хороваћа у том времену помиње се Евгениј Кротин. Након Првог свјетског рата друштво ће наступати у Београду приликом преноса мокрањчевих посмртних остатака, као и на Опленцу.

Нешто касније, 1866. године у Вуковару се окуља српска омладина и учи хорско пјевање и појање. Три године касније хор се појављује као организовано друштво под именом *Јавор*. И у овом називу друштва гусле су основни мотив (гусле јаворове, инструмент се најчешће прави од дрвета јавора), док се у знаку друштва налазе гусле. Први предсједник *Јавора* био је Јован Марковић, а друштво у Вуковару приређује концерте, светосавске беле, док између два свјетска рата наступа и на такмичењима организованим у Београду, Сомбору, Суботици.

Ако говоримо о пјевачким друштвима тога времена ред

је поменути и друга која су дјеловала на овом простору. Већ 1880. године у Даљу се оснива Српско пјевачко друштво *Лири* на иницијативу неколико угледних мјештана. Правила друштва одобрена су пет година касније, а као први предсједник помиње се Ђорђе Маринковић, док је хороваћа био учитељ Спасоје Делић. Организује разне приредбе и учествује на свим културним и националним програмима.

Српско пјевачко друштво у Винковцима основано је 1886. године на иницијативу др Ђорђа Милашиновића и монаха Арсенија Поштића. С временом, друштвом су управљали најугледнији Срби овога града, а од 1911. године понијеће име *Вила*. Као и осталима, овом друштву биће забрањен рад током Првог свјетског рата, а након њега поново се активира и између два свјетска рата постаје центар културног живота Срба у Винковцима. Учествује у бројним сусретима пјевачких друштава и у другим срединама, а организује и различите приредбе световног и духовног карактера. Залагањем предсједника, градске управе и грађанства друштво је 1938. године успјело да изгради и свој пјевачки дом на чијем ће отварању поред домаћина учествовати и друштва из Сомбора, Сремске Митровице, Београда и Борова.

У другој половини 19. вијека биће основано и Српско православно црквено друштво *Гусле* из Илока. Рад друштва помиње се у листу *Застава* 1900. године, а водили су га илочки учитељи док је хор његовао махом духовну музику и наступао по околним мјестима Фрушке горе.

У сеоским срединама наведеног краја међу првим основаним српским пјевачким друштвима помиње се оно у Пачетину које је основано 1912. године и понијело име *Слоја*. Друштво је имало свој дом, нотну архиву, а наступало је по околним мјестима, док је тридесетих година прошлог вијека имало прилику да учествује и на такмичењу у Сомбору. Друштво је имало десетак чланова, а било је активно све док је водио Теодор Црногорац, односно до почетка четрдесетих година двадесетог вијека.

Неколико година након Првог свјетског рата, односно 1923. године у Бијелом Брду оснива се Српско пјевачко друштво *Змај* чији је први хороваћа био Михајло Остојић. Хор наступа по околним селима и градовима, а обиљежава и стоту годину од рођења пјесника по којем је добило име. Крсна слава друштва била је Усјековање главе Светог Јована Крститеља, а мјештани ће овај празник обиљежавати и након гашења друштва, све до наших дана. Културно-умјетничко друштво у овом мјесту данас носи име *Змај*.

Познато је да је у Маркушици дјеловало Српско пје-

вачко друштво *Обилић* основано 1927. године које је наступало по околним мјестима и имало је свој дом.

У Бршадину се 1928. године оснива Српско пјевачко друштво *Зора* чији ће хороваћа бити Срђан Шапић, а предсједник Срета Пејић. Рад овог друштва тридесетих година помагаће и фабрика *Баиша* из Борова која ће два пута недељно слати хороваћу на пробе у Бршадин.

Тридесетих година у Борову дјелује Српско пјевачко друштво *Гусле* које је водио учитељ Васа Дабић, док се око фабрике обуће *Баиша* оснива Југословенско музичко и пјевачко друштво *Рагуша*. Први хороваћа овог друштва био је Иван Гореншек, а чланови хора били су радници ове фабрике. Предсједник овога хора био је директор фабрике Тома Максимовић.

Тих година, односно 1933. године у Осијеку се оснивају Српско црквено пјевачко друштво *Свети Сава* и Југословенско музичко друштво *Широмасјер*. СЦПД *Свети Сава* је дјеловао као црквени хор, а чинили су га углавном занатлије и чиновници. Као предсједник води га Петар Попадић, а хороваћа је био учитељ Јован Радивојевић. ЈМД *Широмасјер* се оснива на иницијативу Прокопија Узелца и неколико угледних грађана, а у духу интегралног југословенства. Хор је изводио композиције југословенских композитора, а водио га је хороваћа Карел Хлатки. Друштво учествује на парастосу краљу Александру Карађорђевићу у Народном позоришту изводећи опело Станислава Биничког. На жупском такмичењу у Сомбору 1936. године осваја треће мјесто.

155 ГОДИНА ВУКОВАРСКОГ ЈАВОРА

Посљедње у низу основаних друштава основано је у Боботи 1939. године под називом Српско пјевачко друштво *Јединство* које је имало 50 чланова, а баш као и бршадинском друштву фабрика *Баиша* је обезбиједила долазак два пута недељно хороваће Срђана Шапића. Такође, српска пјевачка друштва дјеловала су и у другим срединама па је тако оно у Славонском Броду понијело име српског пјесника Бранка Радичевића, а у Подравској Слатини носило је име Обилића.

По избијању Другог свјетског рата сва друштва су престала са радом, а након рата њихов рад није обновљен. Од свих наведених друштава данас је једино активан вуковарски *Јавор* који је свој рад обновио 1996. године и од тада непрестано дјелује до данас. Управо је ове 2021. године *Јавор* обиљежио 155 година од оснивања, односно првог окупљања хора и 25 година од обнављања рада друштва које носи име Вуковарско српско пјевачко друштво *Јавор*.

СРЂАН СЕКУЛИЋ/СРБИ.ХР

26 ГОДИНА ОД РАСПУШТАЊА ЗЛОГЛАСНОГ ЛОГОРА ЗА СРБЕ СИЛОСУ САРАЈЕВУ

Бивши логораш у злогласном логору *Силос* у Тарчину Винко Лале изјавио је да су глад и жеђ били тежи од свакодневне пребијања у овом казамату, те да су се крици и јауци заточеника ноћу чули до половине насеља.

Лале је након обиљежавања 26 година од распуштања злогласног логора за Србе *Силос*, новинарима рекао да је у овом логору владао пакао, те да су „живи завидјели мртвима“.

– У логор сам доведен ради давања изјаве, а остао сам шест мјесеци. Имао сам 75 килограма, а размијењен је са 42. У овом објекту су били дани пакла. Људи из околних објеката су ми послејери говорили да су се наши крици ноћу чули до пола насеља. Било је страшно, а глад и жеђ су били гори од свих батина које смо примили – свједочи Лале.

Он је навео да су по ћелији, у којој је било 18 логораша, за 24 часа добијали векну хљеба од 650 грама, који су резали на исто толико дијелова, као и флашу од два литра сока и литар и по воде.

Јанко Самоуковић сматра да је готово све мушко српско становништво, са мањим бројем жена, од Џаџића до Брадине било затворено у овом логору, у којем је 14 година имао најмлађи, а 85 година најстарији логораш. Он је нагласио да у ћелијама у *Силосу* није било ничега, само бетонски под на којем су спавали и канта у коју су вршили нужду.

Душан Човић, који је у *Силос* доведен 29. маја 1992, а пуштен 8. фебруара 1993. године, испричао је да су му тамо сломили ребра и вилицу, те избили седам зуба.

Бошко Томић, изасланик српског члана Предсједништва БиХ Милорада Додика, сматра да, иако су правосудне институције осудиле одређени број људи за злочине у *Силосу*, да је потребно да одговарају сви они који су допринијели да овакав логор постоји, односно, да је потребно тражити и одговорност политичког руководства за постојање оваког логора.

Градоначелник Источног Сарајева Љубиша Ћосић навео је да су логори тамна страна рата, још тамнија од ратних сукоба.

– Овај логор најбоље описује карактер рата. Није било никакве агресије, већ је вођен грађански рат, који сва три народа могу окарактерисати као одбрамбени – рекао је Ћосић. Он је нагласио да се овај логор не смије заборавити, те да је потребно његовати културу памћења. Већина логораша који су дочекали слободу данас углавном живи у прекоокеанским земљама, далеко од мјеста злочина и злогласног логора који је затворен на Светог Саву, 27. јануара 1996. године, и то два мјесеца од парафирања Дејтонског мировног споразума и предвиђеног рока за распуштање логора у БиХ.

Ранија свједочења српских логораша потврђују да је логор *Силос*, који су муслиманске власти основале 11. маја 1992. године у објекту у којем се прије рата чувала пшеница, имао све елементе злогласног логора Аушвиц из Другог свјетског рата.СРНА

ПРИКАЗАН ФИЛМ О СТРАДАЊУ СРБА У ЛОГОРУ СИЛОСУ САРАЈЕВУ

Документарни филм о страдању Срба у логору *Силос* у Тарчину приказан је у Културном центру Источно Ново Сарајево у оквиру обиљежавања 26 година од распуштања овог злогласног казамата. Савјетник српског члана Предсједништва БиХ Бошко Томић је најавио да ће покренути иницијативу да обиљежавања дана распуштања тог злогласног логора буде датум од републичког значаја. Предсједник Удружења логораша Републике Српске Анђелко Носовић подсетио је да је злогласни логор за Србе *Силос* у Тарчину један од 126 казамата на подручју ратног Сарајева, истичући да и данас нема пресуде за људе који су правили логоре.

– У Сарајеву је прије рата живјело 450.000 људи од чега 250.000 Срба. И данас се морамо упитати како је могуће да једна трећина становништва овог града доживи голготу? – рекао је Носовић.

Он и предсједник Центра за друштвена истраживања, транзицијску правду и демократију *Истина и правда* Душан Шеховац захвалили су градоначелнику Источног Сарајева Љубиши Ћосићу који је помогао да документарни филм о страдању Срба у логору *Силос* угледа свјетлост дана. Ћосић је истакао да су логори мјеста у којима су заточени невини људи и да му је жао сваког Србина који је прошао тортуре у казаматима током рата. Указао је на то да би сви народи у БиХ морали да се суоче сами са собом.

СЈЕЋАЊЕ НА МР МИЛУ ДАКИЋА (1931-2021)

Одлазак чувара истине слободног Кордуна

На православни Божић, невидљива рука, у званичним лекарским круговима означена као КОВИД-19, одвела је једног од најзнаменитијих кордунашких Срба интелектуалаца, ако не и најзнаменитијег у новије доба, мр Милу Дакића.

Кордунашки Срби имају разлог и обавезу да га се сјећају, да га цитирају, из његове писане заоставштине да уче, његово име да помињу, јер је Миле био и остао синоним завичајног интелектуалног богатства, али и синоним борбе за истину, поштење, правду, а против нељудскости, мржње, злодјела и уопште против људског лудила.

Мр Милу Дакића сам упознао прво преко његових писаних дјела, а затим сам имао част да га лично упознам. Није ми лично на великог оратора, али су његове ријечи допирале до мог ума, будиле ми потиснута сјећања, препуштена забораву као највећем непријатељу, подсјећала ме на малу шестомјесечну Милицу, очеву најмлађу сестрицу, која са мајком и шесторо браће и сестара заврши тек започети живот на злогласном страстишту Мехино стање, гдје јој је усташка кама у рукама комшије целата пререзала дјетињи вратић. Знам, тешка је ово реченица, али Миле је управо свој живот и интелектуалну моћ посветио гајењу сјећања на злочине, почињене у прошлости, али и не тако давно над нејужним кордунашким Србима. Мр Миле Дакић је за живота обављао многе значајне дужности.

Био је професор у средњој школи у Карловцу, управник Народног свеучилишта, директор Меморијалног центра *Пешрова Јора*, вишегодишњи председник Скупштине општине Војнић, а пуцањем Југославије по националним шавовима, из потребе, а не из жеље постаје суоснивач и председник Југословенске самосталне демократске странке у Хрватској, а затим и потпредседник Српског националног вијећа САО Крајине, да би касније, био председник комисије Републике Српске Крајине за ратне злочине и злочине геноцида. Као прогнаник – избјеглица у Србији био је на челу Удружења за помоћ избјеглицима и прогнанцима из Хрватске.

Није случајно што је мр Дакић био суоснивач Меморијала НОР-а Југославије и његов председник у два мандата и изузетно цијењен од стране запослених у тој установи, која је у то вријеме веома добро координисала активности између републичких меморијала.

Миле је оснивач Радија *Глас Пешрове Јоре* и српске РТВ *Пешрова Јора*, јединог „поштар“ на Кордуну и шире, који је путем радио таласа ширио морал међу српским борцима, давао наду престашеном народу, ширио истину о праведној борби Кордунаша и шире Крајишника против злослутних намјера и бјесомучних тежњи српских непријатеља. Писана заоставштина мр Дакића највеће је богатство које је оставио свом народу.

Његова књига *Бол у њрсима* најбоље је свједочанство о страдању кордунашких Срба, јер је писана на основу свједочења кордунашких мајки, чију дјецу из утроба вадише, убијаше, живу на каме набијаше, испод жила букви вадише и мајкама мртве на груди бацаше... и с разлогом је та књига добитник награде Андрићеве академије, а та иста академија је Дакићу додијелила велику награду за животно дјело.

Бројне су књиге, записи, стручне расправе које је Дакићев интелект написао и записао, бројна су и признања, али ипак недовољна, јер је изостало признање његовог Војнића.

Исправимо тај пропуст СЈЕЋАЊЕМ на Дакића, нашу интелектуалну громаду, човјека који је многе од нас учио писаној ријечи, подсјећао нас на кордунашки диван, храбрио да истрајемо у освајању знања, да волимо своју културу и брижно је чувамо.

Молио нас је Дакић да не будемо охоли, да нам освета не буде водиља, да не негирамо своју свијетлу прошлост и не умазујемо је људским изметом као што су то чинили појединци из наших редова са Меморијалним парком *Пешрова Јора* на почетку грађанског рата деведесетих прошлог вијека.

Сјетимо се дакићевих суза проливених над поцијепаном архивском грађом из Меморијалног центра, разбацаном и огађеном по околним јаругама у којима су кости наших бораца, родбине и комшија из Другог свјетског рата.

Миле Дакић није био грлати говорник, већ човјек анђeosког гласа, доброћудног погледа и честитих намјера. Саговорника је освајао благим погледом и паметним зборњем, не улазећи у идеолошка препуцавања, не јалова објашњавања историје, која јесте учитељица живота, али она има своје научне законитости.

Миле је као историчар, а превасходно као хроничар једног немирног времена мијењао себе, али није успијевао да промијени своје Кордунаше. Кад је био барјактар писања књиге *КОТАР Војнић у НОР-у и социјалистичкој изградњи*, многи су му приписивали „комуњарску“ острашћеност, а он је био само записничар једног времена, једне трагедије свог народа.

Кад је описивао суштину грађанског рата крајем деведесетих прошлог вијека, прозваше га прочетничким елементом, а он је опет био само хроничар – записничар тог времена и паћеник попут већинског дијела нашег народа.

Кад је описивао шверц и разне друге аномалије које су бацале љагу на храбру борбу кордунашких бораца, бацају љагу на њега, па му чак и физички пријетише, управо они који окаљаше свијетли лик кордунашког борца и који се обогатише у рату, стекоше некаке дипломе о „завршеним“ школама, иако таквих школа на Кордуну није ни било, а није било ни услова за нормално функционисање школског система.

Мр Миле Дакић је оданост свом народу и његовој борби за опстанком платио неправедним утамничењем у казамату државе свог поријекла и највећег интелектуалног давања, у сад већ самосталној држави Хрватској, гдје га смјестише уз помоћ његових српских „пријатеља“.

Своју невиност је доказао након неколико тамничарских година, али су оне оставиле дубоку рану у његовом, већ ионако рањеном срцу и помогле да нас напусти, а итекако нам је још увијек потребан, посебно његовој ћерки Драгани и удови Мири.

Драги земљаци Кордунаши, ово је само дјелић разлога због којег треба да се сјећамо нашег Дакића, да и даље изучавамо његова објављена дјела, да му се одужимо за све што је учинио за Кордун и да се изборимо да једна улица у Бусијама, Батајници... понесе његово име.

Свима желим добро здравље и срећнији живот у новим стаништима, а посебно желим све најбоље нашим сународницима који преживјеше страдање на Кордуну, или се касније вратише у своје опљачкане и девастиране домове. **МИЛЕ М. БЈЕЛИВУК**

ПРЕМИНУО ИСТОРИЧАР СВЕТОЗАР ЛИВАДА

Истакнути српски историчар и револуционар отишао у вјечност

Познати историчар и социолог Светозар Ливада преминуо је након дуге и тешке болести у Загребу у 94. години, саопштила је његова породица.

Ливада, који је преминуо у четвртак, рођен је 14. марта 1928. године у сеоској породици у селу Горње Примисље, у општини Слун, на Кордуну.

Био је партизански борац, писац, филозоф, демограф, историчар, социолог и човјек који је упорно радио на обнови српских институција на територији данашње Хрватске, а посебно је бринуо о положају сељака.

Као веома млад ступио је у партизанске борбене јединице у свом селу. Рањен је неколико пута, а након тешког рањавања у болници је лежао непрекидно седам година и

за то вријеме урађене су му 42 операције.

Посебну подршку током лијечења у Великој Британији дао му је син британског председника Винстона Черчила.

Послије изласка из болнице Ливада се окреће школовању и завршава гимназију,

АУТОР КОРДУНСКОГ РЕКВИЈЕМА

Симо Рајић, бивши народни посланик у хрватском Сабору је у изјави за загребачке *Новости* истакао да је отишао човјек специфичне, богате биографије и огромне енергије.

– Улазио је у сукобе с неистомисљеницима знајући да ће због тога бити жигосан и деградиран. Волио је свој народ, али никад није урадио ништа лоше за други народ с којим смо живјели и с којим смо судбински повезани. Учинио је све да као истакнути рурални социолог и демограф, документује судбину српског народа. Болио га је историјски слом Срба у Хрватској, посебно етничко чишћење крајишких простора 1995. Био је племенит човјек, у последњем рату обилазио је страстишта и помагао унесрећеном народу. Годинама је указивао на биолошку бесперспективност Срба у Хрватској јер се из избјеглиштва вратила старија популација која је дошла умријети на свом огњишту. У књизи *Кордунашки реквијем* написао је слалом кроз историју нестајања Срба наводећи колико је Срба било и гдје смо нестајали. У *Кордунашким реквијем* који је издао 2008. године Ливада је изнио податак да је од укупно погинулих партизанских бораца из Хрватске било чак 5.500 кордунашких бораца

потом и Филозофски факултет, а касније је и докторирао.

Био је човјек огромне енергије и вријеме провео у болници инспирисаће га да оснује постдипломске студије геронтологије при Медицинском факултету у Загребу.

Оснивач је престижног научног часописа *Социологија села*. Био је председник неколико удружења и организација које су окупљале Србе у вријеме пред распад Југославије, као и за вријеме грађанског рата у Хрватској.

И поред тога што је био ратни војни инвалид, неуморно је радио на терену као члан Комисије за утврђивање ратних злочина, а касније истражујући живот на селу.

Био је један од ријетких људи који се докопао ратног дневника у рукопису Алојзија Степинца. Када га је прочитао схватио је да дневник никад неће бити штампан нити објављен јер је у дневнику Степинац осудио сам себе, као и да политичке структуре Хрватске то никад неће дозволити.

Светозар Ливада је објавио на стотине стручних радова из области социологије и других друштвених наука и права.

Објавио је велики број научних радова и десетине књига *Етничко чишћење – злочин вијека*, *Озаконени злочин стољећа*, *Кордунашки реквијем*, *Биолошки слом и нестајање Срба у Хрватској*.

Прошле године објављена је књига Весне Ивановић *Светозар Ливада – мали њрлоћ о изнимном животној про- филу*.

ОВАКО ЈЕ ГОВОРИО СВЕТОЗАР ЛИВАДА

Туђман је заговарао геноцид према идеологији Алојзија Степинца

Светозар Ливада је у интервјуу који је дао Сбањалучком дневнику *Глас српске сликовито описао судбину Срба у Хрватској*.

– Званична хрватска политика је – ево вам ваши завичаји, слободно умрите, али што прије и ми ћемо вам у томе помоћи. Срби данас живе у селима у којима нема живота, елементарних ствари за живот. Нема ни потомака. Просјечна старост тих људи је око 58 година. Њихова једина друштвена активност су сахране.

Осврну се и на стање у градовима.

– У градовима је Србима одузето станарско право. Немају посла. Живе под сталним тензијама. У протеклом рату почињени су страшни злочини. Све је довело до тога да један народ, који седам вијекова живи на овим просторима, данас полако, али сигурно биолошки нестаје.

Сматрао је да није трагично што су Срби у Хрватској национална мањина, али је упозоравао на угрожену људска права.

– Проблем је што се Срби третирају као грађани нижег реда. На сцени је права пандемија мржње према Србима и свему што има тај предзнак. Један од хрватских министара рекао је да су Срби добили оно што су тражили. Та врста стигматизације је присутна на сваком кораку. Хрвати су склони стварању лажне митологије. Они, на примјер, Франу Туђмана називају оцем нације, што значи да су пристали да буду копилад поред својих живих родитеља. Туђман је толико мрзио

Србе да их није називао правим именом већ православним Хрватима. Расистичком изјавом да је „сретан што му жена није Српкиња или Јеврејка“, он је Гебелсовском пропагандом покренуо класични етно-бандитизам са обиљем фалсификата – да су Срби биолошки дефектни. Тиме је спроведено највеће етничко чишћење које је икада игдје извршено, а које се и данас на перфидан начин спроводи.

Темељно се бавио улогом Католичке цркве. – У једној од својих књига писао сам и о улози Католичке цркве у злочинима почињеним током Другог свјетског рата. У преписци са Ватиканом Анте Павелић једном приликом наводи да је пократио 240.000 Срба. Папа му је тада одговорио „добро је, то је пobjеда католичанства“.

Био је један од ријетких Срба који је прочитао Степинчев дневник, његову интимну исповиест.

– Степинац наводи да су Срби и Хрвати толико два различита свијета да их ни Бог не може изједначити. А што се тиче православља, каже он, ту нема човјека, морала, ни поштења. То је, дакле, комплетна негација Срба и хришћанске вјере. Нажалост, то је била и нека врста налога за оно што се касније догодило. Када је Туђман лансирао тезу да је геноцид корисна ствар за поправљање историје, а да су Срби реметилачки фактор, треба се присјетити онога што је Степинац говорио о Србима и ствар ће бити јаснија

ПРИЈАТЕЉИ И РОДБИНА ИСПРАТИЛИ ЈОВИЦУ ПУПОВЦА

Први глас Тронеђе отишао у легенду

Јовица Пуповац (60) преминуо је 15. јануара од посљедица можданог удара, само дан прије свог рођендана. Сахрањен је на Бежанијском гробљу где се окупио велики број рођака и пријатеља да испрати овог великог човјека. Иза њега су остале ожалошћене мајка Вукова, супруга Мира, ћерке Ђурђа и Јелена и сестре Љиљана и Смиља.

Пуповац је рођен у Зеленграду у сјеверној Далмацији од оца Ђуре и мајке Косе. После је средњошколских дана, завршио је Машинску школу, пут га је одвео у Београд где је служио војску у почасној гарди. Запослио се у Београду, али увијек га је срце вукло у родни Зеленград где је и засновао породицу са супругом Миром и добио ћерке Ђурђу и Јелену. Тако је и ратних година био уз свој народ у Крајини.

Пјесму је волио од ране младости, ту љубав је дијелио са осталим члановима породице. У својим двадесетим годинама постаје члан групе Тронеђе чији су чланови препознали његов таленат. Хит и крајишка химна *Нема раја без роднога краја* је пјесма Тронеђе, за коју је текст написао Баја Мали Книнца, а музику Јовица Пуповац на касети коју је издао *Јуџион*, 80-их година под називом *Изворне пјесме Далмације, Лике и Крајине*. Познати су и њихови хитови *Од Бенковца до Београда*, *Сикџала је као синџера*, *Ој Тронеђе*, *Нек' се ори, ори*, *Гледам куле изнад Зеленграда*...

У пјесмама је често опјевао свој Зеленград из којег је најалост са својим народом морао да оде у Олуји, и крене испочетка у Београду са својом породицом.

Љубав према музици и према свом народу није јењавала тако да је Пуповац опет окупио Тронеђу и кроз пјесму олакшавао муку избјегличку и чувао сјећање на Крајину. И то не само по Србији, него цијелом свијету јер је обишао све континенте.

Поред Тронеђе пјевао је и са Жаретом Ђукићем, Милом Делијом...

Разговарајући са његовим пријатељима, сви су говорили колико је Јовица Пуповац човјек великог срца, који је читав живот стицао велики број пријатеља, кумио се, где год је одлазио.

Његова породица истиче да су благословени што су имали баш њега за сина, брата, оца, супруга...

Дугогодишњи пријатељ Јовице Пуповца био је Рајко Радан. Дути низ година пјевали су заједно, дружили се и чували успомену на завичај.

— Још увијек не могу да се опоравим од овог великог губитка за све нас. Било је задовољство познавати га и толике године радити са њим. Волио је свој народ, кроз наше пјесме чували смо успомене на завичај и обичаје. Јовица је неспорно био наш најбољи вокал, и тешко ће ико замијенити његов глас, али он је прије свега био велики човјек. Поштен, искрен, скроман, људина.

Радан нам је рекао да су почели да припремају нови албум, и из поштовања према Јовици морају и да га заврше иако ће бити много тешко наћи замјену за њега. Чланови Тронеђе и велики Пуповчеви пријатељи су и Ђорђе Станић Чађо и Слободан Вујасиновић.

Нешо Вукас из групе *Коријени* такође је био на сахрани да испрати свог великог пријатеља Јовицу Пуповца и навео како је ово за њега велики губитак. На друштвеним мрежама данима се пријатељи и поштовани Пуповчеве музике опраштају од њега.

Јована Хрвачевић се од Јовице опростила ријечима „Некада се орила Буковица, Крајина, Србија од твог прељепог громког гласа а данас заћуташе поља ливаде и жита, паде магла на наше Крајишнике и све Србе широм свијета јер је заиста губитак превелик. Ђути просјек и Велебит дријема све што прође повратка му нема. Али остају твоје пјесме уз њих ћемо се рађати и умирати! Твоја браћа из Тронеђе, твоји Крајишници вјечно ће чувати успомену на тебе. Твоја душа је отпутовала Далмацији твојој туги Земљи Вука и Пастира. Опјевао си све србске земље, оне окупиране а и оне слободне! Пјевао си *Нема раја без роднога краја*, и заиста нема. Твоја душа је настанила Небеску Крајину, а твоје срце је у твојој жалу на огњишту остало у твојој Буковици, твојој Крајини.“

ДРАГАНА БОКУН

Преминуо генерал Андрија Рашета

У Београду је, 7. децембра 2021, преминуо генерал-пуковник у пензији, Андрија Рашета (86). Рођен је, као најстарије дијете Душана и Ђуке Рашете на празник Светог Алимпија Столпника 1934. године у Доњем Лапцу, да би, како то православни обичаји и налажу био крштен у јануару 1935. године у мјесној цркви посвећеној Силаску Светог Духа. У вријеме Другог свјетског рата Андрија креће у школу у Доњем Лапцу где завршава прве три године основне школе. Био је опуномоћеник ЈНА у разговорима са владама Словеније и Хрватске, за контакт са мисијом УН. Био је члан државне комисије СФРЈ и СРЈ за контакт са снагама УН, до пензионисања 1992. године.

Соке дужности од нивоа батаљона до армије и армијске области, био је и замјеник начелника Генералштаба ЈНА.

Био је опуномоћеник ЈНА у разговорима са владама Словеније и Хрватске, за контакт са мисијом УН. Био је члан државне комисије СФРЈ и СРЈ за контакт са снагама УН, до пензионисања 1992. године.

У чин генерал-мајора унапријеђен је 1983, превремено у чин генерал-потпуковника 1988, а у чин генерал-пуковника 1991. године.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом Народне армије са сребрним звијездом, Орденом за војне заслуге

са сребрним мачевима, Орденом за војне заслуге са златним мачевима, Орденом народне армије са златном звијездом, Орденом братства и јединства са сребрним вијенцем и Медаљом УН.

Као официр ЈНА 1963. године учествовао је у мировној мисији УН на Синају у арапско-израелском рату вођеном око превласти над Суецким каналом.

Свој посљедњи интервју генерал-пуковник Андрија Рашета дао је листу *Српско коло* (број 61). У њему је говорио о несхватљивој незаинтересованости званичног Београда према Словенији, односима у Генералштабу, сусретима са Туђманом, непристојним понудама хрватског режима, дешавањима у Вуковару и Овчари. За пропаст РСК оптужио је крајишке политичаре. Себе је дефинисао као Србина југословенског опредјељења који презире сваки вид национализма.

ПРОШЛО ЈЕ 80 ГОДИНА ОД ЈЕДНОГ ОД НАЈВЕЋИХ УСТАШКИХ ЗЛОЧИНА НА ПАПУКУ

КРВАВА СЛАВА У КОМЕТНИКУ 1942.

Крај спомен обиљежја у средишту села Коментник недалеко од Воћина, одржана је комеморација у знак сјећања на цивиле српске народности убијене 13. и 14. јануара 1942. године.

Осамдесета годишњица тог страшног усташког злочина обиљежена је пригодним говорима, полагањем вијенаца крај спомен-костурнице и полагањем ружа у подруму куће у Воћину, где су недужни људи прије погубљења били заточени. Био је то један од највећих усташких злочина током Другог свјетског рата на Папуку, почињен у знак одмазде због губитака у окршају с партизанским јединицама.

Епископ пожешко-славонски Јован Ђулибрк је рекао да није било случајно да се злочин догодио на обиљежавање Нове године по јулијанском календару.

— У Другом свјетском рату највише се убијало на празнике и на сеоске славе јер је требало радост претворити у тугу. Тронеђе је прије свега љубав претворити у мржњу јер су се надали да ће мржња завладати, да ће они који ће преживјети, постати једнаке звјери као што су они сами — рекао је владика Јован.

Предсједница Вијећа срп-

ске националне мањине Вировитичко-подрavsке жупаније Милена Лазић истакла је да су страдалници, иако већ погођени првом ратном годином, ипак припремали обиљежавање славе.

— Нису је дочекали, а они који су преживјели свакако у те дане нису имали мира. Тронеђе је годинама након вјежбати не само тај мир, него радост живота и сусрета са ближњима, које год они вјере и нације били. Данас се сјећамо тих наших сељака и занатлија, младих и старих, мушкарца и жена. Сјећамо се свих оних који су тај ужас проматрали окамењени у страху за животне својих породица. Ни њима није могло бити лако — рекла је Милена Лазић.

О околностима злочина и

истраживањима које је провео у раду на попису жртава, говорио је историчар Милан Радановић.

— У два дана, у два мјеста убијено је 259 становника, а у наредним данима убијене су још двије становнице. Жртве су прије убиства биле понижаване и пребијане, а том свирепости усташе су цијелом крају жељеле поручити да се било каква подршка партизанском устанку не исплати — рекао је Радановић.

Замјеница предсједника Српског народног вијећа и саборска заступница Драгана Јецков нагласила је да је трагедија мјештана вођинских села само један у низу злочина који су задесили српски народ у Другом свјетском рату. **Г. ГАЗДЕК/НОВОСТИ**

Обнавља се споменик српским жртвама у Драчеву код Чапљине

Цијела је Херцеговина „засијана“ споменицима српског страдања из прошлих ратова, а нарочито из Другог свјетског рата. Многи су више пута рушени и девастирани. Један од њих, споменик жртвама усташког злочина у селу Драчево код Чапљине, требало би да ускоро буде обновљен, а иницијативу је покренула Српска православна црквена општина у Чапљини. У Драчеву код Чапљине је убијено више од 70 Срба из Драчева, Сјекоса, Кљенка, херцеговачких Глушаца, Дубравице, Колојања, Церовице, Вишића и појединаца из других мјеста.

Ребац довео је Вукана на гомилу убијених и полумртвих Срба и пуцао у њега два пута, али ниједан метак није погодио тијело жртве. Јово Ђорић је био тешко рањен у главу.

Јово и Вукан су се притајили међу лешевима. Злочинци су после убијања отишли у оближњу биртију Хрвата Боже Крвавца где су пили и веселили се уз хармонику. Вукан и Јово су то искористили и побјегли. У току ноћи Хрвати су се вратили на мјесто злочина. Убијене и оне који су још давали знаке живота су затрпали у ископану рупу. Сутрадан су тај терен, заједно са затрпаном рупом, преорали и на њему засијали сирак а потом похасили Србе са подручја Доњег Храсна — Колојања, Дубравице и Церовице и још неке.

Наредне ноћи су их све поубијали. Прво су дио њих поклали на десној страни Неретве, на локалитету Опуген близу Габеле. Потом су се вратили до жељезничке станице Крупа и преостале Србе камионима одвезли до варошице Опуген испод Метковића и тамо их убили.

Са њима је убијен и Страхина Тохол (Лазара) из Чапљине, који је претходне ноћи побјегао са јаме у Хутову, али је ухваћен негде у Поповом пољу па возом спроведен до Крупе.

У поменутих злочинима убијено је више од 70 Срба из Драчева, Сјекоса, Кљенка, херцеговачких Глушаца, Дубравице, Колојања, Церовице, Вишића и појединаца из других мјеста.

Послије рата тијело жртава су пренијета на православно гробље у Драчеву, где им је подигнут споменик. Међутим, и овдје српске жртве нису имале мира па је споменик 1992. оскрнављен и дијелом порушен.

МИЛЕНКО ЈАХУРА / ЈАДОВНО

ТУЖИЛАШТВО СРБИЈЕ ДА ИСПИТА ФАДИЛУ МУЈИЋ ЗА ЗЛОЧИН НАД СРБИМА У КРАВИЦИ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позива Тужилаштво за ратне злочине Србије да испита Фадилу Мујић из Удружења *Мајке Сребренице* у вези са монструозним злочинима почињеним над Србима у селу Кравица 7. јануара 1993. године. Мујићева је дала интервју МТВ *Игман* у коме потврђује да су муслиманске снаге на челу са Насером Орићем планирале напад на српско село Кравица, као да је велики број жена из Сребренице, укључујући и њу саму, учествовало у том масакру и пљачки. У овом јавном свједочењу јасно се види да се радило о добро смишљеном плану чији је циљ био убијање и етничко чишћење Срба и уништавање свега што је српско у Кравици.

Линта наводи да наведени интервју представља дубоку увреду за жртве, њихове породице и преживјеле јер Фадила Мујић говори да је и она жељела да учествује у нападу и оправдава убиства Срба чињеницом да су тражили храну. На Божић 1993. године свирепе је убијено 49 Срба а најстарија жртва је имала 90 година. Село је систематски опљачкано и запаљено је близу 700 српских кућа, око 2.000 помоћних и око 30 друштвених објеката. Више од 1.000 становника остало је без кућа у једном дану и кроз снијег се пробило према Дрини избегаваши сигурну смрт.

Линта истиче да још увијек не постоји ниједна судска пресуда пред Судом БиХ за почињена свирепа убиства Срба у Кравици и више од сто српских села и заселака на подручју средњег Подриња. Такође, не постоји ни пресуда за брутално мучење и убиства заробљених српских војника и цивила у сребреничким логорима. Тужилаштво БиХ и поред бројне материјалне документације, није досад подигло оптужницу за масовне злочине над Србима у Кравици и средњем Подрињу. Главни циљ Тужилаштва и Суда БиХ јесте да, пристрасним и непрофесионалним приступом, оправдају безочну лаж да су Срби агресори и злочинци а Муслимани ослободници и жртве. Због тога Тужилаштво за ратне злочине Србије има законску и цивилизацијску обавезу да покрене истраге и подигне оптужнице за злочине над Србима у Кравици и на многим другим мјестима у БиХ и Хрватској.

ПАТОЛОШКИ ИЗЛИВ МРЖЊЕ ШЕФИКА ЏАФЕРОВИЋА ПРЕМА СРБИМА

Изјаву бошњачког члана Предсједништва БиХ Шефика Џаферовића, поводом прославе Дана Републике Српске, који је учеснике свечаног дефила упоредио са нацистичким одредима смрти је патолошки излив мржње према Србима, оцјењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Тешки србомрзац Џаферовић иде корак даље и Дан Републике – 9. јануар бесрамно упоређује са Кристалном ноћи тј. са 9. новембром 1938. године који означава почетак отвореног прогона и убијања Јевреја односно почетак Холокауста у нацистичкој Њемачкој.

Џаферовић безуспјешно и провидно прави дрску замјену теза. Права истина јесте да је српски народ у Другом свјетском рату доживио геноцид који су починили хрватски и муслимански нацисти. Припадници оружаних снага НДХ били су у значајном броју муслимани што показује да су активно учествовали у спровођењу усташке политике потпуног уништења српског народа. Такође, права истина је да 9. јануар, када је основана Република Српска, није почетак агресије на БиХ и геноцида над муслиманима како то тврде бошњачки шовинисти већ представља политички облик борбе да би се спријечило поновни геноцид над Србима и сачувала национална права и идентитет. Република Српска је настала у миру и 9. јануара 1992. није планиран нити почињен било какав злочин.

Линта истиче да Шефик Џаферовић сноси огромну одговорност за масовне злочине које су током 1994. и 1995. године муцахедини из одреда *Ел Муцахедин* починили над Србима на подручју Возуће и шире. У то вријеме центром Службе државне безбједности Зеница управљао је управо Шефик Џаферовић који није ништа урадио да злочини над Србима буду спријечени а камоли да почињеници буду кажњени. Крајње је вријеме да Тужилаштво у Београду против њега подигне оптужницу за ратни злочин против заробљеника и цивила српске националности. Поред тога, Шефик Џаферовић бесрамно ћути на чињеницу да низ улица и установа у Сарајеву носе имена по личностима које су имале истакнуте функције током постојања усташког режима и НДХ.

Република Српска настала из страха српског народа да се не понови геноцид

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта упућује најсрданије честитке руководству и свим грађанима Републике Српске поводом Дана Републике Српске – 9. јануар и жели мир, благостање, просперитет и много успјеха у раду.

Република Српска је настала као израз потребе за очувањем идентитета и државности Срба, као конститутивног народа у Босни и Херцеговини, али и као израз страха српског народа да се не понови геноцид из времена НДХ у околностима разбијања југословенске државе. Неоспорна је чињеница да је Република Српска од завршетка рата до данас изложена бруталним притисцима бошњачке политичке и интелектуалне елите и западног дијела међународне заједнице.

У протеклих 26 година од потписивања Дејтонског споразума, нарочито у периоду од 2000. до 2006. године, дошло је до неуставног преноса низа надлежности са Републике Српске на нивоу БиХ. То је чињено антидејтонским одлукама Високог представника, Уставног суда и Парламентарне скупштине БиХ, као и доношењем подзаконских аката Савјета министара.

Линта истиче да је будућност БиХ могућа само ако се досљедно поштује Устав БиХ, односно повратком на изворни Дејтонски споразум. БиХ је према Уставу сложена држава коју чине два државотворна ентитета са високим степеном самосталности и органима власти независним од институција у Сарајеву. Ентитети имају своју територију, становништво, организацију власти, своје органе,

државне симболе и све оно што државу чини државом на унутрашњем плану. У члану 3 Устава тачком 1 су таксативно набројане надлежности институција БиХ. Истим чланом, тачком 2, прописано је да све државне функције и овлашћења која Уставом нису на нивоу БиХ припадају ентитетима.

Из ове одредбе јасно прозилази да БиХ не може добити надлежности нити обављати било које послове који нису предвиђени Уставом. Уставне промјене морају бити искључиво резултат консензуса и компромиса легалних и легитимних представника Републике Српске и Федерације БиХ, јер је и сама Босна и Херцеговина резултат компромиса, а не последица притиска, пријетњи и наметања како је било у претходном периоду.

ЗАХТЈЕВ ТУЖИЛАШТВУ СРБИЈЕ ДА ПРОЦЕСУИРА ОДГОВОРНЕ ЗА УБИЈЕНЕ СРБЕ ИЗ СКЕЛАНА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поново тражи да Тужилаштво за ратне злочине Србије процесуира одговорне за монструозно убиство 305 Срба из Скелана и околних села у сребреничком крају током рата, од којих је 69 убијено 16. јануара 1993. године. У јутарњим часовима 16. јануара прије 29 година почео је напад муслиманских снага под командом Насера Орића на српска села Кушиће, Ђосиће, Калиманиће и још нека, а затим и Скелане, убијајући, пљачкајући и палећи све што је српско. Муслимански војници су већи број српских цивила убили, испред самог моста преко Дрине и на њему, приликом покушаја Срба да сачувају голе животне одласком у Србију.

Од 69 настрадалих Срба, двије трећине били су цивили, међу којима неколико дјеце и 15 жена. Рањено је 165 мјештана. Од 30 заробљених Срба половина није преживјела мучења у сребреничким

мучилиштима, а њих четворо се још воде као нестали. Муслиманске снаге из сребреничке енклаве су током Одбрамбено-отаџбинског рата систематски нападале српска села на подручју општина Сребреница, Братунац и шире убијајући и уништавајући све пред собом.

Линта истиче да је прошло 26 година од завршетка рата, а још увијек не постоји ниједна судска пресуда пред

Судом БиХ и пред Хашким трибуналом за почињена свирепа убиства Срба у Скеланима, околним селима, као и на подручју средњег Подриња. Такође, не постоји ни пресуда за брутално мучење и убиства заробљених српских војника и цивила у сребреничким логорима. Бројне чињенице потврђују да је правосуђе БиХ етнички мотивисано и у функцији бошњачке политике с циљем да се оправда брутална лаж да су Срби агресори и злочинци, а Муслимани ослободници и жртве. Србија треба да покрене снажну политичку и дипломатску борбу у међународној заједници за истину о страдању српског народа на подручју Сребренице, Братунаца и осталих општина средњег Подриња током Одбрамбено-отаџбинског рата. Нема трајног мира и помирења без истине о страдању српског народа, без поштовања српских жртава и кажњавања муслиманских злочинаца.

Србија да у већој мјери помаже Србе у ФБиХ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта сматра да Србија има обавезу да у континуитету и у далеко већој мјери помаже Србе у Федерацији БиХ јер им пријети нестанак, посебно у општинама гдје су мањина. Срби су заостављени у свим областима друштва што потврђују многе чињенице. У српским селима нема струје, воде, путева, продавница, мобилне мреже, амбуланти а многе куће нису обновљене. Срби иду код љекара у мјеста која су удаљена више десетина километара.

Српска дјеца иду у школе које су удаљене 10–15 више километара. У школама у општини Гламоч и другим мјестима у Федерацији БиХ српска дјеца не уче српски језик и националну групу предмета. Економска ситуација је катастрофална. Живот

у тим селима, за малобројне српске повратнике је веома тежак и треба им конкретна и редовна помоћ Србије у области пољопривреде, сточарства и занатства, као и у обнови инфраструктуре, да би опстали на својим огњиштима јер кантоналне и локалне власти не обраћа-

ју никакву пажњу и игнорису бројне проблеме нашег народа.

Линта истиче да су Срби потпуно маргинализовани што се тиче запошљавања у јавној управи. Према подацима омбудсмана БиХ од 3.800 запослених, само 97 Срба ради у неком од органа

власти. Од укупно 2.350 запослених у кантонима само је 71 Србин. У шест кантона са бошњачком већином у чак 24 министарства од постојећих 46 нема запосленог ниједног Србина.

То јасно показује да власт у Федерацији БиХ крши Устав и принцип мултиетничности и спроводи политику цементирања етничког чишћења српског народа. С друге стране, положај Бошњака у Републици Српској је далеко бољи него положај Срба у Федерацији БиХ. Због тога је важно да Србија кроз дијалог са властима у Сарајеву инсистира на запошљавању Срба у државном и јавном сектору и да инсистира да српска дјеца могу да уче српски језик, ћирилицу и националну групу предмета у Федерацији БиХ.

Тужилаштво Србије да покрене поступке за злочине над Србима у Масленици

Хрватска је прије 29 година у војно-полицијској акцији *Масленица* извршила агресију на јужни дио Републике Српске Крајине, подсећа председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Главни кривац за агресију на српску територију биле су мировне снаге Уједињених нација (УНПРОФОР) које су требале да буду гарант мира и којима су крајишки Срби вјеровали да ће их заштити од проушташког режима Фрање Туђмана. Акција *Масленица*, која је започела 22. јануара 1993. године, била је по свом карактеру злочиначка јер је стратешки циљ био прогон српског народа са подручја Равних Котара са циљем стварања етнички чисте Велике Хрватске. Хрватске војне и полицијске снаге су починиле језиве злочине над срп-

ским цивилима и заробљеницима и систематски пљачкале, палиле и уништавале све што је српско. Посљедице злочиначке акције *Масленица* су око 10.000 прогнаних Срба из Равних Котара и 348 српских жртава, међу којима 35 жена и троје дјеце млађе од 12 година.

Посебно су страдала три српска села Ислам Грчки, Кашић и Смоковић, као и Срби и њихова имовина из мје-

шовитих села Мурвица, Црно, Земуник Горњи, Пољица и Ислам Латински.

Линта позива, по ко зна који пут, српско Тужилаштво за ратне злочине да коначно покрене кривичне поступке за масовне злочине над Србима који су се десили у злочиначкој акцији *Масленица*, међу којима је и онај на превоју Мали Алан на Велебиту када су на звјерски начин убијена 22

припадника Војске РСК. Тужилаштво за ратне злочине је предмет са бројним доказима о поменутом злочину на Малом Алану предало хрватском тужилаштву још 2013. године.

Прошло је 9 година и хрватско тужилаштво није учинило ништа на процесуирању одговорних за монструозни злочин на Малом Алану. Главну одговорност носе Фрањо Туђман и генерали Јанко Бобетко, Анте Готовина, Анте Росо, Мирко Норац, Младен Маркач и Агим Чеку.

Ово је један у низу доказа да је хрватско правосуђе етнички мотивисано и у функцији оправдања безочне измишљотине да су Срби агресори и злочинци а Хрвати ослободници и жртве. Бројне чињенице потврђују да се у Хрватској величају и славе злочинци а српске жртве прешућују, понижавају и негирају.

Хрватска се није суочила са својом прошлошћу

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује, поводом 30. годишњице међународног признања, да се Хрватска није суочила са својом мрачном прошлошћу. Хрватска није признала да је проушташки режим Фрање Туђмана извршио агресију на српски народ у низу хрватских градова и мјеста и на крајишком подручју с циљем стварања етнички чисте државе без или са што мање Срба. Хрватска није процесуирала масовне злочине над српским цивилима и ратним заробљеницима, није ексхумирала српске жртве са познатих гробних мјеста и није идентификовала посмртне остатке српских жртава који се налазе у заводима за судску медицину.

Хрватска обиљежавањем злочиначке акције *Олуја* слави прогон и страдање крајишких Срба. Хрватска слави злочинце који су наредили или починили злочине над Србима или нису спријечили злочине. Хрватска плански крши национална и људска права престалих Срба јер не поштује властити Устав, Уставни закон о правима националних мањина, друге законе и преузете међународне обавезе. Хрватска систематски опструше спровођење Анек-

са 7 Бечког споразума о сукцесији под називом *Приватна својина и стицена права*. У наведеном анексу јасно стоји да свим грађанима и правним субјектима морају бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. 12. 1990. године и сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама морају бити проглашени ништавним.

Линта истиче да је у Хрватској на дјелу историјски ревизионизам и рехабилитација усташтва у претходних 30 година. У хрватским градовима и мјестима улице се називају по министрима усташке Владе Мили Будаку и Јулију Макану и другим истакнутим личностима из времена НДХ. Хрватска од 1993. године исплаћује пензије преживјелим усташама и домобранима и

члановима њихових породица. У Закону о празницима, споменданима и нерадним данима из 1996. године 15. мај је одређен за дан сјећања на хрватске жртве слободе и независности којим су усташе и остали припадници оружаних снага НДХ проглашени борцима за слободу.

Усташки поздрав „За дом спремни“ прва је озаконила Влада Ивице Рачана 2001. године, када је Министарство управе донијело одлуку да је Статут *Удруге бојовника ХОС-а* са поздравом „За дом спремни“ у складу са Законом о удружењима, што је постало темељ за одобравање каснијих таквих захтјева. Наведени поздрав је, између осталог, додатно озаконен кроз срамне одлуке Савјета за суочавање са прошлошћу хрватске Владе из 2018. године и Високог прекршајног суда у Загребу из 2020. године у случају србомрзачке пјесме *Бојна Чавољаве* Марка Перковића Томпсона. Хрватски сабор је покровитељ комеморације убијеним усташким злочинцима у Блајбургу. Поред тога, Хрватска намјерава обновити усташко гробље у Загребу са таблом која слави пале „хрватске војнике“ и низ других примјера.

Линта позива министра Селаковића да упути протест Хрватској због хапшења Бошка Каралића

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта најоштрије осуђује скандалозно хапшење Србина Бошка Каралића из Негославаца код Вуковара под сумњом да је наводно починио ратни злочин против цивилног становништва.

Поред Каралића, хрватска полиција је привела још седам Срба из села Негославици али су они послје испитивања пуштени на слободу. Каралић је већ раније хапшен због сумње да је наводно учествовао у ликвидацији рањеника који су евакуисани из вуковарске болнице, али је у притвору задржан три дана јер није било ваљаних доказа против њега. Хапшења Каралића и других Срба имају за циљ вршење константног притиска на српско становништво како би дошло

до стварања панике и даљег исељавања из српских средина у источној Славонији, Барањи и западном Срему и шире. Такође, ова хапшења имају за циљ да спријече потенцијалне повратнике од враћања у Хрватску. У највећем броју случајева предложени докази и свједоци против Срба су невјеродостојни, а оптужбе потпуно неосноване.

Линта позива министра спољних послова Николу Селаковића да упути најоштрији протест хрватском министру спољних и европских послова Гордану Грлићу-Радману због хапшења Бошка Каралића. Ради се о човјеку који, и поред притисака, одласка на информативне разговоре и привођења, није напуштао своје имање што јасно потврђује чињеницу да није починио кривично дјело ратног зло-

чина против рањеника и цивила. Линта подсећа да је недавно ухапшен Драган Митровић из барањског села Каранац од стране хрватске полиције под оптужбом за наводни ратни злочин над цивилима у Барањи током 1991. и 1992. године.

Постало је очигледно да Срби сметају оним снагама у Хрватској које желе да Источна Славонија, Барања и Западни Срем остану без Срба.

Такође, очигледно је да хрватско правосуђе није независно и непристрасно већ инструмент спровођења политичких циљева хрватске власти. Једна од циљева јесте оправдање срамне и анти-српске Декларације о Домовинском рату према којој су Србија и Срби агресори а Хрвати жртве које су водиле ослободилачки рат.

АКТИВНО СЕ БОРИТИ ПРОТИВ НЕГИРАЊА ГЕНОЦИДА НАД СРПСКИМ И ЈЕВРЕЈСКИМ НАРОДОМ

Поводом Међународног дана сјећања на жртве Холокауста – 27. јануар, да никад не смијемо заборавити огромно страдање јеврејског народа, истиче председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Наша је морална, људска и цивилизацијска обавеза да искажемо најдубљи пијетет према шест милиона страдалих јеврејских цивила од стране нацистичког режима и његових савезника. Срби се увијек сјећају заједничке трагичне судбине два народа која их је још више повезала како се зло библијских размјера не би више поновило. Судбина коју су нацисти и њихови савезници намијенили Србима и Јеврејима на овим просторима била је врло слична а то је потпуно истребљење и уништење. Паралелно са уништавањем јеврејског народа у Европи, српски народ је доживио непојмљиви геноцид у НДХ, односно на подручју данашње Хрватске, БиХ и Срема све до Земуна. Због јачања ревизионизма у нашем окружењу, и шире у Европи и свијету, потребно је водити активну борбу против ревизије историје чији је циљ негирање геноцида над јеврејским и српским народом и драстично умањивање жртава два народа. Линта сматра да Србија треба да донесе Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској с циљем да се започне правна, политичка и дипломатска борба за међународно признање геноцида над српским народом у НДХ. То конкретно значи да државе потписнице Конвенције о спречавању и кажњавању геноцида и међународне организације у својим парламентима донесу резолуције којима се масовно истребљење Срба од стране усташког режима у НДХ признаје као геноцид. Поред тога, веома је важно да се за Дан сјећања на геноцид над Србима одреди дан оснивања Независне Државе Хрватске – 10. април. Главни разлог јесте чињеница да је оснивањем НДХ започела реализација дуго припреманог Плана истребљења и уништења српског народа. Сваког 10. априла грађани Србије би двоминутним стајањем у тишини одали почаст српским жртвама у НДХ. У свим основним и средњим школама у Србији на тај дан организовао би се посебан школски час у циљу упознавања ученика с извршеним геноцидом над Србима у НДХ.

ИЗЕТБЕГОВИЋЕВЕ ИЗЈАВЕ О ДАНУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ - БЕЗОБРАЗНА ЗАМЈЕНА ТЕЗА

Изјава председника СДА Бакира Изетбеговића да Београд шаље лошу поруку тиме што су његови представници били присутни на прослави Дана Републике Српске јесте безобразна замјена теза којом се додатно продубљује криза у БиХ и прикупљају политички поени у бошњачком бирачком тијелу, оцјењује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Српски посланици у Парламенту СР БиХ 9. јануара 1992. године нису кренули у подјелу БиХ већ су основали Републику Српску пошто су били прегласани у кључним питањима о опстанку Југославије. Линта подсећа да је оснивање Републике Српске био одговор на сецесионистичку политику муслиманских и хрватских политичара на челу са Алијом Изетбеговићем и Матом Бобаном. Бакир Изетбеговић се позива на скандалозну одлуку Уставног суда БиХ који је укинуо овај празник као тобоже дискриминаторски. Уставни суд је укидањем Закона који је усвојен од стране демократски изабране власти у Републици Српској, прекршио Устав, закон и изборну вољу грађана. Одлуке се најчешће доносе са пет од девет гласова тј. три странца и два Бошњака прегласају двојицу судија из реда Хрвата и двојицу судија из реда Срба.

Бакир Изетбеговић често понавља лаж да Додик и СНСД воде сецесионистичку политику. Он се радује увођењу санкција Додик у иако оне никада нису представљале рјешење већ само доводе до продубљивања сукоба и подизања тензија. Одлука о увођењу санкција је неразумна и штетна јер се Милорад Додик и руководство Републике Српске не боре за сецесију, већ за поштовање изворног Дејтона и Устава БиХ што подразумева враћање надлежности.

Линта истиче да је Бакир Изетбеговић и СДА воде унитаристичку политику која пријети миру и стабилности јер константно руше дејтонску БиХ као компромисно и једино могуће рјешење. Бакир Изетбеговић и бошњачки шовинисти нису спремни да свој народ суоче са правом истином о грађанском рату у БиХ већ упорно заступају безочне и врхунске лажи о агресији Србије и Срба на БиХ, геноциду у Сребреници и још седам општина у Крајини и Подрињу, опсади Сарајева, Републици Српској као геноцидној творевини и др. Таквом неодговорном политиком бошњачки шовинисти праве проблем и свом народу и Србима јер оба народа живе на истом простору.

И НАКОН 129 САЧИЊЕНИХ ЗАПИСНИКА О ШТЕТИ СРПСКИ ПОВРАТНИЦИ ИМАЈУ ПРАВО САМО ДА ТРПЕ

Крдо говеда годинама уништава имања српских повратника из Отишића

Више од девет година траје борба повратника у селу Отишић да заштите своју земљу и имања од штете коју им прави крдо говеда из сусједног села. На њихове вапаје, бројне жалбе и дописе надлежним органима у Општини, нико није имао превише слуха нити их је заштитио, а у прилогу свему томе говори и потврда по којој су службеници Полицијске станице Сињ, само у протеклој години, направили 129 записника изласка на терен по пријави о штети коју праве говеда без надзора на туђој имовини.

Уз државну саобраћајницу Д1 која уз Отишић води до Сплита, заједно са свим приватним поседима који се уз њу налазе, све је ограђено у електричне пастире. Жица постављена тик уз куће, неријетко и кроз сама дворишта чији власници ту трајно не бораве, један је од првих призора на уласку у далматинско село Отишић.

Засеоци Петровићи, Загорци, Кривошићи, комплетно су опасани жицом која струмом чува говеда без надзора пастира у виду човјека. И све то, бар у први мах, можда и не би било ништа чудно, да све није направљено на туђој земљи, приватним имањима без дозволе њихових власника. Проблематика је то са којом се малобројни српски повратници у Отишићу боре готово читаву деценију, али без успеха.

Човјек који је оградно све ово власник је привредног газдинства из сусједног села. Добио је концесију на одређени дио земљишта, али је противправно оградно простор и територију која под ту концесију не спада. Директор Шумарије јасно нам је рекао да нема права то да ради јер концесија није власништво, и ово што је урађено није по закону нити по било каквим правилницима шумарије. Са друге стране села, подно планине Свилаје, налази се поље које је у власништву мјештана Отишића. Изнад тог поља Хрватске шуме су, истом човјеку, дале концесију на десет година за испашу говеда, али

» Српски повратници се узалудно жале

он до тих терена за испашу не може доћи другим путем него преко наших приватних имања. Ми који смо се овдје вратили, имамо своја породична газдинства и живимо од стоке, никакве шансе немамо добити такве услове на конкурсима, у свом селу, док други могу радити како хоће – уводи нас у проблематику Јовица Рађен који већ годинама, заједно са братом Жељком, води битку за право на опстанак у свом селу.

Како исто право не могу остварити Отишићани који ту живе, као и њихове комшије Хрвати из сусједног села, објашњавају врло једноставно.

– Ко први добије информацију и јави се на расписани конкурс за добијање земље на концесију државног пољопривредног земљишта, без обзира да ли домаћи мјештани испуњавају једнаке услове као и онај ко живи ван њиховог села, први добија првенство јер је први, а информације неријетко до многих стижу и прије него што постану јавно доступне свима. Правило које нема превише логике и које нас је довело у ситуацију у којој смо годинама – појашњава нам Јовица.

300 МЕЛЛОВА БЕЗ ПРАВОГ ОДГОВОРА

Када се ствари упросте, то значи да стока без надзора, у овом случају крдо говеда, већ годинама уништава земљу и приватна имања по Отишићу, а Отишићани са својом сто-

ком не знају гдје би. Слали су, кажу нам наши саговорници, бројне дописе и електронску пошту од директора Шумарије, начелника полиције у Сињу, Граду Врлици, Државном инспекторату па све до министрице пољопривреде. За само три године упутили су преко три стотине мејлова, петицију свих мјештана села, али се одговори враћају пребацавањем надлежности са једних на друге, док се проблемима не рјешавају.

– Четири пута је директор Шумарије долазио на терен, након мојих позива, да се увјери у оно због чега се звалимо, а људи који су у то вријеме крчили терен нису пристали ни на легитимисање. И полиција је интервенисала по том питању и све је на томе остало – каже нам Жељко Рађен.

Но било је и деликатнијих ситуација када је полиција интервенисала директно према власнику лутајућих говеда, али ни тај сусрет није славно завршио, прича нам Јовица који је свему и сам присуствовао.

– Дошао сам на једну од ливада заједно са полицајцем који је правио записник по пријави на терену. Ту смо затекли власника говеда и једног од његових радника. Иако је полицајац нагласио да се разговор снима, обојицу нас је отерао пријетњама и ријечима „Марш, полазите одавде“. Од свих ових ливада, приватних имања, он

» Говеда без надзора на туђој имовини

има пуномоћ само од једног човјека да се служи његовом земљом али је, на конто тога, окупирао и све оно што му нико није дозволио – настоји нам појаснити Јовица.

ВЛАСНИК ГОВЕДА ПОРУЧИО ИМ ДА У ХРВАТској НЕ ВАЖЕ ЗА СВЕ ИСТИ ЗАКОНИ

Све ово тешко је објаснити неком ко нема превише додирних тачака са животом у селу. Свака њива намијењена за усјеве, ливада на којој би требала да се коси летина за зиму, овим људима више нису од користи, а они живе управо од узгоја стоке. Више од стотине говеда тим странствима хара свакодневно, руше зидове, девастирају окућнице али и куће у које се нико није вратио.

– Када зађете мало кроз село, све ће вам бити јасније. Та говеда улазе у куће, подруме, дворишта и уништавају све што се још уништити може. Неријетко се деси да ту нека крава и угине, па лешине и кости ту и остају. Већина људи се није вратила, али то не значи да неко посједује свако право да њихову имовину уништава као да је ничија. Када погледате овај јавашлук, оно што се ради без било каквих санкција, није ни чудо што се људи не желе вратити. Ето један човјек је недавно обновио кућу, ставио нове олуке и сливнике за воду, али су краве харајући кроз двориште покидале и то што је направлио. Дјецу више

не можемо лети пустити да се слободно играју вани, да их не би нека крава или бик нагрдили. Једну старију комшиницу смо лџетос затекли како се сакрила у грму док краве прођу, плашећи се да је бик не нападне. Вјерујем да би такве сцене некоме биле смијешне, али страх и оно што се може догодити то нису ни најмање – прича нам Јовица само неке од ситуација са којима се сусрећу.

Чак и импровизирана штабла, која не испуњава ни оне минималне услове по стандардима ЕУ за узгој стоке, на самом улазу у Отишић, многи говори у прилог тврдњама наших саговорника. На десетине паса који слободно круже око ње, ни оне неустрашиве не би охрабриле да слободно крену кроз село. Пробали су, кажу нам браћа Рађен, све да ријеше мирним путем, на стотине позива упутили власника, али то не значи да неко посједује свако право да њихову имовину уништава као да је ничија. Када погледате овај јавашлук, оно што се ради без било каквих санкција, није ни чудо што се људи не желе вратити. Ето један човјек је недавно обновио кућу, ставио нове олуке и сливнике за воду, али су краве харајући кроз двориште покидале и то што је направлио. Дјецу више

Једно вријеме се чак могло причати са њим, иако није било ефекта, али последице је све кренуло путем који нас је довео до овога. На крају ми је пријетио на националној основи, да ће ми ситном сачмом избити очи, псовао ми мајку четничку и нагласио да у овој држави не важе исти закони за њега и за мене. Тада смо видјели да нема другог начина него правним путем, па нека се надлежни

органи овим позабаве – каже Жељко, додајући како нема шта да изгуби јер не тражи туђе него право на своје.

На позив браће Рађен обишли су их саборска заступница СДСС-а Ања Шимпрага и предсједник ВСНМ-а Сплитско-далматинске жупаније Божидар Симић, како би се и сами увјерили у ситуацију на терену и правну битку за опстанак повратника у Отишићу.

– Ситуација о којој причају провлачи се годинама, одговорности се пребацују са једних на друге и никаквог рјешења нема. Оно што је неопходно јесте да се регулише свако подручје рада, са пољопривредним земљиштем, концесијама, да они који добију право на концесију морају то направити у складу са законом а не у складу са својим одлукама. Ми можемо помоћи правним савјетима, повезивању са локалном заједницом, комуналним редарима, да апелујемо на надлежне, и омогућимо овим људима основне предуслове за живот као што је на примјер инфраструктура, али овакве ствари су посао за институције и ми смо ту немоћни. Ова двојица младих људи имају преко шест стотина грла стоке, недавно им се вратио још један комшија који се одлучио на сточарство. То су људи који желе живјети овдје, на своме, који желе да живе од свог рада, и апсурдно је да им се не може осигурати њихово право на ту одлуку – каже Симић.

– Министарство пољопривреде, Министарство унутрашњих послова РХ, Шумарија и инспекције, на заједничком састанку требале би и морале да се позабаве овим проблемом, и то су адресе на које ћемо се обратити за помоћ, како би ови људи коначно могли слободно и мирно да живе и раде у свом селу – поручила је Шимпрага.

А све док до тога не дође, Отишићанима једино преостаје да чекају као и до сада, упорно шаљући молбе и пријаве, као да постојећих 129 није било довољно.

ВАСКА РАДУЛОВИЋ/СРБИ.ХР

За обнову Храма архангела Михаила прикупљено више од 11.000 евра

За обнову Храма архангела Михаила и парохијског дома у врличком српском селу Отишић у Далмацији за непуних мјесец дана прикупљено је више од 11.000 евра у акцији која и даље траје.

– За мање од мјесец дана прикупили смо више од 11.000 евра добровољних прилога наших Отишићана – рекао је Срњи један од покретача обнове Храма архангела Михаила и парохијског дома у Отишићу Милан Јовчић.

Према ријечима иницијатора обнове, цијела акци-

ја се спроводи уз благослов Његовог преосвештенства епископа далматинског Никодима.

Јовчић је позвао све Далматинце широм свијета да учествују у обнови Храма, који датира из 1889. године, као и парохијског дома.

– Слога кућу гради. Обновом наших светиња шаљемо поруку да смо ту били вијековима и да ћемо бити. Вратимо живот у православну Далмацију и обновимо наша вјековна огњишта – поручио је Јовчић.

Средства за обнову Хра-

ма и парохијског дома могу да се уплате на девизни рачун са назнаком „за обнову храма и парохијског дома у Отишићу“.

Власник рачуна је Српска православна црква у Хрватској, Епархија далматинска, Црквена општина Врлика, адреса Николе Вранчића 1, 21236 Врлика, Хрватска, ОИБ 66548359378, ИБАН: ХР9824020061100461518, а SWIFT: ЕСБЦХР22.

Отишић је смјештен између Врлике и Сиња/ подно планине Свилаје на југоистоку и акумулационог

језера Перуча на сјевероистоку. Заузимајући простор површине од 51 километра квадратног, са 13 заселака и 1.200 становника прије рата, било је највеће село сињске општине. Његовим ободом протеже се магистрални пут Книн–Врлика–Сињ–Сплит.

Село је некада имало цркву, гробље, капелу у гробљу, школу, неколико продавница /задруга/ и гостиону. Данас у овом српском селу живи свега неколико десетина житеља, али који искрено вјерују да ће се вратити живот у њихов завичај.

У НОВОМ САДУ ОДРЖАН ПРОГРАМ ПО МЕНИ СЕ НИШТА НЕЋЕ ЗВАТИ

Сјећање на Душка Трифуновића

Сјећање на Душка Трифуновића и његова дјела никад неће избледијети. У прилог томе говори програм који су у његову част, а поводом шеснаесто-годишњице од смрти пјесника организовали Издавачка кућа *Прометей* и Удружење *Корени* 28. 1. 2022. године у Градској кући у Новом Саду. Душко је из Сарајева у Нови Сад дошао 1992. године и ту је преминуо 2006. године. По властитој жељи сахрањен је у Сремским Карловцима. Издавачка кућа *Прометей* која је издавач више од 20 душко-вих наслова, од укупно 84 колико је Душко написао, сваке године организује сјећање на овог великог пјесника.

– Сјећамо се човјека који је оплеменио животе милиона људи истакао је директор ИК *Прометей* Зоран Колунџија, и нагласио да је овај програм назвао *По мени се ништа неће звати* како би указао на баш супротно.

– Много тога се зове по Душку, на примјер улице у Београду и Новом Саду носе његово име. Чува се и кроз дјечје читанке, али и кроз популарну музику која се и данас пјева и слуша. Душко је најпјеванији пјесник у популарној музици бивше Југославије и највише ће га чувати та музика која се репродукује стално. Милиони су одрасли уз њега и милиони и даље знају и воле његову поезију. Душко је остао записан у времену, а кроз његове стихове и пјесме живјет ће још дуго, дуго.

Према ријечима Колун-

» Зоран Колунџија био је домаћин скупа који је посвећен чувеном пјеснику

џије, Душко Трифуновић је излазио у сусрет и волио је да има домаћи задатак. Умио је да, слушајући композицију, на исту осмисли текст. Био је најбољи за књижевне теме.

– Једну књигу је написао у возу за недељу дана док је путовао за Загреб. Сваки дан је путовао и тих дана је написао књигу.

Члан Градског вијећа за културу Далибор Рожић истакао је задовољство што је Душко Трифуновић изабрао Нови Сад да у њему настави живот.

– Душко Трифуновић је био још више од пјесника, стварао је и за дјецу и са дјецом. А са друге стране створио је пут увођења своје поезије у нашу рок и поп музику и то је база која га чини непролазним. Сва његова дјела су значајна и интересантна и за будуће генерације. Био је инспиративна личност и биће неко од кога ћемо моћи увијек да учимо.

Такође, Рожић је истакао да ће овакви програми уви-

јек имати подршку Града Новог Сада.

Председник Матице српске Драган Станић присјетио се разговора са Душком Трифуновићем и осврнуо се на његову аутентичност са којом је био препознат на самом почетку књижевне каријере.

– Његова поезија се не може одвојити од присности свакодневне комуникације обичног разговора, на улици, код књига, код излога, пред концерт, од музике, од оне потребе да се оно што говоримо пренесе у тај други медијум који чини пјесму још трајнијом. Поезија за њега је један обредни чин, потпомогнут музиком, присношћу комуницирања, топлином душе.

Такође, Станић је истакао да је своје прве књиге писао на екавици.

– Када у Босни и Херцеговини пишете на екавици, то има врло јасан сигнал. То је један сигуран сигнал који указује да се припада срп-

ском пјесничком контексту, српској култури. То Душко није ни на један други начин волио да проблематизује. Био је отвореног духа и за свјетску комуникацију без икаквих ограда. Мислим да је то једна од најљепших особина српске културе и оних који носе у себи прави дух српске културе. Није губио перспективу ко је, одакле је и коме припада. А када је дошао у Нови Сад, Душко је већ био потпуно остварен и могао је мирно да сједи и дописује она дјела о којима је претходно сањао.

Програм је пробудио успомене на пјесника код оних који су га лично познавали и имали прилику са њим да разговарају, као и код оних који су читали његове стихове, слушали и данас слушају пјесме које је написао. Музички доживљај умјетничких дјела Душка Трифуновића омогућили су Гордана Видаковић, Габор Ланђел, Ненад Дошеновић и Ратко Краљевић.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

ПЈЕСМЕ ЛИКЕ, КРБАВЕ И КОРДУНА У ИЗДАЊУ КУД ПЕТРОВА ГОРА – КОРДУН

Књига пјесам *Лика, Крбава и Кордун* у слици данашње епске српске народне поезије садржи пјесме Лике, Крбаве и Кордуна, Манојла Бубала Кордунаша, а које се чувају у рукопису у Архиви САНУ-а у Београду. Стево Бекић, председник КУД *Петрова Гора – Кордун* из Београда је извршио пријепис ових пјесам из рукописа и приредио их за штампу. Као такве су пределе у штампарију *АРТИЈА* из Панчева, Душану Компару.

На корице књиге стављена је оригинална слика Кордунаша – граничара. Управо је Манојло Бубало Кордунаш у вријеме Војне крајине (Аустроугарске) почео сакупљати предања српскога народа Горње крајине, тако да и слика граничара одговара томе времену када су Срби Кордунаши – граничари, обављали дужност стражара – граничара на граници двије империје, Аустроугарске с једне и Отоманске с друге стране.

Манојло Бубало Кордунаш је рођен на Кордуну 1866. године и до своје смрти 1939. је био члан САНУ-а у коме се чува неколико хиљада његових рукописа са подручја Горње крајине. Књига је завршена и одштампана. Издавач је КУД *Петрова Гора – Кордун*, а можете их наручити на број телефона 064-2288-238 по цијени од 300 динара.

БАНИЈА ОНЛАЈН

ХЕРЦЕГОВЦИ У НОВОМ САДУ ПРОСЛАВИЛИ КРСНУ СЛАВУ СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ВЕЛИКОГ

Већ другу годину заредом услјед пандемије Корона вируса Удружење Срба Херцеговаца и пријатеља у Србији са сједиштем у Новом Саду прославило је своју крсну славу Св. Василије велики у просторијама Удружења у Радничкој улици бр. 49 у Новом Саду.

Уз присуство свештеника Толимира, председника Удружења Божидара Миловића, чланова Извршног одбора и младих чланова Удружења тачно у подне је преломљен славски колач. Након славског обреда и здравице настављено је дружење уз звуке гусала младог гуслара из Гацка Милоша Луцића, пјесму и гангу и хармонику Бољуб Бошковић Боле.

МАРКО НИКЧЕВИЋ

ОДРЖАН САСТАНАК У СУСРЕТ ЈУБИЛЕЈУ – 250 ГОДИНА ГРМЕЧКЕ КОРИДЕ

» Мићо Грубор, Слободан Калабић и Митар Бороја

У Београду је на Савиндан одржан састанак три удружења Грмечка коридра, Удружење *Кључ–Рибник* Београд, и Удружење бораца, потомака и поштовалаца НОБ-а 20 крајишких бригада. Састанку су присуствовали председници ова три удружења Митар Бороја, Слободан Калабић и генерал Мићо Грубор.

Бороја је већи дио свог живота посветио коридри написао је три књиге о Грмечкој коридри, снимии два дугометражна филма, и још је један филм у припреми.

Овом приликом је изнио свој приједлог да се ове године обиљеже два јубилеја – 250 година Грмечке коридре и 120 година од објављивања Кочићеве приповијетке *Јаблан* (1902) у којој се описује борба бикова Јаблана и Рудоње. Та манифестација би на најбољи могући начин обиљежила та два јубилеја и то на Преображење 19. августа. Претпоставља се да се прва коридра у Стричићима одржала баш на тај дан у част чувеног писца Петра Кочића. Претходних година се на Савиндан одржавала Скупштина Грмечке коридре, али се већи дио људи није могао окупити због епидемиолошке ситуације.

Састанку је присуствовао и новинар Никола Волаш велики познавалац историје Грмечке коридре.

Делегација Црвене звезде посјетила Вуковар

Висока делегација Фудбалског клуба *Црвена звезда* на челу са председником Светозаром Мијаиловићем посјетила је Заједничко вијеће општина. У делегацији су биле и двије клупске легенде, потпредседник клуба Јован Куле Аћимовић и тренер ветеранске екипе Милош Шестић. Ово је прва званична посјета представника *Црвене звезде* Заједничком вијећу општина и српским институцијама на овом подручју.

– Већ неколико година постоји одређена сарадња Заједничког вијећа општина са Фудбалским клубом *Црвена звезда*, а до овог састанка дошло је након неколико претходних договора и састанака. Разговарали смо о неким будућим програмима које желимо да проведемо, а за нас је изузетно важно да прије свега нашој дјечи и омладини пружимо могућност да се нађу на неком кампу *Црвене звезде*, да имају тренинге тамо и да кроз одређену селекцију они који су најбољи имају прилику да оду у *Црвену звезду* – рекао је председник ЗВО-а Дејан Дракулић.

Црвена звезда различит вид сарадње има и у другим срединама, како у Србији тако и ван њених граница, па је

» Делегација *Црвене звезде* и Заједничког већа општина у посјети ФК *Вукткс Слога*

ова посјета Вуковару само логичан сљед када су активности овог клуба у питању.

– *Црвена звезда* је веома заинтересована за развој фудбала и у ту сврху развила је активност не само у Србији, него и шире у региону, успоставља сарадњу са фудбалским центрима, школама, клубовима, да би се на тај начин фудбал развијао и у тим срединама, а са друге стране да се открију та талентована дјеча која би могла сутра да буду и чланови *Црвене звезде*. Располажемо стручним кадром који може бити од користи и тренерима из клубова са овог подручја – нагласио је председник ФК *Црвена звезда* Светозар Мијаиловић.

У неком ранијем периоду, у више наврата, на овом про-

стору гостовали су ветерани *Црвене звезде* који су играли пријатељске сусрете са тимовима у Вуковару и околини. Иако се тема састанка односила прије свега на рад са млађим селекцијама у разговорима нису заобиђени ни ветерани.

– Прво што ће се учинити је да ветерани наставе сарадњу коју смо и раније имали са неким клубовима. Такође, циљ нам је да уз најстарије доведемо и оне најмлађе – напоменуо је потпредседник *Црвене звезде* и водитељ ветеранске секције Јован Куле Аћимовић, истакавши да су ветерани овог клуба веома активни и да у њима нису доминантни само бивши играчи.

Велику заслугу за долазак делегације *Црвене звезде*

у Вуковар има члан Одбора за културу и спорт Заједничког вијећа општина Никола Никица Гагулић који је овом приликом добио и посебно признање од стране *Црвене звезде* за дугогодишњу сарадњу.

Заједно са својим домаћинима представници *Црвене звезде* посјетили су два фудбалска клуба која су активна на овом простору трећелигаша *Вушекс – Слоју* из Вуковара и друголигаша *БСК* из Бијелог Брда који уједно у својим клубовима имају и интензиван рад са млађим селекцијама. Поред посјете фудбалским клубовима делегација је обишла и Српски дом у Вуковару као и Културно-научни центар *Милутићин Миланковић* у Даљу.

СРЂАН СЕКУЛИЋ/СРБИ.ХР

	СРПСКА КРАЉИЦА, ВЛАДАРКА ЗЕТЕ, ТРЕБИЊА, ПЛАВА И ГОРЊЕГ ИБРА	ПРОСТА ЗАПРЕЖНА КОЛА (ТУР.)	МЛАБИ СИН КРАЉИЦЕ СА СЛИКЕ	ПАРАЗИТСКО ОБОЉЕЊЕ ПЧЕЛА
	ИСКОПАНА РУПА У ЗЕМЉИ			
	ЧУВЕНИ ГИТАРИСТА КЛЕПТОН			
	БАНАЋАНИН ОДМИЉА			
СЛОНОВА КОСТ (ЛАТ.)				
МАНАСТИР У КОМЕ ЈЕ САХРАЊЕНА ПРВА СРПСКА КРАЉИЦА СА ОРЕОЛОМ СВЕТИЦЕ	РАНИЈИ ПИСАЦ, МИХАИЛО ('СВАДБА')	МЈЕСТО НА ОСТРВУ ЦРЕСУ	СЕВЕРНО-АТЛАНТСКИ ПАКТ	БРЕД ПИТ
НОВЧАНА КАЗНА			И. З.	ЊЕН СТАРИЈИ СИН
СКЛОНА РАСПАДУ, РАСПАДЉИВА				
ТЕЛЕФОНСКИ ПОЗИВ			НАРОДНА РЕПУБЛИКА ИЗВРШНО ВИЈЕЊЕ	ГРАД НА ИСТОКУ РУМУНИЈЕ
ВАЗДУШНА ЛАЂА, ЦЕПЕЛИН				
1. И 23. СЛОВО АЗБУКЕ		МАЂАРИ (ПОКР.)		ТУРСКИ НОВЦИ
ЦЕНТ		ЛИТАР ЗАВАРЕНО МЈЕСТО	НОВАЦ У КИНИ	КАТЕГОРИЈА
СРПСКО КОЛО	ЕНГЛ. ЕКОНОМИСТА, ФИЛИП КИЛОПОНД			
ЦРНЕ ОВЦЕ ИЗ АЗИЈЕ, КАРАКУЛИ (КРЗНО)				
СУВИШЕ ТАНАК				

РЕШЕЊЕ: Јама, Викитид, каракули, претак. Ц, л, јуан, Викитид, каракули, претак.

ИЗ ДНЕВНИКА РАТНОГ ИЗВЈЕШТАЧА

ДА НЕ БЈЕШЕ ВОЈВОДЕ ЋУЈИЋА...

Зима је, камен пуца од хладноће. Ратна десет трећа. Пада Масленица, усташке снаге полако отварају врата Републике Српске Крајине. У кући хаос, војска састављена од локалног становништва наоружаног инатом и подјелама. Бабићевци, Мартићевци, Хацићевци, Кепови, Вукови и народ, прост, честит, марљив и вриједан, збуњен и дезоријентисан.

Возимо се по далматинском залећу новим бијелим ленд роверима. Удобне јаке машине стижу до првих линија фронта.

— Ово нам је послао војвода Момчило Ћујић, наш заштитник без кога српско уво на овим просторима не би претекло у Другим свјетском рату — каже наш возач и одврће Бају Малог Книнцу.

„Врати се војводи на Динару поново, врати се војводи гдје си ратов’о”.

Упућени тврде да војвода Ћујић и поред велике жеље да посети завичај није имао повјерење у прекомпоноване комунисте, а

подјеле су га јако бољеле што га је додатно обесхрабривало да посети завичај.

Војвода Момчило Ћујић је и на америчком тлу остао командант своје Динарске дивизије. Многима је обезбједио послове у разним областима од трговине, занатства, хотелијерства, угоститељства, транспорта.

Момчило Ћујић је до задњег часа био ауторитет код својих сабораца и њихових потомака, настојећи да их држи на окупу, да то јединство пренесу и на млађе нараштаје, да послују међу собом и подржавају једни друге. На једном узвишењу изнад Сан Дијега, седамдесетих година прошлог вијека подигнута је монументална грађевина — храм налик на Грачаницу.

Најприје у Индијани касније у Сан Дијегу гдје је, на периферији овог града, у близини границе са Мексиком сахрањен 1999. године.

Момчило Ћујић православни свештеник, видјевши да само крстом и молитвом неће успјети да спаси српски народ од усташа, скинуо је мантију, крст је остао на грудима, Христ у молитвама, пушку о рамену кренуо у одбрану својих сународника.

Да није било попа Момчила Ћујића српског увета у Далмацији и залећу не би остало, а да смо имали још десетак таквих јунака Срби би данас били већина у Хрватској и не само у Хрватској. И његов учинак, немјерљив оновременским мјерама, био би још већи да комунисти нису агитовали и збуњивали народ тако да су многи остали и завршили у усташким јамама.

Слава и покој души овом храбром човјеку и његовим саборцима ма гдје били.

МИШО ВУЈОВИЋ

Бранка Екмечић из Пребиловаца најбољи студент у Федерацији БиХ

• Ово је прича, у првом лицу једине, једног од петоро дјеце Сојке и Миладина Екмечић. Написала је Бранка (22), након завршених студија на Економском факултету Универзитета Џемал Биједић из Мостара. Проглашена је за најбољег студента у Федерацији дејтонске Босне и Херцеговине. И друга Сојкина и Миладинова дјеца, од којих је троје стекло академске титуле, носе у својим именима почитно слово Б; Бојана, Бојан, Биљана, Божана. „Земља нас храни, облачи и шкољује” знао је рећи глава породице а његова кћерка Бранка додаје како је „плодна свака бразда у Пребиловцима, чудесна земља која уз мало труда даје жељени резултат.”

ПИШЕ: БРАНКА ЕКМЕЧИЋ

У Пребиловце сам дошла из избјеглиштва као дијете од четири године. Не сјећам се пуно из прве године живота у Пребиловцима, али је била срећна баш као и свака наредна.

Завршила сам основну школу у Чапљини, била сам врло добра ученица, мирна, повучена дјевојчица која се није жељела истицати. Нисам имала одређене жеље у погледу избора средње школе, па сам уписала Економску школу у Чапљини. Завршила сам средњу школу као понос генерације, сваки разред одличним.

Током школовања нисам имала времена за разоноду, него сам са породицом радила пољопривредне послове. Био је то скроман допринос у борби за опстанак. Родитељи нису имали посао, али су усмјерили нас петоро дјеце да се образујемо. Тежили су да постанемо добри људи, образовани, способни за живот у сваком погледу.

Тата није имао могућности да у његово вријеме заврши факултет, али је успио да већ његово троје настарије дјеце имају дипломе жељене струке, Бојана је завршила Наставнички, Бојан Агроекономски факултет, а Биљана завршава факултет ове године. Божана је тек девети разред.

Неко очинство се мјери по вриједности

материјалних ствари, али сложићемо се да то није најбољи начин.

Чудесна је земља у Пребиловцима. Плодна је свака бразда и уз само мало труда даје жељени резултат. Сјећам се једног, најтоплијег дана у Херцеговини тога лета, преко четрдесет степени Целзијуса, нас четворо (Бојан, Бојана, Биљана и ја) беремо парадајз и збијамо шале, ништа нам није тешко пало. Све је то срећа.

Послије средње школе уписала сам Економски факултет у Мостару. Прва помисао окружења била је „економиста је превише на бироу”. У праву су, има превише оних који су просјечни, али ја желим да будем најбоља.

Током факултетског образовања више пута сам награђивана: Деканова награда за најбоље студенте за све четири академске године до дипломског студија, награда за најбоље студенте првог циклуса у Федерацији Босни и Херцеговини, Златна плакета Уније студената за академску 2020/2021. годину и као први студент по успјеху у академској 2020/2021. години Ректорова награда.

Веома сам поносна и на чињеницу да сам из Пребиловаца и сигурна сам да не бих постигла можда не бих постигла наведено да нисам одгојена у пребиловачком атару.

Све, што се жели, може се постићи, ако се то довољно снажно и искрено жели.

ПРЕБИЛОВЦИ - СЕЛО НА ИНТЕРНЕТУ

15. Српско сијело у Вишеграду

У Вишеграду је одржано 15. Српско сијело које је окупило мушке пјевачке групе и гусларе из Републике Српске, Србије и Црне Горе.

Отварајући ову манифестацију, начелник општине Вишеград Младен Ђуревић поздравља је све учеснике и истакао њен значај у очувању српске традиције и културе.

— Општина Вишеград и хидроелектрана подржавају ову манифестацију јер сматрамо да је од веома великог значаја не само за Вишеград, него и за Републику Српску и Србију. На нама је да дамо све од себе да не заборавимо ћирилицу, српску културу и традицију — нагласио је Ђуревић.

Дарко Лечић, председник Гусларског друштва Раге Јамина, које је и организатор овог

сијела, рекао је да је због епидемиолошке ситуације сијело одржано у смањеном обиму, али да на значају неће изгубити гусле које његују и чувају.

— Циљ наших манифестација је да чувамо нашу поезију која је уткана у српски народ и која је чувар српске историје, тако да је епски десетерац пјесма коју ми пјевамо нашој публици. На тај начин чувамо нашу историју која је од најранијих времена до данас сачувана у овом светом српском инструменту — истакао је Лечић.

Председник Удружења за очување гусала и народе традиције Право у жици из Ужича Ивана Ивановић истакао је важност очувања традиције и њеног преношења на млађе нараштаје.

УМЈЕСТО РОЂЕНДАНСКЕ ЧЕСТИТКЕ

РОДНА КУЋА САВЕ ШУМАНОВИЋА – МЈЕСТО СРПСКОГ ХОДОЧАШЋА

ПИШЕ: МАРИНА БУЛАТОВИЋ

Галерија слика *Сава Шумановић* из Шида најавила је многе догађаје у овој години јубилеја када се обиљежава 126 година од рођења Саве Шумановића и 80 година од његове смрти, али и 70 година од оснивања Галерије и 40 година од отварања Спомен куће Саве Шумановића за посјетиоце.

Ови датуми су више него довољан повод да се поново подсетимо зимског хладног дана када је рођен један од највећих српских сликара свих времена: 22. јануара 1896, као и његовог трагичног одласка са овог свијета. Током Другог свјетског рата Шид улази у састав Независне Државе Хрватске 1941, а ћирилица постаје забрањено писмо. У знак протеста Сава Шумановић престаје да потписује своје слике, већ само означава годину њиховог настанка. Ћирилица је била и остала важан симбол српског националног идентитета и она је „красила“ Савине слике.

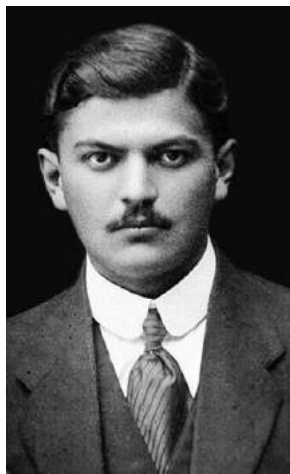
У једној од многих усташких акција, на Велику Госпојину, 28. августа 1942. ухапшен је и са великом групом Шиђана прво мучен, а потом и стријелан у Сремској Митровици, највјероватније 30. августа. Овај датум се узима као дан смрти славног сликара. Сахрањен је у заједничкој гробници. Он је сликар без гроба и споменика.

У 46 години живота, рафали из усташког оружја, ставили су тачку на његово стваралачки рад. А само три године раније, многи љубитељи умјетности су вјеровали да га (тек) чекају слава и бројни успјеси. Наиме, у септембру 1939. на Новом универзитету у Београду имао је велику самосталну изложбу на којој је изложио 410 слика. Задовољан успјехом изложбе, вратио се у Шид и наставио да ради са великим полетом, упркос рату који је почео.

Сликао је актове по скицама које је донио из Париза, али и пејзаже из своје непосредне околине. Када му је отац Милутин преминуо 1937. Сава је преузео вођење породичног имања. Према сачуваној документацији, уочава се да је и том послу приступио крајње озбиљно. Учио је енглески језик, похађао часове играња, посјетио изложбу француског сликарства деветнаестог вијека која је гостовала у Народном музеју у Београду, непрекидно сликао и припремао се за велике изложбе у будућности.

МАЈКА НАДЖИВЈЕЛА СИНА ЈЕДИНЦА

– Послије несрећне и нагле смрти мога сина као аманет сам задржала толико пута поновљену, животну жељу мог сина, да његова умјетност нађе мјесто и буде сачувана у нашем родном крају

– рекла је 1952. његова мајка Персида Шумановић. Захваљујући њеној упорности, десет година након смрти сина јединца, поклонила је граду Шиду легат непроцијениве умјетничке и материјалне вриједности.

Умјетнички фонд Галерије у Шиду броји 417 дјела. Највећи број слика су настале управо у Шиду током последње деценије живота. Мањи дио збирке чине слике које је умјетник донио из Париза. У непосредној близини Галерије, у улици која данас носи његово име налази се Спомен кућа Саве Шумановића. Породична кућа је под заштитом Завода за заштиту споменика културе, а од 1982. отворена је за посјетиоце. У овој кући сликар је провео дјетињство, као и последње године живота. У њој је сачуван породични намјештај и атеље у ком је стварао ремек дјела.

Из ове куће усташе су га одвеле и стријелале, заједно са 150 виђенијих Срба, па су Савина кућа и Шид још једно мјесто српског ходочашћа о којем треба учити, причати генерацијама које долазе како се истина никада не би заборавила.

ЗАГРЕБАЧКИ СТУДЕНТ НИЈЕ ИМАО СРЕЋЕ СА ХРВАТИМА

Интересовање за умјетност показао је већ у гимназији у Земуну, а након матуре вратио се кући чврсто ријешен да сликарство буде његов животни позив. У Загребу је уписао Вишу школу за умјетност и обрз 1914, а у свједочанству о завршеном школовању забиљежене су му само најбоље оцјене. Редовно је учествовао на школским изложбама и дружио се са колегама.

Поред тога радио је и као сценограф у Народном казалишту и приређивао самосталне изложбе. Уз очеву подршку упутио се први пут у Париз гдје похађа курс код истакнутог ликовног педагога и умјетника Андре Лота. У лето 1921. вратио се у Загреб.

У октобру исте године у Умјетничком павиљону приређује изложбу слика које су настале у новом стилу, под утицајем учитеља Лота. Конзервативна критика и публика у Загребу није имала разумијевања за његове нове ра-

дове. Сљедеће четири године Сава Шумановић је провео у Загребу, неуморно покушавајући да измијени конзервативне и провинцијалне ставове умјетничких кругова Загреба. Али без успјеха... Поворни одлазак у Париз омогућила му је продаја двадесет слика адвокату Дорићу 1925, а оне се данас чувају у Галерији Матице српске у Новом Саду.

На хрватској Википедији данас можете прочитати читавих 5 реченица о како кажу „најважнијем српском сликару 20. стољећа“, а у Хрватској енциклопедији на интернету пише да је Сава „дјеловао претежно у Хрватској“, али нигдје не пише како је његов живот окончан и како су усташе „дјеловале“. Поводом бруталног убиства српског умјетника, ни у 21. вијеку се нису огласиле колеге из бројних умјетничких удружења Хрватске. Нису му одале почаст, нити су рекле да су „усташе највећа срамота Хрвата“, нити покренули иницијативу да се бар једна улица у Винковцима назове по њему.

Сава је рођен у Винковцима, у Аустроугарској (данас Хрватска), у добростојећој грађанској породици. Отац Милутин био је шумарски инжењер, управник шумарије у Винковцима, док је мајка Персида, рођена Тубић, завршила женски лицеј у Печују и Бечу. Родитељи су му били из Шида, гдје су се вратили 1900, када је Сава имао само четири године. Али код наших комшија Хрвата прича о Сави Шумановићу је одавно стављена под тепих, како би се избјегло још једно мучно суочавање са прошлошћу.

ПАРИСКИ БУРНИ ДАНИ

Други пут борави у „граду свјетлости“ и баш као и многи други умјетници ствара у тешким условима, добија добре и лоше критике, има успоне и падове. Али угледни француски часописи који су се бавили умјетношћу, пишу о Сави Шумановићу и објављују његове слике. Тада је насликао *Доручак на шрави* (аутопортрет са четири акта у предјелу) који се данас налази у Спомен збирци Павла Бељанског у Новом Саду. Учествовао је у осликовању култне кафане *La Courtoise* 1927. Исте године, насликао је своје најзначајније дјело, *Пијани брод*. Ова слика монументалних димензија, настала је у грчевитом раду за само седам дана и ноћи. Данас је слика *Пијани брод* понос збирке Музеја савремене умјетности у Београду.

У септембру 1928. изложио је на Новом универзитету у Београду слике које су настале у Паризу. Добро је прошао и код критике и код публике, распродао је већину слика и поново се упутио у Париз.

То је био његов последњи боравак у омиљеном граду који је трајао нешто више од годину дана.

СМИЉА КОТУР, ИЗВОЂАЧ ИЗВОРНИХ СРПСКИХ ПЈЕСАМА, ПРЕСЕЛИЛА СЕ У ВЈЕЧНОСТ

У срцу је носила и тугу и пјесму из мученичког Јасеновца

Послије дуже болести, преминула је Смиља Котур (1928–2022), дјевојчица рођена у Јасеновцу која је са 13 година доспјела у пакао логора Стара Градишка. Узбудљива је и тешка Смиљина животна прича. Са својом породицом и осталим Србима, одведена је у логор Стара Градишка. По завршетку рата вратила се у родни Јасеновац, који је, због грађанског рата, морала заувјек да напусти. А, онда је у Србији, у 88. години снимила први албум као један од најзначајнијих пјевача традиционалних српских пјесама.

– Живот мајку није мазио – кроз сузе нам говори Смиљина ћерка Душанка.

– Имала је много проблема које је носила лако и с оптимизмом. Њежна и пажљива. Била је јака, иако је изгледала крхко. И овог пута се надала да ће се извући, али у тим годинама, нема више.

Мојој сестри Гордани, мени, унуцима и прауницима много недостаје.

Срећно Смиљино дјетињство, одрастање уз предања о свом роду и пјевање у православној црквином хору, прекинуо је Други свјетски рат. У сточним вагонима, 1942. године, пребачена је у злогласни логор. Од сигурне смрти њу, мајку и обје сестре спасао је премјештај у њемачке и аустријске радне логоре, док су њен отац Чедомир и још осам чланова породице страдали од усташке каве.

По завршетку рата, као члан КУД-а *Јасеновац*, гостовала је на фолклорним смотрама и фестивалима. Изводила је српске традиционалне пјесме Западне Славоније, чије је најпје-

ве научила од мајке и старијих рођака, а који су данас готово нестали. Као изузетно талентованој пјевачици, нуђено јој је да се пресели и дошколује у Београду како би постала једна од солисткиња Радио Београда. Она је, међутим, то одбила желећи да остане у родном крају. У Београд је, ипак, дошла 1991. Ту је послјије готово три деценије пјевачког затишја, стекла ново пјевачко друштво. Унук ју је упознао са Драганом Томић, која изводи српске традиционалне пјесме и свира кавал.

– Нашла се у круту пјевача најмлађе генерације из Београда – наводи Светлана Спајић, чувена пјевачица традиционалних пјесама.

– Дјевојке су показале велику приврженост и љубав према Смиљи и јасеновачкој пјесми и уложиле много труда да је савладају и пропјевају. Смиља се, тако, потврдила као посвећен учитељ и казивач. Како то често бива, сусрети са приљезним, заинтересованим слушаоцима покренули су, након неког времена, читаву лавину пјесама из пјевачициног сјећања.

Уз подршку World music асоцијације Србије, снимила је 2016. двадесет четири нумере за албум *Пјесме из Јасеновца*.

– Смиља је била аутентична пјевачица из народа која је носила традицију са собом. Своје знање је несеквично пренијела млађима и веома смо поносни на оно што је остала – каже етно-музиколог Марија Витас, уредник часописа *Етноумље* и заменик директора World music асоцијације Србије.

ДРАГАНА МАТОВИЋ / ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

ИВАНА НЕШОВИЋ: БАКА ЗА ПОНОС

БАКА Смиља је дочекала унуче и праукуке. Једна од њих је некадашња српска репрезентативка, одбојкашица Ивана Нешовић. Она је увијек истицала да има баку за понос, а у једној видео-поруци јој је поручила:

– Драга моја нано! Желим да ти кажем да сам веома поносна на тебе и пресрећна што сам баш ја твоја унука. Путујем свуда по свијету, упознајем разне људе, младе и старе, овакве и онакве. Али ти си дефинитивно побједник! И моја омиљена личност. И сваки пут кад се вратим, нико ме не одушеви као ти.

БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ СРПСКО КОЛО

Уколико желите да добијете свој примјерак
Српског кола позовите број дописништва
у Новом Саду **021/66 13 600**
Радним данима од 9 до 16

ЈАГОДА КЉАИЋ, АУТОРКА ЗБИРКЕ ПРИЧА О БАНИЈИ НАКОН ПОТРЕСА

ГЛИНА ДАНАС ИЗГЛЕДА КАО ЧЕРНОБИЛ!

Збирка прича новинарке и списатељице Јагоде Кљаић *Кућа са зеленим баркодом – Приче из епистоли* (Плејада, Загреб, 2021.) је, заправо, социолошка анализа понашања људи који су из редовног и нормалног живота у само десет секунди улетјели у непознато стање. Као што и сам наслов говори, ауторка живи на потресом погођеном подручју, у Глини, откуда је записавала све оно што се у данима око великог потреса у том крају догађало, а што телевизијске камере нису могле снимити. Њезино осјетљиво људско око ипак јест, па кроз књигу проговара с лица мјеста трагедије и свједочи о људској невољи и солидарности, и то кроз низ прича које за своје протагонисте имају јунаке банијских несретних догађања. Тема књиге јест и коначно пропадање тог заборављеног дијела Хрватске, прошлост Баније, обичаји тог краја, људи који га и даље држе живим...

Ријеч је, углавном, о врло потресној литератури – у дословном и фигуративном смислу – из које извири стална свјетлост, нада. Већином се то догађа када Кљаић пише о људима и њиховој улози у тој великој катастрофи.

Поразговарали смо с ауторком како бисмо сазнали како Банија изгледа данас – нешто више од годину дана након разорног потреса – и што је својом књигом хтјела поручити.

● **Неки су након банијског потреса изашли на улице камером, фотоапаратом, а ви – оловком.**

– Оловка има емоцију невидљиву око. Ону која се осјети из човјечјег исконског бића. Чуђење и невјерица су се тих дана могле видјети у безбројним кадровима, ништа мање од слика разрушеног подручја, али осјећај немоћи и понизности пред силом јачом од свих, интимно задовољство свих нас што смо преживјели, изненадно потцјењивање материјалних вриједности којима смо непосредно прије тих десет секунди били подређени, то се у неколико тренутака показало као најважније, испљивало у оно што у једној ранијој pjesми називам „врх себе”. Људи су

ОПСТАТИ ИЛИ НЕСТАТИ

– Процес обнове биће дуготрајан, слажем се с онима који кажу: десет секунди потреса, десет година обнове. Нешто се хоће уличкати, никнуће неке нове зграде и куће, али живот никада неће бити исти. То и није лопе јер млади људи кроје ствари по својој мјери и њихови критерији доброг живота су другачији, што је једино позитивно у цијелој ситуацији. Мислим да је за Банију основно питање: опстати или нестати. Не може нестати, а што ће опстати од овога што има сада, врло је тешко одговорити. Понекад размишљам: да нас је затрпало тотално, па да смо постали хрватски Помпеји, држава би од нас имала користи, дефинитивно и једном заувјек. Овако опстајемо као рак-рана која треба дуготрајну терапију чији је исход, ипак, губитнички. Увјерена сам да је глобално и дугорочно тако јер предуго није уложено ни у какав облик развоја. Поново повлачим паралелу: Глина – мјесто исте величине у Истри, Далмацији, Загорју... само минуси за Банију.

себе изложили, отворили, распростирили, није било важно пред ким, и у тих неколико дана након потреса уистину је вриједило оно што сам написала у првој причи. 3. јануара, само пет дана након разарања. Надземље је јаче од подземља! Ми смо степеновани по људскости која још нема неко посебно име. То је наша пobjеда. А то, према мом мишљењу, може исказати само ријеч.

● **Колико трагедија оваквих размјера мијења човјека?**

– Одговор на ово питање тражи филозофски мини есеј о људској природи, чему овдје није мјесто. Човјека не мијењају и не обиљежавају среће које му се кроз живот догоде, него само несреће. Својих претходника се сјећамо и о њима причамо само кроз трагедије које су доживјели, преживјели или не. И не мислим да трагедије људе чине бољима. Они само имају неко „повлаштено” искуство које ће у одређеној ситуацији примјенити, али ће се врло брзо вратити у своје стање прије тога искорача. Немјерљиви су људски гестови усмјерени према страдалом подручју оних првих дана, тједана, мјесеци. Пишем: Банија је сву помоћ прихватила и никад не смије заборавити колико је била важна. Уз неизмјерну људску захвалност нас, од природе унесрећених. Мислим да су у мањини људи које трагедије чине бољима трајно, доброта превлада у једном тренутку, али човјек послје властите несреће живи с обиљежјем прије свега у себи, наметнуто питањем: зашто баш мени.

● **На неколико мјеста у књизи плашите се да ће Банија, након првотне помоћи са свих страна Хрватске, остати заборављена.**

– На прилазу Глини стварале су се колоне шлепера и камиона дугачке и десет километара, нису могли улазити у градић док дио није из њега изашао. Величанствено је искуство имати ту слику и спознају трајно у себи. Осјећам се повлаштено што сам све то доживјела, видјела, у томе судјеловала. Уз безброј дјела, радњи, постулака о којима ништа не знам, осим да су се догодили. Помоћ и даље стиже, али, ако ћемо реално, не могу други вјечно помагати некоме ко им није „ни род ни помоз бог”. У свему је битно: људи страдали у потресу морају наставити живјети са спознајом да за њих никад више и ништа неће бити исто. Што би то данас повезивало Банију и, рецимо, Приморје? Дијели нас 150–200 километара, али живимо у два свијета, на толико различите начине да трагедија Баније, потресом само учвршћена и продубљена, њу дефинитивно смјешта на најмање важно мјесто у Хрватској. Они који ту живе с тим се морају помирити и престати себи стварати илузију да би требали живјети као други, развијенији и богатији од њих, што не значи и паметнији или у било ком другом облику вриједнији. Важно је да сами Банијци задрже интегритет и властито достојанство.

● **Чини се јасним да неке мање битне вијести долазе и одлазе, али како то да нестају из фокуса и вијести де информирације о колосалним догађајима какав је био банијски потрес?**

– Хвала вам за ријеч „колосалан”, лично често користим ријеч „величанствен” за тај догађај од десет секунди које су све промијениле.

» Збирка *Кућа са зеленим баркодом* својеврсна је захвалница Баније свим људима који су на било који начин помогли у великој несрећи

НЕОБИЧНЕ СУДБИНЕ

Слушала сам многе аутентичне приче. Оних који су задовољни што се испред њих извалио ормар па спријечено падање дијела ходника по њима, других које је трешња бацила у пошак, на под и ту су остали најбоље заштићени. Неко је секунд прије сишао низ степенице и био у дворишту онда кад су се степенице одвојиле од зида. – Да смо из куће кренули равном, у двориште, димњак би нас поклопио, спасили смо се јер смо се кретали уза зид куће – прича мушкарац. У селу Драготина, брачни пар се спасио од властитих кукуруза које су коминьали/крунили у кукурузани, кад је, нешто послје дванаесте уре, газда предложио да прекину посао и попију кафу. Изашли, затресло, клипови се свалили на мјесто гдје су малоприје стајали, све живо је затрпало.

Или би боље било рећи: поставиле ствари на своје мјесто и назвале их правим именом. Што уопште зна новинар који говори да „покупљују цијене” и који не зна изговорити ријеч „министарство” у множини. Углавном, знање новинара сведено је на ону, да ли анегдоту или истиниту згуду с Хрватске телевизије, кад млади новинар пита старијег колегу: Чуј, је л' се каже Иран или Ирак. Генерално, систем образовања је урушен, више образовне установе као што су факултети спустиле су разине критерија пред навалом приватних училишта, па данас и професор не зна оно што је прије 30–40 година знао добар новинар. У срзавању цивилизацијских вриједности, а ту подразумејем и истинских демократске вриједности, неминовно је дошло и до урушавања вриједности информисања. У то се савршено уклапа моје виђење друштва и система које је изградило: банијски потрес био је важан догађај, али само догађај који је требало попатити, а сви догађаји

БИРОКРАТИЈА ЈЕ УГУШИЛА ОПЕРАТИВНОСТ ДРЖАВЕ

– Држава није крива за банијски, као ни за загребачки потрес. Тим потресима држави се догодила велика несрећа и она је на неки начин кажњена. Материјално је мање важно, снажнији показатељ стања и снаге државе је чињеница потврђене неспособности и недјелотворности. Било је илузорно очекивати да се из овако велике трагедије може једноставно изаћи. Ту илузију су првенствено имали страдали људи, баш они који у политици и држави виде пуно више него што налазе. Зато су најбоље прошли они који нису чекали државу него одмах потражили помоћ хуманитарних организација и појединаца. Биће велика ствар ако људи не дочекају сљедећу зиму у контејнерима. А то што ми је конкретно познато само је дјелић ситуације. Институције власти немају способности реаговати, чак и да знају не могу јер су саме себе угушиле бирократијом: документима, актима, одлукама, потврдама, захтјевима. У овоме је требао један врхунски оперативни тим, а хрватска политика га није била способна створити.

ПОУКА ДРУГИМА

– Многи би људи могли повући добру поуку из ове наше несреће. Нико не зна што га чека сљедећу минуту, па чак ни секунду. Не треба због тога све ниподошавати, али пуно животних ситуација треба релативизовати. Добро знам неке куће, не само у Глини, него, на примјер и у Петрињи, на чијем мјесту је сада заравнати шљунак. Што преостаје тим људима него са свом храброшћу живјети даље, корак по корак, плесати унутар заданог рама и кулиса које је поставио нови режисер, појавивши се ниоткуда

Хирошима, то је и прича *Штејенице за Небо* о младићу од 20 година кога је затрпала властита кућа. Село је велико, разгранато, путеви воде на више страна, пуно заселака познатих по презименима становника. Из Глине се у село може с двије стране, бициклом, пјешице. Прва помисао: можда је код нас било 6,2 степена Рихтера, али то није „мјера” за Пољане. Тај степен не би село тако срушио. Први глас који је стигао био је: сравањене Пољане. Не вјерује човјек, не може тако велико село бити сравањено. Од седам погинулих у банијском потресу чија имена наводим у књизи, пет је из Пољана. Хоће ли икада стићи одговор што се с дијелом подземља на коме је израсло село заправо догодило и колики је степен потреса био баш у Пољанама?

● **У књизи се често бавите науком неважним детаљима...**

– Метална ролетна у глинској Карловачкој улици на којој је утиснут жиг: Мирко Бенић, Загреб, Радочева улица 30, тел. 33–14, свједочи о нечему много важнијем, о богатом и развијеном трговачком и индустријском градићу од кога су, без потреса, остале цивилизацијске рушевине. Пола реченице о докторима који сви раде у контејнерима у дворишту Дома здравља говори о њиховој професионалности и бризи за пацијенте, али и о томе да су они и данас у истим контејнерима а пацијентима простор између нових ординација није чак ни провизорно покривен. Може изгледати ситница спомињање популарног излетишта које не ради 30 година, или непостојеће жељезничке станице, али прије неколико мјесеци срушен је и аутобусни колодвор, биће не само због оштећења него и због атрактивне локације.

● **Какве су реакције на књигу?**

– Иако књига пролази „испод радара” што се тиче њене запажености у књижевним и критичарским круговима, а дозвољавам да је разлог томе и њен незанимљив садржај, они ради којих је писана прихваћају је као истински своју. На промоцији у Глини било је између 50 и 60 људи, то је велико признање за аутора, а мени додатно значење има долазак људи који су претрпјели велика оштећења својих животних простора, а неки живе у контејнерима. Баш прије неколико дана стиже глас човјека који није имао ни мој телефонски број него се морао распитати, али је желио рећи: Банија је у пропадању, изгубљена са свих страна, а без ове књиге била би још сиромашнија. Нема књига снагу промијенити ситуацију и односе, може само мало олакшати ономе који у њој налази разумијевање и за себе.